

Jonas

Albert Kuyle

bron

Albert Kuyle, *Jonas*. Paul Brand, Hilversum 1934

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/kuy1001jona01_01/colofon.php

© 2016 dbnl / erven Albert Kuyle

I

De schapen vlokken, als schuim op de golfkammen, op de heuvelkimmen en in de dalkommen. De lucht begint wit, vlak boven de grond, en trilt blauw en blauwer tot in het koepeldak. Er zijn schapen en herders tusschen alle honderd vier en zeventig toppen en dalen van het blauwe land. Een schapenzee, die haar schuim van lammeren voor zich uitwerpt naar den einder. Laag groen kruid, taaie struiken, een zandberk, die zijn vocht diep uit den bodem halen moet. Dat zijn de bloemen. De herders in schapenvachten, met de verwarde baarden tot aan het middel, en de handen werkeloos. Dat zijn de menschen. Ze zijn nederig als het kruid, en taai als de struiken. Hun leven golft eentonig als de heuvels en de schapen daarop. Soms zingen zij met een bevende en galmende stem, die ver tusschen de heuvels draagt. Ze krijgen geen echo en geen stem tot antwoord. Alleen de schapen houden, als het geluid over hun koppen zeilt, even op met grazen.

Er is een herder die in twintig jaar niet van zijn heuvel ging. Hij overziet een zesde deel van het blauwe land. Tusschen twee berkenstammen heeft hij een plat leger als een haas. Geel, droog-gelegen hooi, in een ondiepe kuil, die den vorm van zijn klein lijf heeft. 's Nachts ligt hij plat op den rug, de armen in een kruis over de borst gevouwen en het gezicht zonder een rimpel recht naar de hemel gekeerd. De schapen liggen in kringen rond zijn leger, in dunner en dunner wordende cirkels, tot ver, waar de rammen liggen, die geen enkele vacht meer tegen de hunne dulden. Soms is de sterrenbrand zoo hevig, dat er kleine lichtplekken op zijn koonen komen, glanzen op de

plaatsen waar de huid het strakst om de beenderen staat. Dan gaan zijn oogen open in de slaap, twee rustige oogen die nimmer verschrikt zijn, en die recht naar boven zien. In die heldere nachten ziet God Jonas, zijn herder en profeet, en droomt voor hem een droom in den hemel, die met het sterrenlicht naar beneden dwarrelt en bij brokken licht in Jonas' slaap. Als er groote dagscheuren in de horizon gekomen zijn, wordt de herder wakker van het graasgeluid rondom. De ruwe tong die de nederige kruiden pakt en ze rukt uit de droge grond. Hij steunt zijn beide handen op de grond en zit rechtop. Dan staat er met groote en duidelijke woorden een gebed op zijn gezicht geschreven. Op zijn lippen, die de laatste nachtlucht uitstooten en de koele frissche morgen proeven. Op zijn spiegelende oogen, die helder het blauwe land zien. Op zijn groote oorschelpen, die de wind in de taaie struikjes hooren en het veelvuldig grazen. Zoo bidt hij in welbehagen aan het blauwe land van God.

Het is altijd eender, en nooit herinnert hem een morgen aan de vorige. Als hij opstaat, komt iedere voetstap in het spoor van altijd terecht. Met het gezicht naar de lucht vinden zijn vereelte zolen den weg naar de bron. Daar liggen de ovale kuilen van zijn knieën in het zand, met een scherp zandheuveltje er tusschen, waarin een plantje groeit. Zijn hand schept water, en zijn lippen slurpen het uit die warme kom, zonder een druppel te missen. Dat is zijn verkeer met God. Het water is Gods bijzonderste gave in het blauwe land. Een bronnetje, een mannenmond groot, dat een dal voor drie duizend schapen vocht geeft om kruiden en struiken voort te brengen. Zuiver, klaar water,

spiegelend en toch doorzichtig. Als diep in zijn lichaam het koele straaltje dat hij schepte, is gedaald, (en tot zoolang heeft Jonas knielend gewacht), trekt de dag als een stoet van den einder op hem af, en komt over hem heen, over hem en over zijn schapen. Dan neemt hij zijn plaats in op de scherpe top van een heuvel, op een klein plateautje, waarop voor hem alleen plaats is. Zoo zit hij temidden van de dingen, tusschen den hemel en de aarde. Tot het wondere water zijn wezen opricht en rekt, rekt tot een hooge gestalte, de zwaarste boom van het landschap, waaruit de vogel van zijn stem losslaat in een golf van geluid.

Zoo is er een morgen als een staaf ijs op de horizon. Geur, smaak en geluid zijn voller en heviger, en de lammeren springen wild en hoog tusschen de kudde. Jonas knielt aan de bron en proeft, dieper en voller, God in het water. Hij ligt met het gezicht naar de aarde en voelt een lichtende warmte achter zich. Hij voelt een vaste hand onder zijn kin, die zijn hoofd beurt, en een hand die zijn hand pakt en hem opricht. Hij heeft de oogen stijf gesloten en staat blind in een groot licht. De hand zakt weg onder zijn hoofd, en leidt hem aan de schouder naar de heuveltop. Als hij de grond van de heuvel onder zich voelt, opent hij de oogen. Er is een cirkel van hevig wit licht, die de aarde en de kruiden schijnt te zengen. De bloemen in die cirkel zijn opengegaan en staan recht op haar stengels. Er is geen wind binnen dit licht. De schapen staan in een gesloten front rond de heuvel. Bewegingloos en zonder geluid. Dan is er een adem als een wind

rond zijn hoofd, die zijn baard op doet golven en hem het haar in de oogen waait.

‘Ik ben de Heer Uwen God’. Jonas hoort het, en knijpt de oogen weer stijf dicht. Hij valt languit op de warme aarde en legt het gezicht tegen den grond, dat hem de korrels aarde tusschen de lippen dringen. Hij voelt nu dat de luchten naar beneden gekomen zijn, en hij gedrukt ligt tusschen de laag hangende hemel en de aarde.

‘Sta op’. Jonas tast met de handen op de aarde en richt zich op. Hij voelt hoe God voor hem staat en hij doorzichtig is als glas voor Zijn oogen.

‘Ga naar Niniveh, de groote stad, en toorn tegen haar. Want haar zonden zijn geklommen tot voor Mijn aangezicht’.

Dan springt de stilte op Jonas, tegen zijn borst, en met zachte klauwen tegen zijn gezicht, en er is koude in zijn rug en onder zijn voetzolen in de aarde. Hij hoort hoe de duizenden schapen in een droef koor blaten tegen de lucht, en hoe een harde wind schrapend over het blauwe land trekt. Als een kleine pijn begint achter in zijn hoofd een angst te groeien. Een angst die in seconden groeit tot een kilte in zijn lijf, die bijt achter zijn oogen, en die groot en gevoelloos rond zijn hart staat. En tegelijk trekt er een wolk van leeuwerikken over zijn hoofd, een grijze wolk van muziek en strijken de lammeren met hun warme wol langs zijn beenen. Er komt meer zon, licht, warmte en een oogenblik nog valt hij plat neer, omdat hij meent het licht weer te zien verdichten tot de heilige cirkel van God. Maar zwaar drukt Gods afwezigheid nu op hem, en hij wentelt zich om, tot hij als een klein mensch tus-

schen zijn kleine beesten zit. Hij schrikt van de natte neus van een schaap tegen zijn handpalm en jaagt met een zwaai van de armen de kudde rond zich weg.

Jonas is een kleine, bewegende stip op de verstuivende weg naar beneden. Zijn spoor staat onvast in het zand, slingerend en onzeker van richting, maar aangetrokken door de kust. In de plooiën van het blauwe land is de karavaanweg een grijze draad, op de breede gele weg is Jonas een stofje. Het land deint naar de zee toe, maar de deining is eindeloos voor wie voet voor voet, tred voor tred onder de zon vooruit moet. Na ieder uur een top gewonnen, na ieder uur een dal gedaald. En dit is een vlucht zonder begeestering, omdat God vooruit snelt. Het dier der stilte loopt verraderlijk mee. Als Jonas stil staat, schuilt het achter de rotsen langs den weg, als Jonas voortgaat hoort hij het beest ademen achter zijn rug. Het heeft de zachte huppelgang van een lam, het heeft de snelle ademgang van een tijger die zijn prooi besluipt. Vóór Jonas is het blauwe land, nog verder de zee die hij bereiken moet. Achter hem de schapen van zijn kudde en dáárachter Niniveh, de groote stad. En God ziet Jonas gaan als een stofje langs de karavaanweg, stap voor stap vluchten van de horizon waarop de groote stad geteekend staat, en als de toorn in het gelaat van den Heer zich ontspant, buigt Hij zich over naar Jonas, en Hij hoort het lange gebed van den vluchteling: ‘Machtige Heer God. Hier is Jonas, Uw dienaar die tot U spreekt. Luister naar hem, ook al durft hij niet stil te staan voor Uw gelaat,

en al gaan zijn voeten den weg die hem van U voert. Ik heb Uw stem gehoord, maar Gij kunt niet willen dat ik naar Niniveh ga. Ik weet niets van Niniveh dan wat ik hoorde voor ik naar de bergen ging, waarin Gij mij gevonden hebt. Ik weet de richting niet waarin Niniveh ligt. Ik ben nooit in het land van Assyrië geweest, en toefde nimmer temidden van zijn boosheid. Al te zwak is mijn lichaam en mijn geest om te reizen tot de groote stad. Zijn niet die van Assyrië de vijanden van mijn volk? Ben ik niet een jood voor hen, dien zij zullen uitwerpen en geeselen en dien zij niet zullen laten ingaan door de poorten? Wie kan een ander mensch zeggen dat zijn schapen gestorven zijn? En hoe zou ik ooit kunnen zeggen, dat hun zonden Uw gelaat hebben gerimpeld, en Uw stem verhard? Ik spreek hun taal niet, ik kan hun cijns niet betalen, ik kan niet ingaan tot het land dat Gij gesteld hebt tot schrik en voorbeeld van wie zondigen. Gij ontnemt mij mijn kudde, en geeft mij Uw bokken om te verstrooien. Blaas het vuur niet aan in Uw hand, want immer deed Gij het dooven als Gij gedreigd had het uit te werpen over de wolk van de zonde. Bespotten zouden zij mij, die hun predikte wat Gij gezegd hebt, en doen zij boetvaardigheid, dan hangt Gij den sikkel weder weg en maait niet hunne hoofden. Toorn tegen hen, maar laat niet mijn zwakke stem de donder van Uw geluid dempen. Ik vlucht, Heer, omdat ik weet dat Gij barmhartig zijt, en de zee hebt uitgestrekt te allen kant, dat wij zouden reizen naar alle windstreken. Zwerven zal ik als een pluim die een duif verliest, maar blaas mij niet in de richting van Uw toorn....'

Maar God verheft zich weder op Zijnen troon, en slechts vage en enkele woorden waaien van de karavaanweg op naar Hem. Wel ziet God scherp hoe Jonas bij de bochten door het barre zand trekt, en zijn spoor als een strakke lijn naar de kust teekent. En dan buigt God zich wederom over de woestijn, zoodat plots de weg breeder en de menschen grooter en volkomener worden voor Zijn oog. En Hij ziet hoe zijn Engel, dien Hij 'Ster der Profeten' noemde, wit en lichtend voortgaat naast Jonas' grijze figuur.

Zwevend en ongezien, spitsvoetig naar de aarde en vleugel-ruischend naar den hemel, wandelt daar Gods Stem mede. En ter linkerzij gaat het beest, dat geen naam heeft bij God, zwart en duister naast Jonas' grijze figuur. Kruipend en ongezien, de gespleten hoof drukkend in de aarde, de genagelde drakenvleugels mee-slepend als een onheilsvlag die zich dadelijk ontplooien kan.

Als God Zijn Stem hoort van beneden, ziet Hij Jonas' lichaam vurig aangeblazen in een wind die van den engel uitgaat. Goud waait dan zijn haar en zijn tred gaat langzaam en eerbiedig. Doch dan gaat er een hoos uit van het beest, die zich wervelend om den profeet windt, hem als met roet bedekt en zijn gang aandrijft tot die van een dief, schichtig en snel voor de vervolgers uit. Nog lager over den grond gaat dan het beest en een walmend spoor laat het achter, waarin de kruiden bloemeloos en verdord staan.

Zoo gaan de drie gestalten door de woestijn, wit, grijs en zwart. Nog gaat de Stem van God telkens weer

luien in Jonas' hart, maar telkens ook gaat het beest recht staan tegen zijn gezicht en lekt de tong van satan zijn gloeiend aangezicht.

Dichter en dichter nadert hij de kust. Soms, op een heuveltop, staat hij al in een ziltige bries, die hem omwaait met vage blijdschappen en alles in hem licht maakt. Hij durft niet omzien. Ergens op de horizon achter hem staat het schrikkelijk beeld van Jehowa met de geopende mond, waaruit nog altijd de galm klinkt 'Niniveh'. Achter hem ligt het land van den eenen God, en nog staat hij met beide voeten op geheiligden grond, maar voor hem ligt Joppe, en de zee, en daarachter het land waarin God nimmer Zijn aangezicht toont.

Nu zijn er soms mensen op den weg, maar geen is er, die ook naar de kust trekt. Beladen reizigers zijn het, die aankwamen met schepen van ver, en het gelaat vol verwachting landwaarts geheven houden. Eens is er een man met een korf waarin visch ligt. Hij biedt ze te koop, en over de visch heen haken zijn oogen vast in Jonas' oogen. Star, hard, dwingend. Het zijn de eerste woorden die een mensch tot Jonas spreekt, nadat hij was in de nabijheid van den Heer. Grijs klinken ze en nietszeggend, zoodat hij het gelaat, over de korf bukkend, verbergt. En dan ineens ziet hij de roode ring-oogen van de visch, waarin nog de lichtster staat, en hij weet plotseling dat de zee dichtbij moet zijn. 'Voor het avond wordt, kunt ge in Joppe zijn', zegt de visscher langzaam. Maar nu is Jonas reeds heen, groter gaan zijn stappen op den weg, en rennend bereikt hij de top voor hem en ziet wazig, blauw, wegvloeiend in de lucht, de zee!

Bliksemend als een weerlicht rukt Gods engel zich los van de aarde, sidderend spannen zich de vliezen van het beest dat weg waait, laag langs den grond.

Oranje en zilver, blauw en goud. Diep liggende schepen zijn hoog geladen met oranje-appelen, laaiende vuren op het blauwe water. Schepen waarin trillend een levende, zilveren vischberg in de haven wordt gebracht. Witte zeilen, scherp gesneden in driehoeken, vleugels van schiet-vogels, rondgesneden als palmladeren, zeil-gestapelde die wind vangen in alle wieken. Tien om de bocht, honderd op de reede, een firmament in de zee-arm. De geur van Joppe is dik, als standolie. Visch, vijgen, overrijpe oranjeappelen, teer, slachterijen, een dikke laag afval, aan weerszij van de afvoergoten. Telkens komen er nieuwe, scherpe geuren die de stankmist uiteenscheuren. Vuil-wit zijn de huizen, violet in de schaduwgaten, zwart, diep in de bogen; maar hooger zijn ze rose en groen, van ingezogen licht dat uit de kalklaag straalt. De lucht staat oneindig hoog en zuiver over de wereld. Feilloos in een cirkel ligt de horizon, half op de aarde, half op de zee.

Jonas loopt langs de kade. Hij ziet de schepen met de steven naar het land gekeerd; leeg, met opgedoekte zeilen en gespoelde dekken. Kloppend en hamerend slaat het water tegen de spiegels en wiegt ze doelloos aan de tros.

Jonas heeft nooit een schip, een zee, een haven gezien. Water, mensen en dingen zijn een verstikkend teveel voor hem. Nooit zag hij meer dan zeven

menschen bijeen. Nooit meer water dan de bron zich verzamelde in haar kleine kom. Schepen noch wolken voeren ooit over de vloeren van zijn hemel. Er was nooit meer in zijn leven, dan zijn netvlies vangen kon in een oog-opslag.

Joppe benauwt hem en jaagt zijn schuwheid op tot een doodsangst. Jehowa's toornige mond en oogen zijn verscholen achter de hoge waterlijn, maar uit de kleuren en de stank van de havenwijken jaagt de bries de zonden naar hem toe. God heeft dit vroeger voor hem gedroomd, en hem in een vergeten slaap de kleuren gezonden, en de omtrek van deze dingen, dat hij ze herkennen zou, en zou weten dat hier het verzet geboren wordt tegen Zijn troon.

Jonas struikelt over de aarden vaten die gestapeld liggen en wild grijpt hij zich vast tusschen de balen en zakken. Geknield ziet hij op naar den man die nadert. Hoog staat de zeeman boven zijn haren, en Jonas ziet de olie glimmen op zijn bruine enkels. 'Prijs de goden', zegt de zeeman. 'Het had van hooger kunnen zijn', en reeds tilt hij Jonas onder de oksels en helpt hem recht.

'Van daar?' vraagt hij verder, en zijn arm draait langzaam over de stad heen, naar waar in de verte de gele heuvels beginnen. Jonas knikt, maar hij kijkt niet, met den zeeman, naar waar de arm wijst. In hem gromt iets, dat ieder oogenblik geluid kan worden. Het zijn de wilde honden die Jahwe zette op zijn spoor, en die buik-schuivend over het zand vooruit rennen. Jahwe drijft ze aan, met donder en wind in den rug, dat ze zich vast zullen bijten in zijn gandourah, eer hij het land van den Heer verlaten heeft.

Jonas spreekt met den zeeman over zijn voorgenomen reis. Waarheen? Hij weet het niet. Hij heeft geen doel, maar ieder doel is goed, dat ver is. Iedere reis is te kort, als de hemel nog verder gaat dan de wereld.

Zij staan in hun witte, wuivende kleederen tusschen het pak-goed. Menschen komen en menschen gaan, groote dieren drommen voorbij, en ver, als een knoop in de horizon, komt een schip aan.

Langzaam begint in Jonas een rust te vloeien, die zich uitbreidt in zijn borst en zijn oogen langzamer van blik maakt. Ieder oogenblik blijft de wraak weer uit, die hij verwacht. De lucht blijft helder en het water blauw. Joppe neemt hem op, zooals iedere haven iederen vreemdeling: alsof hij verwacht werd. Jonas loopt met den zeeman, wiens kleeren, hoog geschort, hem rond de knieën klapperen. En weer vraagt hij, terwijl hij recht in Jonas' gezicht kijkt, waarheen de reis zal gaan. Jonas zwijgt over zijn vlucht en over zijn schande. Het is hem om het even waarheen, zegt hij. Maar, gedwongen door die harde oogen, vertelt hij dan waarom hij weg wil van Joppe. Hij heeft een Gezicht gezien, en Jehowa heeft hem gezegd te reizen, ver, dagen en nachten, tot aan een zeker doel. Welk doel? Dat mag hij niemand zeggen, en weet God alleen. Terwijl hij spreekt worden zijn woorden vurig en waar. Hij vertelt hoe de Stem was, en hoe hij niet rusten mocht, en niet talmen, maar zonder uitstel vertrekken moest, nog op hetzelfde uur. De zeeman ziet het nu beter dan straks. Dit is geen zwerver, zooals er zoovelen aan de havenkaden zijn. Hij heeft iets stils en voornaams. De woorden

zegt hij met groote nadruk, als moest alles worden opgeschreven en als hij zijn handen beweegt trekt hij er ronde lijnen mee onder zijn woorden, bogen die bij zijn borst beginnen, maar zoo ver eindigen, dat niemand kan zien waar. Blij is de zeeman dat hij deze trof, en hem misschien behulpzaam kan zijn, en zoo gezegend zal worden in zijn reizen en in den wind. Weer vraagt hij: 'Hoe was de stem?' En Jonas vertelt het verhaal wederom, breeder nog dan eerst. De wind wordt een storm, en de stem een donder. Hij stond groot en wit op een berg en duizenden en duizenden schapen lagen stil, alsof ze gestorven waren. Niets had hij gezien, neen, maar later was het dal vol heerlijke geuren, als had er mimosa en oranjebloesem gelijk gebloeid. Zoo loopen zij. En Jonas spreekt zijn angst weg. Was het wel anders geweest? Moest hij niet probeeren te begrijpen, zichzelf te begrijpen, en inzien dat Jehowa te groot is om hem te zenden met een boodschap zoo schrikkelijk, en zoo veel te zwaar voor zijn zondige zwakheid?

Zij gaan de kaden langs en de zeeman wijst Jonas nu zijn schip. Daarachter ligt het, het laatste naar het open water, rank en dansend op de korte deining. Als Jonas stil staat, legt de zeeman een hand op zijn schouder, behoedzaam, als om hem niet te storen in een nieuw Gezicht, en weer wijst hij hem het schip. 'Gij kunt reizen op mijn schip', zegt hij, 'maar verder nog dan gij denkt gaat de reis. Wij reizen het groote water over tot waar het land weer land ontmoet. Naar Tharsis gaat de reis, en noten zijn de

vracht. Mogen de goden mij zegenen in Uw aanwezigheid'. Dan plotseling vangt Jonas weer aan te loopen. 'De Heer zegene U', zegt hij, 'en geve ons een goede reis, en gevallige winden'.

Nu is de rust in Jonas tot een zekerheid geworden. Zendt de Heer hem niet dit schip? Heeft hij niet voortdurend al gedacht dat het eind goed zou zijn, en wat doet nu de Heer? Hij legt een schip voor hem op het water, en zendt hem een zeeman die hem meevoeren zal, als een Gezondene, voor wie men den Heer dank weet, als voor een teeken.

Nu gaan zij over de schepen, telkens bukkend voor laag want en klauterend over verschansingen. Ergens maakt een man een groote visch schoon. Blinkend flitst het mes in de buik, ploegt door de glanzende huid, en komt slijmerig en donkerrood weer voor de staart te voorschijn. Dan steekt de man zijn hand in de visch en zuigend rukken de ingewanden zich los, die hij wegslingert in het open water tusschen de schepen. Jonass heeft getalmd om te zien hoe de zilveren ronding van de visch opensplijt onder het mes, en nu ziet hij de ronde, roode oogen. Slechts ringen en stippen, vol licht, vonkend van licht, maar zonder leven, zonder schrik, zonder pijn en doodsangst. Als hij weer voortgaat achter den zeeman aan, hoort hij de schubben schilferen onder het mes.

Doode oogen waren het nu, maar waarom las hij op den weg naar Joppe de zee en hare blijdschappen uit deze oogen?

Het is een klein schip, donker van romp en steven,

opgehangen aan een hooge mast. Diep ligt het reeds geladen, en nog brengen bruine huid-gelooide sjouwers de vracht in. Manden met noten, die ratelend en klepperend over elkaar in de ruimen vallen. Er is nog maar weinig volk aan boord. Vier mannen zijn er aan de wal, en ze zullen niet komen voor de zon lager op het water hangt. Een hurkt er in het gangboord en klakt met zijn lippen naar de sjouwers, om de vaart en de bezigheid in hun beenen en dragende schouders te houden. In een wrakke heining staan twee geiten gebonden, die bijwijlen helder over het water heen mekkeren, schrill en scherp door het droge geluid van de noten heen.

Jonas ziet Joppe liggen als een witte stapeling: één beeld staand, en één beeld gehangen aan de trillende lijn van kade en kust. Soms danst een gemorste noot licht over het water tot daar, en dan golven huizen en arcaden naar elkaar tot een stroomend wit.

Zijn oogen slaan een verre cirkel over water en land, een ban waarin Nassir en Ghaza, Noord en Zuid, gevangen zijn, en een borende vallei waarachter de Heilige Stad moet liggen. Hij voelt het rukken van de steven en de romp, en het bevend leven van ijl want, dat weg wil, juichend en ver over de wateren.

Jonas staat moeilijk tegen de reeling geleund. Iedereen werkt hier en kent zijn weg; hij alleen staat toe te zien. Kleine bruine sjouwers passeeren voorzichtig achter zijn rug. Het is stil geworden sinds hij het dek betrad. Zijn waardig wit uiterlijk maakt hen beangst hem aan te spreken. Soms staat hij met de armen gekruist over de borst, dan weer hangen zijn handen

af langs het lichaam of klemmen zij zich om de ronde leuning achter zijn rug. Zoo staat hij, beschaamd van onwennigheid, tot de kapitein hem roept vanuit een luik, naar beneden te komen. Daar is het licht zachter en geler dan buiten, gebonden in de stralen van drie vensters. De lucht is oud, kruiderig, met scheuten van pek en teer er in, en al wat men bezigt op de scheepswerven na een storm. De kapitein gaat Jonas voor, die de gestalte van den zeeman telkens zwart en scherp omlijnd tegen de bundels vensterlicht ziet staan. Het ligt hier vol met balen en kisten en de glimmende ronde buiklijnen van olievat en lichten op in de schemering.

Jonas krijgt de kooi van den stuurman, dwars in het voorschip, een langwerpige gat in de houten wand. Daar is het water vlak bij, en als de kapitein rustig wacht op Jonas' oordeel over de groote eenvoud van het logies dat hij zijn gast toebedeelde, hoort Jonas het klare, innige tikken van kalm water tegen de steven. Zijn burnous legt hij in zijn kooi en nu ziet hij er menschelijker uit, minder verheven en heilig, maar waardig toch nog en vertrouwenwekkend in de bonte simpelheid van zijn gandourah. Het schip rukt kort en ongeduldig onder hun voeten. De kapitein daalt opnieuw af in de noten, die hem krakend en schuivend dragen. Nu roept hij iets naar den man in het gangboord, en tegen Jonas zegt hij: 'Nog honderd manden en de lading is binnen. Dan is het alleen nog de koelte waarop wij wachten'. Jonas knikt en wrijft met zijn brandende voeten langs het glimmende dek van het schip. De koelte. Maar nu hangt die zilverige, waterige streep nog op den einder te trillen,

en men kan niet rechtuit zien over het water zonder dat de zon messcherp tusschen de oogleden snijdt. Er komt overal meer leven in de haven. Men neemt de netten van de boomen langs de kaden, men draagt manden en vaten in de schepen en hoog in de dammen knerst al een blok langs de mast en wiegelt een scherp wit zeil naar boven. En zóó omarmen Jonas de zon en de vermoëienis, dat hij hurkend inslaapt tegen den ankertrös. In de plooiën van zijn gandourah is hier en daar een schaduwplek, maar geel liggen zijn borst en heupen in de gestadige zonnebrand. De kapitein vindt hem zoo, maar met geen gebaar roert hij den vromen man die zoo rustig en verheven slaapt tusschen het geratel van noten en het geklak van water. Wel neemt hij een zijden doek van rond zijn hals, en legt deze behoedzaam over hals en achterhoofd, dat niet de zon den slaper tergen zal met gruwzame steken in huid en hoofd.

Jonas is maar klein, nu hij schuin is weggezakt tegen de touwen, en zijn gezicht niet meer geheven is boven de streepenrijke gandourah. Zijn adem gaat snel, snuivend soms door de neus, en zijn pezen rillen bijwijlen, van de mondhoek naar het oor toe. Zijn mond is opengevallen, en uit de hoeken komt traag zijn speeksel wit loopen, in dunne draadjes die korsten op de warmte van zijn wanghuid.

Zoo lei hij nimmer tusschen de schapen, zoo menschelijk, maar het is als was de boom ontworteld waartegen hij vroeger leunde.

Er loopen rimpels in het water, die van ver komen

buiten het oog, en ronder en flauwer verdwijnen in de nauwte van de havenkom. De zon zakt zwaar en groot achter de heuvelrijen. Dit is 't uur waarin Jonas' schapen met gouden nek en pooten staan en het woestijnzand witter wordt.

Van onder de arcaden zijn de mannen gekomen, met bruine zakken over de schouder gewrikt, en de gezichten nog rood van den wijn en het plezier. Als de kapitein ze ziet komen, gaat hij naar voren en wekt Jonas met langzaam kloppen op de schouder. Wild slaat de slaper met zijn arm; hij klemt de tros tusschen de vingers, als hij de oogen groot en verwonderd opslaat. Dan glijdt zijn blik langs de touwen, hooger op, naar den kapitein die vriendelijk staat toe te zien, en dan verder over schip en water. Maar zijn blikken ontspannen zich niet. De angst ligt als een roode dauw over zijn gelaat. Hij heeft een rustige droom gehad, waarin niets hem herinnerde aan vlucht en verderf, en die had moeten eindigen met gekriewel van heidekruid en schapenwol aan zijn wangen.

Zwaar staat hij op. 'Wij vertrekken', zegt de kapitein, 'beneden slaapt gij rustiger en koeler dan hier'.

Zoo komt Jonas weer voor de kooi, en als de gandourah gevallen is, legt hij zich neer, gestrekt onder de plooiën van zijn burnous. Zijn hoofd raakt het hout van het schip en het water dokkert zoo diep zijn klank in het hout, dat het is als liep het Jonas de ooren in. In en uit, in en uit. Boven grijpen bruine handen de touwen, de boom zwiert door de lucht, langzaam draait het schip zich af van land en kade en onmerkbaar danst het weg tusschen de pieren.

Er vaart een schip tusschen Klein-Azië en Egypte. Het zet koers naar Kandia. Even snel als de steven de rust der wateren breekt, even snel trekt het zilverwielend zog zijn pluimende veeren achter het schip aan. Wie van het dek af naar boven ziet, kijkt in blauw water, wie over de verschansing leunt ziet beneden blauwe lucht! Het is een rond en blauw luchtledig, waarin het schip gewichtloos zweeft. De geluiden laten het schip niet los en hangen dicht er om heen. Het kreunend rekken van de schooten, het hooge piepen van de helmstok in zijn gat, het pletsend schrobben van matrozen die het achterdek zwabberen. Voor wordt er gespeeld. Een eenvoudig zelfbedacht spelletje, waarbij wat noten van de lading gerold moeten worden tot een bepaald figuur. De zeelui hurken in een kring en ratelend gaan de noten tusschen hen heen en weer. De stuurman staat wat verder toe te zien, de kapitein slaapt. Het is even over Jonas gegaan, het gesprek van de spelers. De laatstgekommenen hebben hem niet gezien en twijfelen aan zijn heiligheid en aan het eerbiedwaardige van zijn figuur. Zij denken: een verstekeling die wat beter in de kleeren zit. Plots roept de stuurman ze bij zich. De noten rollen langzaam uit. Zwaar en met gestrekte arm wijst de stuurman op de zon, die nu bijna in het water is opgelost. Er is een geelgroenroode bloemigheid om de zon, die het water veraf een kleur oplegt van opaal en parelmoer. ‘Zie je niet?’ vraagt de stuurman. ‘De stormhand staat op de zon. Hij wijst westwaarts vooruit’. Maar niet allen kunnen ontdek-

ken wat de stuurman ziet. Hij schrijft met zijn vinger in de lucht de groote lijnen na van het dreigend teeken! Hij heeft meerdere keeren de hand geheven gezien, maar nooit zoo duidelijk recht uit de zon, en nooit zoo dreigend pal op de koers. 'Er zit ongeluk in de lucht, en de goden beuren hun hand om hem uit te strekken naar al die hun dienst verzuimen en de tempel minder zien dan het vrouwenhuis'. Zoo spreekt de stuurman en ieder van zijn plechtige woorden maakt de mannen stiller.

Naast elkaar hangen ze over de verschansing, en zoo zacht wordt er gemompeld dat het is alsof de houtjes en wieren die langs stroomen, leven maken. Grooter en grooter wordt de hand, rooder en smaller wigt de zon zich in de horizon. Er komen geelgrijze nevels nader, overal in het rond, en over het water beginnen schuimende stormstreepen te loopen, snel en onbeweeglijk uit de verte, die krullend en verstuivend tegen het boord pletsen. Er komt plots leven in de mannen. Aan alle kanten wordt het losse goed bijeen gezocht, touwwerk wordt nagezien, schooten vastgezet, maar geen oogenblik wijkt de angst voor de zwarte hand, die nu in slierten vervaagt en zich laag en duister over het water legt. De wind drukt zich, lijf tegen lijf, op 't water en wringt het in golven en schuim onder zich uit. Achter den einder vangt het aan te fluiten, bruin en duister, maar snel gaat het geluid rechtstaan, kronkelend, slangachtig, en het slingert zijn windingen rondom het schip. Gierend danst een gele hoos over de golven, die zich met zeven slurven ophijscht aan het wolkendek.

In een oogwenk, in minder tijd dan noodig is om

de zeilen bij te reven, neemt de storm bezit van het water en zetelt, breed en verschrikkelijk, over de zee. Juist als de stuurman naar beneden wil snellen, rijst de kapitein uit het luik op, zijn haren waaiend in den wind.

Hij ziet hoe de stuurman met zijn borst op de roerstok hangt, duwend met geweldige armen, terwijl hij, hoofdgeheven, tegen de mannen bevelen roept over zeilen en schoot. Een driftige angst maakt de armen sterk en de hoofden helder. In zuigende vlagen trekt de storm rond het schip. Het hangt soms als een nest aan de waterberg, blauw en steil, zoodat de gestrekte arm de waterwallen beroeren kan, en dan suist het in het ravijn af, waar in de diepte een nieuwe golfkam kokend ontstaat. De kapitein kent de zee zóó slechts uit een ver verleden. Het is haar zeldzaam aangezicht, schoon van toorn, maar met een onoverwinnelijkheid, die haar brekers tot rammende galjoenen maakt.

‘De hand was op de zon’, roept hem de stuurman toe, en reeds stampt de kapitein het dek op, en hitst zijn stem de menschen tot harder en beter: voor den storm uit die zijn schuimende merries rijdt in een daverende galop. De noten werken in het ruim, dokkerend en droog rollen ze van hoogen kant naar lagen kant. De geiten liggen aan het nog ongebroken touw, overspoeld van schuim en water, terwijl de heining al verslagen is en wegvaart.

Dit is geen storm van water en wind, dat weet de kapitein, en hij kent de diepe schrik op het gezicht

van den stuurman. Dit zijn de goden van boven en de goden van beneden, die samen kampen om zijn schip. Want hij ziet niet, hoe vèr de zon schijnt en een zeilschip vaart, rustig en onbewogen. De storm ligt als een toovercirkel om zijn schip, een vijand, die, hem omsingelend, nabij blijft. Dan slaat hij de slippers van zijn kleed onder de schouder, en heft de armen, wankelend om zijn evenwicht.

‘Goden van water en wind, gij, duizendhoofdige en staartsterke, gij, vinrijke, die in de diepten zijt, gij, zwevende heerlijken die sluimert in het zonneschip, weet dat ik U aanroep en dat ik U vrees. Daag niet, o eenhoorn, Uw dienaar voor Uw sterkte en knak hem niet als de bloembies die geknakt wordt. Wendt Uw gezichten, opdat wij dansen en offeren en eeren en prijzen....’

Maar de storm trekt zijn bedde in flarden en jaagt hem het water in oogen en neus, dat zijn armen slap vallen. Wankelend langs de verschansing schrijdt hij opnieuw tot het midden van zijn hellend dek, en, een mes uit zijn kleederen rukkend, buigt hij zich over naar de mekkerende geiten. In een lange snee glijdt het mes onder de witte hals en als hij zich op de knieën opricht, drukt hij de sparteling van buik en pooten neer en heft de kop, dat het bloed breed uit de snede gutst. Over het natte hout vloeit het bloed uit, en dan, met zijn vingers naar darm en ader tastend, spreidt hij de bloedstroom nog sneller over het schip. Een enkel duizelend oogenblik schijnt het of de wateren zich leggen zullen, maar dan huilt weer een nieuwe horde den aanval, en rukt hem het offer onder de handen weg.

Aan de mast staan twee jonge matrozen die elkander omgrepen hebben tot doodknellens toe. Zij roepen, en de stuurman roept, en van het dek klinken de namen van ieders goden en god. Dan smijt de kapitein een luik open, en vullend en keerend zijn mand, werpt hij wat noten over boord. De golven nemen ze op en spelen met de bruine ballen een nieuw spel. De stuurman heeft kruipend de trap bereikt en gaat door het ruim naar het voorschip. Zijn oogen zien de witte schemering van Jonas' burnous. De vreemde reiziger slaapt. Hij is scheef gevallen tegen het hout en zijn neus ligt gedrukt tegen de ribben, maar hij slaapt en zonder haperen gaat hem de adem de mond in en uit.

Plotseling, en als besprong hij den slaper, rukt de stuurman hem de burnous van het slapend lijf. Rechtstaand voor het verschrokken gezicht zegt hij: 'Wat zijt gij door slaap overmand? Sta op, en roep Uw God aan en God zal ons misschien indachtig zijn en wij niet vergaan'. Hij reikt Jonas de hand, en als deze is opgekropen, volgt hij sidderend den stuurman en hoort hoe de storm zich nog woedender werpt op het schip en die het bewonen.

Op de trap slaat hun het water tegemoet, en Jonas beurt de slippers van zijn burnous beschermend voor zijn gezicht. Het is gekomen. De wraak van Jahwe heeft hem achterhaald, Zijn brakken hebben zich vastgebeten aan het schip. Hij durft niet opzien, in het omstormd gelaat van zijn Heer. Hoe heeft hij het bestaan, te denken dat zijn vlucht sneller was dan

Gods achtervolging? Nu heeft hij dit schip en dit volk uitgeleverd aan wraak en toorn, en deze mensen namen nog wel zijn schrikkelijke rotheid op tusschen hun gave noten.

Hij ligt op de knieën bij het roer. Rond hem is de bemanning opeengedrongen, met de gezichten bijeen, als kon men den storm met de gebogen ruggen tegenhouden. 'Bidt gij, vreemdeling', zegt de kapitein. 'Bidt Uwen God, en offer Hem, dat wij gespaard worden'. Jonas hoort soms een woord tusschen de donderende vlagen door, en bukt zich, de handen op het dek en het hoofd op de handen, zooals men in den morgen bidt op het terras. Maar geen woord komt langs zijn lippen. Hij weet dat de mannen rond hem een gebed vermoeden tusschen zijn sidderende lippen en de plooiën van zijn kleed, maar slechts het brak en bitter braken van zijn onthutst lijf komt langs de lippen.

Soms, als het schip de steven diep in de kolken boort, ligt hij met het hoofd naar beneden. Dan ziet de stuurman in een berggat van de verschansing de beker staan, waarin de steenen geschud worden. Er komt een vreemde rust in hem als hij de beker in de hand klemt, en schudt dat de teerlingen langs elkander rollen.

Als hij de beker ophoudt is hij reeds begrepen. Het lot, het lot zal wijzen, om wiens schuld de tempeesten woeden. Want ergens moet iemand zijn die de goden bedroog, die met een hart vol verdoemenis dit schip naar de diepte meetrekt. En reeds vat de stuurman de beker, een man die weet dat hij niets te diep verborg, en de steenen vallen tusschen de knieën. Een

loopt er even uit, maar slechts drie doffe stippen liggen omhoog. En de man naast hem schudt de beker, en weer zamelt een hand de steenen. De kapitein keert het gezicht naar boven, als hij de beker draait. Er is nu een strakke spanning in de gezichten: zoo hebben de goden nog nimmer den loop der steenen bestuurd. Zwijgend duwt de kapitein de beker in Jonas' hand. Hij weet niet meer dat dit zonde is, dit vreeslijk bijgeloof, te dobbelen om elkanders bloed. Hij voelt hoe een hand zijn pols omvat, een hand die de beker schudt, en langzaam keert. Het is de vaste hand die zijn hoofd oprichtte toen hij tusschen de kudde sliep, dien morgen van Jahwe's eerste woorden. Hij durft niet opzien naar de steenen, maar reeds huilt het naast hem, diep en als een pijn die uit de monden breekt. Achttien steenen oogen staren hem aan van de natte planken. Oogen die hem doorpriemen en hem fijne sneedjes in het hart geven. De oogen uit de visschersmand voor Joppe, de oogen van de visch in het scheepsboord, de oogen van Jahwe, de wrekende oogen van Jahwe, van Jahwe, van Jahwe.. En met een doffe slag slaat Jonas' hoofd tegen de planken, dat hem de scherpe steenen in het voorhoofd snijden.

Langzaam komt er weer licht door zijn oogleden. Er zijn hoofden rond hem, monden die open en dicht gaan, als van visschen achter glas. Tegen zijn gezicht aan is het gezicht van den kapitein. 'Vanwaar komt ge, vreemdeling?' vraagt hij. 'Waarheen gaat gij? Welk volk bracht U voort? Waarom zoeken de goden

U te vernietigen? Waarom helpt Uw god niet de stormen toomen?’

Dan scheurt er iets in Jonas' ziel. Er stijgt een zwaarte in hem op, die door zijn borst trekt, die hem de keel dichtsnoert en die dan in één, ontzaglijke zucht zich oplost in den storm. Jahwe heeft hem de hand gereikt, en Zijn schild voor zijn aangezicht geschoven. Jahwe heeft zijn gordel omvat in een steunende greep, en prikkelend trekt een nieuwe moed door zijn lijf.

Dik en droog ligt hem de tong in de mond, doch een zalf van zoetheid en nieuwe woorden komt langs zijn verhemelte, en terwijl hij de armen uitstrekt, roept hij tot God zijnen Heer: ‘Heer, Die de zeeën deed samenvloeien, Heer van Israël en mijn Heer! Dat zij nu weten dat ik Hebreër ben, en U dien, die de aarde heeft gekneet in Zijn vuist, en de zeeën deed vloeien van uit Zijn handpalmen. De zeeën waarop ik vluchtte en de aarde die ik ontvluchtte’. En driemaal met het hoofd buigend tot op het dek, roept hij met luider stemme: ‘Heer, hier ben ik! Heer, hier ben ik! Heer, hier ben ik!’ Als een heviger wind dan de wind rondom, loopen de woorden uit over de wateren, en Jonas blijft liggen met het aangezicht bedekt. Dichter en dichter buigen zich de hoofden over hem, sidderend van vrees om zijn woorden en hun geheim. Hun adem en hun stemmen strijken langs zijn gezicht, en allen dooreen vragen zij: ‘Wat hebt gij gedaan tegen Uw God, dat gij gevlucht zijt van voor Zijn aangezicht?’ Maar zonder te spreken drukt Jonas' lichaam zich nog dieper tegen het dek.

Slechts een zacht spreken vanuit zijn hoofddoek hooren zij, een donker gebed naar God, dat sidde-

ringen uitzendt tot in de voetzolen van die gelegen is. Over hun schouders buigt zich de storm, dieper over het schuldig lijf, en de winden rukken hem aan de schouders, en lichten het kleed van zijn hoofd. ‘Wat zullen wij doen, opdat voor ons de zee bedare?’ vraagt de stuurman opnieuw. Hij ziet hoe het schuim in duizend blaasjes op Jonas' haren kleeft. Er is kou in zijn hart, dat de goden vragen om dezen mensch, die reeds zoo oud is, dat hem de haren grijs en droog in de hals hangen. Nu hij de hand legt op Jonas' schouder, richt deze zich op, en luid sprekend zegt hij: ‘Neemt mij op, en werpt mij in zee, en de zee zal bedaren. Want om mij kwam over u dit tempeest, zegt de almachtige Heer’. De kapitein ziet de duistere watermuren recht staan naast het schip, en weet hoe in deze vloeiende oneindigheid de vratige schimmen leven en wachten op het zinkend offer. Een oogenblik nog luisteren zij, of een stem uit den storm hen zal ontslaan van een zoo schrikkelijk bevel, en dan, plotseling, werpen zij zich op de riemen, die uitslaan als roeipooten aan weerszij van het schip. De spieren krompen op en staan op barsten. Wáár is er land? Wáár is een kust achter deze wateren? Zij roeien met hevige rukken. Land, land, om het schip te bevrijden van Jonas' zware last, maar zonder dat zijn bloed over hun hoofden kome. Maar de riemen maaien de lucht en vruchteloos duwen hun schouders tegen den storm. Zij wenden zich om, en, nu hij ziet dat het laatste licht tusschen de stortzeeën verduistert, laat hij het roer los, dat het piepend gaat zwaaien in zijn hengsels. Hóórt, hij roept: ‘God van dezen mensch, verdelg ons niet om zijn bloed. Zamel ons

niet in het hart van Uw toorn, en laat zijn bloed niet druipen over ons hoofd. Maar zoals Gij gewild hebt, hebt Gij gedaan’.

En, terwijl hij een koord grijpt van het dek, bukt hij zich over Jonas en snoert het hem onder de schouders, terwijl deze de armen uitstrekt naar de wateren. Zij dragen hem naar het gangboord. Het is alsof zijn voeten geen grond meer raken. Hij is wonderlijk licht in hun armen. De zeeën heffen blijde haar schoot, en nog voor zij Jonas beuren kunnen om hem te werpen van het schip, stapt hij vooruit, als iemand die een beek gaat doorwaden. Zij wenden het aangezicht af. Jonas voelt de greep van Jahwe rond de schouders. Zijn borst is gesteund en zijn dijen, en hij bidt nog als het water hem in de ooren en in de neus dringt. Hóórt, het is de storm, die in zijn hoofd gaat koken, het zijn de winden die hem de neusgaten spalken, het is de bittere vinger Gods die hem de mond opent dat het water hem tong en lippen reinigt, waarover de leugen kwam. Zij zien zijn witte kleeren zich plat leggen, omslaan, en hoe hij als een zwaar gewicht zonder geluid in de diepte getrokken wordt.

Maar reeds legeren zich de wateren. Het is licht op de horizon, de zeilen beginnen te glanzen en het water loopt terug van het dek. Dan zet zich de stuurman schrap op de beenen, en schurend het koord over de verschansing, trekt hij Jonas terug aan boord. Het is Jonas' grijze haar dat boven het water komt, maar hij steekt zijn handen niet uit om zich vast te grijpen. Zijn schouders. Zijn borst. De magere gestalte, waarom nu de kleeren als in olie gedrenkt neerhangen. Maar nog niet bukken zij zich om hem op te nemen,

of loeiend werpt zich de storm terug en rukt Jonas neer in de zeeën. Stille legt zich weer over hen. Zij handelen als dieren in doodsangst. Waarom moet deze man sterven? De gast van hun schip? De man met de oogen waarin zooveel wijsheid geschreven staat? Nòg eens en nòg eens rukken zij, nog eens en nog eens legt en verheft zich de storm. Dan zien zij hoe het gezicht in het water licht wordt, licht als brandde er een lamp in het hoofd. En, terwijl de stuurman de handen voor het gezicht slaat, loopt het koord uit over boord, en slaapt de storm met een laatste dreunende zucht in. Er is een roode, warme zon over het schip.

Jahwe plonst met Zijn hand in de diepte, en, gespreid de vingers, vischt Hij Zijne visch. Zij liggen ademend, en trillend met hunne staarten in Zijn hand. Hij ziet de potvisch, en herinnert zich hoe Hij deze maakte. Maar terwijl de vingers uit elkander wijken, laat Hij hem terugvallen in de zee, en daverend schuimt de visch weg over het oppervlak. Dieper grijpt nu Jahwe's hand, en hij beurt de Groote, die Verscheurt. Als een geslepen eg ligt het tandveld achter de kaken. Kwijl loopt uit de bekspleet. Hij valt terug naar de diepte. Opnieuw vischt Gods hand in de wateren, strijkt over de toppen der wierboomen en langs het duizendvoudig koraal. En dan beurt Hij de visch die Hij beschikte. De schubben liggen hem op het lijf als een harnas. Rond gesneden zijn de platen en waar zij elkander raken, groeien mossels en anemonen. Zijn bek is als een hol in de bergen,

zijn vinnen zijn als de zwaarden van een visschersschip. Purper is zijn lijf met een groene kam die uitfranjert tot op de staart. De oogen liggen diep onder de vleeschberg, maar als Jahwe's adem hem beroert, begint de staart te wentelen van ijver. Hoog, tot den hemel spat het schuim, en uit zijn kop blaast hij het water tot in de wolken. Dan wijst Jahwe's hand over de zeeën, en terwijl de deining de wieren droogt legt en weer hoog overspoelt, is reeds de visch een stip op de horizon, een verre glinstering, een zilverige glans.

Prijs dan Jahwe, Israëls Heer! Want Hij gebiedt Jonas. En Jonas gehoorzaamt niet. Hij gebiedt den storm en de winden en de wateren en de zee. En de storm en de winden en de wateren en de zee gehoorzamen aan Zijn bevel. Hij gebiedt de zon, dat er duister zal zijn, en de nacht daalt neer op het midden van den dag. Hij gebiedt Zijn visch, en wijst hem zijn zwemsel, en Zijn hand trekt de voren waarin Zijn visch zwemt. Hij gebiedt aan Zijn schepsels en zij werpen Jonas uit. Hij beveelt het water en het omarmt Jonas. Hij beveelt de wieren en zij strengelen zich om Zijn profeet. Hij beveelt Zijn visch: 'Zwelgt dezen mensch', en de visch zwelgt hem. Hij gebiedt Zijn profeet: 'Ga in deze visch, en woon daar'. Prijs dan Jahwe, Israëls Heer! Zijn barmhartigheid is als de morgenwolk en als de morgendauw. Hij komt over ons als een voorjaarsregen in het voorjaar, en als een najaarswind als de vruchten rijpen. De bazuin aan Zijn mond is gelijk een arend over de wereld.

Hij weidt den wind en Hij drijft den vuurstorm. Hij raakt de aarde en deze verdort. Hij draagt olie uit, en zalf is over de landen.

Prijs dan Jahwe, Israëls Heer! Bewandelt Zijne wegen in rechtvaardigheid, en gij zult wandelen. Bewandelt Zijne wegen, gij boozen, en gij zult struikelen.

De bodem komt naderbij, door-aderd van zandstrepen en met de witte spikkeling van schelpen en anemonen. In Jonas' oogen zeilen de golven nog, terwijl het water al stil is om hem. Hij dwarrelt naar omlaag en in het nedervallen slieren de rechtstaande draden van het zeegras langs zijn gelaat. Er is zon onder water, en hij valt door warme plekken, door lauw water als een midzomerregen.

Hij strekt de armen uit, en op zijn handpalmen zal hij neerdalen, maar dan trekt een groote schaduw over hem heen. Hij voelt hoe het water weggedrukt wordt, hoe het harder langs hem botst en richting krijgt, als het gedreven water ter weerszij van een steven.

Hij ziet een koele schittering van slijm en schubben. Dan graaft een ontzaglijke onderkaak in den bodem.

Jonas voelt zich omgeworpen, opgeheven, een doode kou tegen gezicht en handen. Dan is er niets meer dan duisternis en water dat door hem heen trekt, golvend en schroevend. Hij lost op in water, in rimpels, in geruisch....

En Gods groote visch heeft hem geschept, zwervend over weien van wier, over bosschen van parel-

moeren boomen, over roode vlakten en door de luwte van een diep-geel ravijn, fel naar het doel. Proevend het water tegen het geploegd gehemelte, en de richting zoekend aan smaak en warmte. Toen de groote visch de dwarrelende sparteling zag van een klein, vervagend wit, wuifden zijn vinnen, malend van blijdschap, en met de scherpgesneden staart, schroevend door stroom en tegenstroom, ving hij Jonas in zijn keelzak, dat de gele huid lubberde en rond uitviel van de zwaarte. Zoo hangt een visch, krom van verzet, maar moegesparteld, in het net. Dan gaat een groote kracht de spierbundels bewegen, rood en donker opent zich de zwelgende kloof der keel. En, terwijl Jonas' kleederen schuren en jeuken langs de wanden van den gragen tunnel, zwelgt hem de visch naar het vochtig geheim van de maag.

Het is een heldere, zilte morgen over de zee, met nog wat roode slaaplucht in het westen, en een dansende bries die het blakke water in ruiten en reepen kreukelt. De pelikanen zijn in de papyrusboschjes gebleven, bang dat de morgenkoelte in hun buikveeren kruipt, maar de kranen liggen al hoog voor den wind. Hun halzen draaien als de kompasnaald, en terwijl Jahwe strak neerkijkt naar de zee, gaan de vogels soms als stippen over zijn netvlies. Jahwe ziet de kranen, maar zijn oog dwaalt niet af. Hij ziet de roode flamingo's niet na die met gestrekte lijven hun liederen schrijven. Jahwe ziet de baan van Zijn visch. Hij heeft de dunne bellenbaan niet noodig, en op de wielingen in het water slaat Hij geen acht. Hij ziet

de wereld onder water. Het bosch der verlorenen waarin de verdronken levantijnen wachten, om op te stijgen, en juichend aan land te zwemmen voor het dal van Josaphat. Hij ziet witte zeilen vergaan onder water, als de wieken van een geschoten duif die in het kreupelhout, door de honden niet gevonden, vergaat in het stof. Haaien maakte Hij, hamerhaaien en zwaardhaaien, en als sterrengruis daar door heen spikkelen de zilveren visschen van den vijfden dag. Hij ziet hun inwendigheid. Welke visschen zij verslonden, en welke visschen komen zullen, grooter dan zij, om hen te verslinden, geruischloos in het diepe, geruischlooze water. Hij ziet het kuit liggen in hun lijven, myriaden bollen vol levensdrift. Hij ziet de zoele ravijnen, waarin zij elkander zoeken naar het gebod der paradijselijke vruchtbaarheid.

Recht door hun wielingen zwemt Zijne visch. De schubben en het pantser worden een glazen wand voor Jahwe's zonsterke blik. Dan ziet Hij Zijn profeet. Wat rest er van den herder, wiens stem over het blauwe land schalde? Wit en rein stond hij op het dek van het schip naar Tharsis. Gebroken en vernietigd ligt hij nu, in de koele kuilen van een ingewand. God ziet hoe het slijm en de onreinheid hem in baard en hoofdhaar hangen, en hoe uit zijn oogen de droeve stroom der tranen vloeit. Zijn handen zijn onder zijn kleed geborgen, zijn beenen onder het lichaam getrokken, en het hoofd is gebogen diep in den schoot. Langs hem gaat het aas voorbij, dat de visch binnentrekt om zich te voeden. Bussels zeewier warren rond zijn schouders, en steeds, steeds stroomt de vloed der tranen.

Jahwe ziet zijn onwilligen dienaar en Zijn blik drijft het leven dat vluchten wilde, terug in Zijn profeet. En, terwijl Hij de moegeschapen handen vouwt in Zijn aardwijden schoot, sluit Hij de oogen voor vogels, visch en water, en luistert naar de stem die vanuit de benauwenis begint te spreken tot haar Schepper.

Jonas riep vanuit den buik der visch. Diep onder de wateren was zijn stem, brons als de bobbels die uit de modder stijgen: ‘Heer, Heer, ik roep U. Hier is Jonas die Uw profeet wil zijn. Gij hebt mij gezonden in de wateren, en Gij hebt Uwe visch beschikt, en hem gezonden in de wateren. Duisternis en doodsnoed omringen mij; het merg in mijn beenderen is als van een pasgeborene. Uwe vloed en Uw geruisch hebben mij omringd, de golfstroom heeft mij in de golfstroom geworpen, en het hart der zee ben ik zeer nabij. Vanuit Uw oogen ben ik verdreven, ik sloeg los van de kust van Uw hand. Ik wendde mijn rug van Uw aanschijn en Gij hebt mij Uw geheelen rug toegekeerd. Ik was bevreesd te gaan tot de groote stad, maar Gij hebt mij in het labyrinth der diepten geleid. Ver ben ik van Uwe zuilen verwijderd, mijn oog ziet de tinnen van Uw huis niet meer. Gesloten hebt Gij de duizend grendelen des waters, Gij hebt mijn ziel overstroomd tot verdrinkens toe. Waar Uwe bergen verder schrijden onder de zeeën, was ik; waar het leven en de dood gestrengeld liggen, klopte ik aan de poort. Gij zond Uwen visch uit en deze nam mij op; als in den schoot mijner moeder zijn mijn dagen

duister. Door het verderf wordt ik gedragen en het kan mij niet genaken, door doodsgevaaren velerlei, en zij deren mij niet.

Heer, God, ik roep U. Ik leg mijne benauwdheid in Uwe handen, laat mijn gebed opstijgen tot door de vensters van Uwe Heilige Wacht. Op ijdelheden gaf ik acht, om beuzelingen verstootte ik Uw gebod. Mijn beenderen zijn ontsteld, mijne ziel is ontroerd tot het sterven, en ik wasch mijn gelaat in tranen. Verouderd ben ik, want dag en nacht is Uwe hand op mij verzwaard, doch toen Gij de doorn dieper staakt, heb ik mij omgewend. Met breidel en toom hebt Gij mijn kinnebak gebonden, zie ik draaf in Uw gareel. Stinkend en vuil ben ik geworden van de menigte mijner dwaasheden, gebogen zit ik over mijne lendenen, die vol bespotting zijn. Dat mijn vernederde beenderen opspringen tot U, dat Gij mij ontwindt uit de windselen der ongerechtigheid. Als de pelikaan der wildernis ben ik geworden, als de nachtraaf in een huis. Dauwt Uw barmhartigheid, dat het hooi mijns levens gevoed wordt tot bloei. Als een kleed verouder ik, en brullend slaan mijn zuchten naar U uit. Verander mij, en als een gewaad zal ik veranderd worden, alleen Gij blijft dezelfde, en Uwe jaren zullen niet eindigen. Treedt niet met mij in het gerecht, want wie zal voor U bestaan? Keert Uw aanschijn niet van mij af, want ik zal zijn als die in de kuil dalen. Verhoor mij haastiglijk, Heer, want mijn geest bezwijkt. Met dank en lof zal ik U offeranden brengen, en al wat ik U beloofde, zal ik volbrengen tot in de dagen der grijsheid.'

Drie dagen stormde Jonas' stem tot in Gods oorschelp, en in den derden nacht, helder en vol waaiende geuren, ging Gods blik tot diep in het verschiet. Hij zag in een verre aarde een smal graf, een spleet in de rots en vanuit deze scheede stond een wit licht op, en het sloeg uit, en werd een zingende vlam die den Hemel zengde. En duidelijk zag God hoe Zijn Zoon opzweefde als een leeuwerik, hoe de aarde losraakte van Zijn voeten, en hoe Hij Zich kroonde en zetelde aan Zijn rechterhand. Een engel riep: 'Drie dagen rustte Hij in de aarde, en nu is Hij opgestegen'. En God liet de blijdschap wederom toe op Zijn gelaat, en sprekende beval Hij Zijn visch.

'Werpt mijn profeet uit, waar ik het U zeggen zal. Kwets hem niet met uw tanden, en beschadig hem niet. Want thans zal ik hem opnieuw zenden, en hij zal gaan. En gij, mijn visch, zwem terug naar uw zee, en ik zal u doen heerschen in al mijn wateren'.

In de bocht van Kandia, in den kustwind van Rhodos, over gouden sponzenvlakten roeide de zilveren visch onder het maanlicht, en waar de Iskandia zijn matte wateren overstort in de glanzende zee, kwam de buitenlucht tot Jonas. Zilt, en met koude stroompjes over zijn angstig haar. Het lijf van de visch voorde zich in het schelpenstrand, keelwand en wangzak trokken zich samen, en, weggeschoten uit de benauwenis van het keelgat, viel Jonas zwaar neer, tusschen wrakhout en rotsen.

In de dagen dat de negende gouden poort gebouwd wordt, gaat de koning uit voor zijn raadsheeren en

wichelaars. De palakijn wiegt in de zon, en de draagboomen zijn omwonden met purperen bloemen uit de bovenhof van het paleis. Het is in den val-avond, en onder de arcaden spint het zoete neuriën van een kinderspel.

Uit de tralievensters, buigend over anjelieren en het brandend oranje van verbloeiende maagdebloemen, ziet het volk stil toe. De geluiden legeren zich tot een geslagen stilte, tot een in ketenen neergehouden rust. Het rinkelen der bronzen vaten op de fontein klinkt nog even hoog uit in de hitte, dan wiegelen alleen nog heldere waterstralen neer over de bekkendragende marmerhoofden. De palankijn van den Heerlijke wordt door jonge vrouwen gedragen, die deemoedig en vertreden staren onder haar kortgesneden haren. De hand die zich om de draagboom klemt daar waar die schrijnend de teedere schouder schendt, vangt schampend licht op de vergulde nagels.

Over de borsten hangt het gouden naamcijfer van den vorst, en, als de slag in de donkere zijde van een cither, valt de stap van haar twaalf gouden sandalen op de heete keien. Een mannenstap de stoet vooraf schrijdt de zwarte eunuch. De knop van zijn hooge zweep drukt hij in de zijde, en langs zijn geschoren hoofd waait bijwijlen de franje van de standaard. Die waait in een mozaiek van schelpen de zonde uit, die den Koning is voorbehouden.

Lu-Gal zit rechtop tegen zijn kussens. Een handpalm ligt over de gebogen tuit van zijn gouden drinkkan. Hij luistert naar de muziek die hem beneden en ter weerzij is: het rinkelen van de voeten der draagsters tegen den bodem van zijn koninkrijk. Het is het

uur waarin zijn lichaam zich langzaam verheffen gaat tot de spanning die komt tegen den nacht. Hij hoort het eerbiedig spreken niet van den schrijver die gaat aan zijn linkerhand. Over de wiegende schouders rondom ziet hij de grijsheid van het stadsdeel. Hier wonen de vrijgelatenen, voor wie in vrijheid eerst de ware slavernij begon. Tot waar Lu-Gal zweeft, wolkt de zure lucht van geschraapte huiden, en van opgesloten dieren die temidden van draf en voederresten staan. Er wasemt een benauwenis neer in de straat uit de lijven vol zweerende, kroppende groeisels die in de venstergaten hangen. Straks wordt de zilveren bazuin voor de standaard opnieuw gestoken; dan ligt de straat plots vol met dit vuile, zieke vee, vrouwen en mannen die de schande vormen van zijn groote stad. Zijn beringde hand tikt tegen de drinkkan. De schrijver wendt zich haastig tot zijn heer. Dan wuift de Koning met de hand en twee woorden van den schrijver drijven de voorgangster aan, dat de slavinnen sneller treden in haar spoor. Boven den haastigen gang van haar adem deint in korter kabbelingen de draagkoets. Het moede beven van dit schoone en slaafsche vrouwenvleesch, de korte wiegelstoot als het gewicht van de eene heup naar de andere wordt verlegd, zetten zich voort in Lu-Gal's roos-gebaad lijf. Hij kent dit snelle varen op de deining van vrouwenschouders: het brengt hem droomen in het vleesch, een jeugd in zijn murwe en verleeftde spieren. Een jeugd en droomen, die tot daden worden in de luide nachten van zijn vrouwentuin.

De wichelaars haasten zich achter hun vorst. De voeten gaan af en aan in het wijde plooien der groene

opperkleeden. De straten worden breeder; er komt een einde aan de vuile huizenrijen. Waar de mimosa's tusschen de vijgen staan, ziet Lu-Gal het snel dooreengaan van menschenlijven. Gespannen aan hun lange ossenstrengen trekken slaven en gestraften voor de platte stukken rots. De negende poort staat twee mannen hoog. Vóór de maan vol is, zal men de gulden platen vastslaan, en zal deze laatste poort het slot zijn aan de keten, die Lu-Gal omhing aan zijne stad. De lauwe wind die stadwaarts komt, draagt het droge klakkende kerven mee van de zweepen, die rondmaaïen als een rug niet volledig gespannen is. De koning reikt naar de drinkkan, en als zijn hevig drinken ten einde is, en hij zich den wijn moe uit de kinplooï veegt, zijn zij het bouwveld reeds genaderd. Die terzijde staan en straffen, bemerken den koning, en met fluitende, sterke slagen drijven zij de steunende kudde uiteen, dat Die Gedragen Wordt de wegen vrij zal vinden.

Er gaat een zweepslag uit van een sterke arm, en, nu de spanning terugtrekt in het nijlpaardleer, staat de kromme baan gedreven in het roode koper van drie mannschouders.

Er is een man die valt. Het wreede leer trok hem een lus om de keel, en nu ontmoeten zijn wonden elkander tot één week en bloedend veld van pijniging. Hij ligt met een arm onder het lijf gebogen, en de lange haren dekken zijn gelaat dat zijwaarts ligt. Op zijn lippen staat een diep en dof-begonnen roepen dat niet eindigen kan. Over hem heen stappen de vele zware voeten van die met hem gedreven werden, maar geen zool en geen eeltbal beroert zijn lijf. Dan

ligt hij alleen in de schaduw van de standaard, die een zwart vierkant slaat achter zijn hoofd.

Terwijl de eunuch aarzelt, ziet Lu-Gal tusschen de heupen van zijn draagsters door het zware en geschonden liggen van dit lijf. Het zoete prikken in zijn lendenen houdt op. Verstoord tikt zijn hand tegen het drinkvat. Dan gaat de standaard verder en de voorloopster zet haar voet op het lichaam dat den weg verspert. Haar hoofd rijst en haar hoofd daalt, en in het spoor van haar breede naakte voet valt nu het scherpe treden van een gouden sandaal. De palankijn rijst en daalt; de koning legt zijn hand, steunend, tegen de kussens. Nu is er geen adem en geen opstand meer in dezen mensch. Terwijl zijn rug gekorven wordt door de veerende tred der jonge vrouwen, dat in zijn ribben een golvende pijn dichter en dichter nadert tot zijn hart, raakt hem het weten aan en het zien, en de profetie.

En terwijl de stoet van den vorst zich wendt naar den beschaduwden weg en snel afdrijft naar het paleis, kruipt de geslagene overeind tot op de knieën. Hij strekt de hand uit naar het Westen, en profeteert:

‘Zie, hoe de nacht zijn kleederen schort over de riem, ziet hoe de knieën van den morgen rijzen boven de zee. Er is een God Die onder de zon is gezeten; de maan wentelt rond Zijn voeten, en tusschen de sterren strekt Hij de armen uit. Op Zijn adem varen de vogelen en achter Zijn lendenen staan de dieren op uit het niet.

Wateren stroomen uit Zijn handpalm en vanuit Zijn baard rent het vierspan der orkaan.

Ik zie de zee: zij leeft en is vol van Zijn gedachten, haar schoot gaat open en uit haar poorten stuwt zij Zijne visch.

Er is een man die vlucht voor de bevelen van den Held onder de zon; ik zie de wateren reiken naar zijn bestaan. Ik zie hem legeren in de diepte, en hoe hij ingaat in den afgrond der duizelingen’.

De drijvers zijn geweken. Rond de geknielde staan de geslagenen, maar hun beeld blijft ver van zijn oogen. Hij ziet dieper en dieper in tijd en verten. Starend richt hij zich op, en terwijl zijn handen strakker en dwingender uitgaan naar het Westen, spreekt opnieuw zijn mond en hij profeteert:

‘Ik zie de visch die zijn baan beschrijft. Het heil nadert door de wateren en de boodschap tusschen de kruiden der oceaan. Het strand rekt zich van verlangen, de dalen omarmen elkander en vullen zich met liederen.

Broeders, in de visch is het heil gelegd, en uit de visch zal de verlossing komen. In de Visch....’

Dan stoot hem de zware steel der zweepen tegen den grond. Hij blijft roerloos liggen in de hitte. Op zijn rug staat bloedrood en slank het merk der slaafsche voeten die hem vertraden. De vliegen naderen behoedzaam en vlijtig het speeksel dat hem uit de mondhoek druipt.

De flamingo's dansen over de zandplaten; onder de

ijle poort van hun pooten stoeit een zilveren meeuw. Jonas ligt omkranst door het droog en kleurig sterven van rose anemonen, die de visch lossloeg uit de diepzee. Een kreeft ziet wijs en verheven neer op de schildpadden, die rusten op het vochtig kussen van wieren en van schelpenslag.

Vanuit het duizelig blauw zagen de meeuwen vanmorgen de donkere plek: nu zijn ze genaderd, in snel gaan en keeren, tot de naakte voeten waarop in zilverige schubben het maagslijm droogt.

Een zee vol zon lokt al meer vogels uit het kustgewas. Ze dalen snel en zwaar tusschen hun vleugels en schrijven drieteenig hun eentonige runen in het zand.

Dan staat er een op het duister daar liggende, en schudt, hoogpootig en klapwiekend zijn looze pluimen uit. In die snelle wirwar van vleugels, in het beweeglijk golven van zon en schaduw over het gelaat, slaat de drenkeling de oogen op. Hij ligt in een kom van het strand, zijn voeten hoog als zijn hoofd. Rond zijn lendenen droogt langzaam het water, en, nu ader na ader vol stroomt met het ontwakend bloed, voelt hij de scherpe wreedheid van gebroken schelpen en kruikenpuin.

In den rug van zijn hand drukt een kleine krab zijn scharen vast, dat Jonas met een ruk overeind komt. Hij klemt de ronde schaal tusschen duim en vinger en ziet hoe snel en driftig daaronder, loos in de lucht, het loopwerk der pooten gaat.

Hij staat op bei zijn voeten, en plukt zich de wieren

uit haren en baard. Er is een leegte in hem, die zijn hoofd licht en gedachteloos maakt, en zijn lijf doet trillen: in vier dagen daalde geen voedsel meer in zijn ingewand.

Hij draait zich met den rug naar de duinen, en, de hand scherp boven de oogen gestrekt, ziet hij in een langen blik de zee. Dan, draaiend op zijn trillende voeten, dat het zand oploopt tot een bolle plooi ter weerszij van zijn sandaal, ziet hij een land dat ver en eindeloos onder den strakken hemel ligt.

Er gaan bijen gonzend rond zijn hoofd. Hij ziet ze samenwolken tot een schaduw boven de helling van het duin. Hij volgt hun zoemend voortgaan, en, een slip van zijn overkleed over het hoofd geslagen, graven zijn handen het mulle zand weg waar hij de raten weet.

Later op den dag plukt hij bij bosjes de wilde zuring die zijn mondholte frisch en verkwikkend tezamen trekt. Het angstig liggen in benauwdheid en duisternis dreunt bijwijlen nog na in zijn lijf.

Dan werpt de Heer hem ter aarde, en terwijl zijn tanden niet meer malen durven over de zuringstengels, drijft God de stift van Zijn Wil zóó diep in zijn angstige ziel, dat hij borst en dijen zwellen voelt onder een weerhouden adem.

Als Jahwe met luid vallen van Zijn hand den voorhang over Zijn tenten sluit, waait het zand hoog op tegen het water.

Eerst in den avond richt Jonas zich op uit een gebed dat geen woorden kende. Onzeker bestijgt hij den kam der duinen. Dan, de rechtervoet voor, zooals hij van de reeling stapte in den oceaen, daalt hij, groot en besloten, de helling af. De branding zingt in zijn rug. Boven de vlakke gaan de eerste sterren op.

Waar de Melkweg zich afbuigt naar het Westen ligt de Grootte Stad achter den horizon.

En het is op den morgen van de eerste der drie-en-dertig dagen dat God bevel doet aan Zijnen Engel en hem beveelt: ‘Neem van het vuur dat gij hoedt en strooi het uit aan den einder, het oog van mijn dienaar ten baken en ten teeken’.

En de engel neemt van het vuur dat hij hoedt en strooit er van aan den einder. Niet op den einder, en niet er achter: het hangt als een rankende vlammenwingerd aan de verre lijn tusschen hemel en aarde. In den morgen groen als een wei in het zomerbed; in den middag roos, met bevend bewegen van witte flikkeringen; in nacht- en avond-uur als een heldere, verzamelde schijn, als een web van stralen dat lucht en land tezamen houdt.

Er komen dagen dat Jonas staande rust tegen een heg. Hij plukt de wiek van een hooge acanthus en rolt die tot een zichtbuis voor het oog. In de ronde verte ziet hij het licht dat zijn blikveld deelt, en hoe, daar als hier, het land in rustige golven gedreven staat.

Hij gaat verder, en in zijn lijf komt de dorre maatgang van een kameel die van stap in stap valt, zonder

bedoeling en zonder bevel. Zijn gedachten breken niet door de korst van vermoeienis, door de schors van zijn geleiden wil. Er zijn roode bosschen en geel water langs zijn weg, vogels met groene veeren waarin het teeken van den vierden dag geschreven staat. Luie beeren die loom zooien onder hun bruine vacht. Bosschen in de plooiën van het heuvelland. Het wordt nacht en hij slaapt onder de catalpa's, met een schamp van het licht over zijn gezicht. Het wordt morgen en hij drinkt uit de beek. Het wordt middag en zijn schaduw stroomt als een donker water voor hem uit.

Dan heeft zijn oog zóó lang het licht gezien, dat hem de uren vergaan in een steeds sneller wisseling van dag en duisternis. Hij wordt een donkere, moede man die het licht achtervolgt. Soms draaft hij in den mid-nacht met zware, stampende voeten over land en rotsen, het hoofd terzijde en haren en burnous in den wind. Een paard dat in een lente-nacht de wijde vlakte van het graasland meet met den roffel van zijn hoeven. Tegen den morgen is het licht nog groen en ver-af en komt Jahwe's gave onstuimig over hem: hij schreit de vogels wakker, en de kleine dieren, en over het geurig kruid van den weg-kant droppelt het klare vocht der verlatenheid.

De vogels zingen hem tot hoop en blijdschap. Hij breekt het overjaarsche riet en vlecht een bloembies door de ongelijke lengten. Dan legt hij de dorre stengels tegen zijn kerf-gewaaide lippen en jaagt trillend het gefloten lied van vroeger langs zijn haren, het lied dat hij speelde als de kudde te grazen liep. En

zóó zingt dit alles de sterkte en de kracht en het gewillig knechtschap in hem wakker, dat hij, de fluit van den mond nemend, schreiend een nieuw lied begint. Hij voelt den dauw opstijgen, koel en lavend aan zijn brandende voeten.

Het gewaad van de zon valt reeds in plooiën over den einder, en haar moegereisd hoofd nijgt voorover in het zand. In het goud van de nieuwe poorten leeft het vuur op, dat smeulde van toen het dag werd, en het hecht zich, snel en klevend, aan de lijkendragers die door de poort in den diepen woestijnweg gaan. Over twee schouders ligt de slappe bundel en het witte doodskleed daaromheen valt in tuitende plooiën over den grond. Er gaat een man vooruit die de kruik met olie draagt, er volgt een kind dat boven zijn lichte schreden den waterzak torst. De bodem golft onder het snelle loopen en bijwijlen zakt de doode zwaar en vormeloos weg tusschen de lijven der dragers: een versch, warm lijk dat slapen wil. Dan staan zij even stil, om, hooger en verder over schouders en bovenarmen, hem opnieuw te steunen op hun levend, moegedragen lijf.

In het zelfde uur dat 's Konings gazellen de melk drinken die aan de slavinnen ontnomen is, dat zij goudener van oog, hoogvoetiger, lichter van tred, appelruiger van zijden worden, dat de koning met grooter welbehagen hun rose, goud-doorboorde neuzen zal voelen in zijn hand, draaft men den slaaf uit die vertreden werd.

Aan den stadsrand gaan liederen rond die hij zong in zijn laatsten middag, zinnen zonder licht die met den koortsigen adem wegvlogen uit zijn mond. De ouden sluiten de oogen, en proeven den samenhang en het verband tot zij langzaam en zonder ongeduld de hoofden schudden: 'Die vertreden werd, hij sprak woorden die geen mensch kan verstaan. Wie ziet een visch, daar er geen water is? En wie de zee waar alleen het zand in de oogen waait?'

De dragers beginnen het lied van den gier die wacht en niet dalen durft, van den jakhals en dat hij bezworen zij, van de steenen dat zij zwaar en aandachtig mogen waken over het lijf in den kuil.

Dit lijf in den kuil, waarin nog de dubbele warmte is van uitgegoten zon en stervend bloed, waarvan de armen gestrekt zijn over het lijf: een nietsdoen dat eerst met den dood begon.

De olie is over het gezicht gegoten, dat de wimpers aaneenklevten tot kleine scherpe dorens op het uitgebloede vruchtgezicht. Het water heeft enkels en voeten bevochtigd, dat er koelte zal zijn bij zoo lang een zweven over den afgrond waaruit de wereld haar groei ontvangt.

Vier mannen in een waaienden wind over de vlakke, tusschen ongelijke strofen zands, gebogen over een smalle spleet waarbinnen niets meer den Koning ten nutte strekt. De woorden van bezwering en veiligen tocht, en dan het krachtig breken van de versierde kruik, dat de scherven ver vliegen in de schemering. Zij scheppen met de hand het scherpe zand over doe-

ken en borst. Oogen en mond liggen nog onbedekt in een kleine zandzee die zich sluiten gaat. Dan dringen de korrels tusschen lip en ooglid en trekken donker de olie op van het gelaat. De steenen zijn gezameld en nemen hun plaats in, breed waar zij steunen, en scherp naar den hemel waarin de maan met haar zilveren horens den koepel schampt.

Terug onder de poort slaan de dragers hun burnous uit, dat in den wind meevaart al wat van dood en verderf bij hen mocht zijn blijven hangen. Dan gaan de steenen rond, en het lot bepaalt wie de munten deelen zal welke de Koning schenkt aan ieder die een slaaf of een kreng begraaft.

Als de wateren toen hij werd uitgeworpen, trekken de golvende duinen op Jonas af. Als hij wacht, wachten zij. Als hij nadert, naderen zij dringender tot waar hij gaat. Zwaar zakt zijn lijf door het steunsel der knieën, rond zijn handen is de heete wind als een water dat nergens toevlucht biedt. Zijn voeten hebben den breeden eeltrand gekregen van de dieren die loopen over het zand, en voelen niet meer waar een steen of een tak dicht onder de zandlaag verscholen ligt.

De baard valt hem over den gordel, en alleen in het allerstilste uur van den avond hoort hij nog, de oogen geknepen, het zingend breken van de zee op de kusten der herinnering.

In den morgen vaagt de zon die koelte en het spattend rollen weg van de woestijn, en vernieuwt Jonas stamelend de beloften van goeden wil en ootmoedigheid aan Die hem na het water de droogte gaf om te doorstaan.

Wie bestelde dit, dat aan het eind van zijn krachten ook de tocht ten einde was, dat, de drie en dertig dagen en nachten doorgeworsteld, achter de laatste heuvels de karavaanweg snel en verlangend de Grootte Stad toe boog? Geen dag en geen nacht kan dit hart meer slaan. De gebeden werden tot een klein en klagelijk roepen, vanuit een verlatenheid die van geen eind meer weet, en die alleen nog troost wil, warmte, een vergeten in samen-zijn, zonder op doel en op voortgang acht te slaan.

De zon schuift langzaam, met een laatst terzijde drijven van het donker dat oprukt uit de verre landen ter linker- en ter rechterzij, achter den einder. Voor de eerste maal bloeit niet de lichtende slinger op, die den profeet ten teeken gegeven was. Zijn oogen bemerken die afwezigheid aan het milde duister dat ze behoedzaam en verteederd bedt. Langzaam, steunend op zijn handen, dat niet de pijn uit zijn verstijfde beenen plotseling zal opschieten in de gekromde moeheid van zijn rug, laat Jonas zich neer in de delling tusschen twee golven zand. Het gloeit nog na. Ver tusschen de snijdende lijnen voor zijn oog verschijnt reeds het blinkend tweelinglicht van een jakhals die zijn nacht begint. Lijf en hoofd zakken nu dieper in het zand, en als hij voelt hoe die duizend maal verwonnen, ondragelijke moeheid zijn bloed te stollen schijnt, is toch nog één pijn scherp genoeg om tot zijn ver gevoel te reiken: hij legde het hoofd op een scherp gebroken

scherf, die zijn hand met moeite wegneemt van onder den schedel.

De scherf van een aarden pot.

Dan verlaat, onder de sterren van Jahwe boven, en het sterrelen van dierenoogen ten allen kant, het leven hem. In een krampend bewegen, dat om hulp en houvast vraagt, leggen de vingers zich om de potscherf van een doodenvaas.

De morgen: een bloemslip die vol-wies in den nacht, en blij-veerend wegspringt van het zusterblad, dat een zoete holte bloot komt liggen voor de gonzende liefde der bijen. Een man die de oogen opent en roerloos liggen blijft, luisterend naar het ruischen van onzichtbare halmen achter zijn hoofd, en hoe het sap der zinnen de kanalen van zijn wezen vult. Een potscherf in de hand die tot boven het gelaat gebracht wordt, en het langzaam, doodmoe reizen van het bovenlijf.

Waar Jonas ligt, dringt bij vlagen het rumoer door van de stad aan het eind der wegen. Hij ziet de prent van voeten en van hoeven in het zand, en op den heuvel waaraan hij sliep een hooge cylinder waarop men het merk en de teekens van de stadsgrens grifte. Grijs is de aarde van dezen scheidspaal, grijs het leem van de scherf, waarop roode figuren staan.

Nimmer kende hij een ander vat dan het schemerige, doorrimpelde van zijn holle hand, en de vrouw met de wassende heupen die tusschen de dieren staat is hem een wonderlijk en onbegrepen schrift. Zoo staat de gezondene aan de stadsgrens, waar het gebied van

Jahwe's naderende wraak begint en nu geur, geluid en sporen hem zeggen dat zijn zware taak geeindigd is en zijn zwaardere begint, nu hult de Heer hem in een visioen van weten en van zien, waarin de dingen zich losmaken uit de schemering van het vermoeden en naast-een zich rijen als de teekens op de vaas.

Ver achter de jaren en het voorbije leven was een vrouw die hem baarde in den storm, terwijl haar hevige stem het lied van de pijn op-zong tegen de vlagen, en hij herkende haar alleen in de goede dingen van het land: in de luwte, in het eerste blaten van het moederschaap als in den nacht de lammeren wit en brekelijk tusschen de kudde waren gekomen. Jahwe geeft haar nu gestalte voor zijn oog, en in zijn helderheid ziet hij hoe zij zich voorover legt tegen de aarde en twee bronnen ontspruiten aan hare borst. Tusschen de heuvels van hare schoonheid hangt een schemering van waaruit de bronnen wassen tot een vertakten stroom: de eene arm ziet blauw en blinkend en stroomt door Israël, de andere is donker en dampig en vloeit traag door het land der Assyriërs.

En de stroomen verzamelen zich opnieuw tot een bekken waarin zich twee vrouwen spiegelen. De rechtsche bukt zich en streelt den jongen wingerd en, zich afwendend, legt zij zich terneder aan het land en baart de tweeling der vruchtbaarheid. De linksche ontdoet zich van haar gewaden, en, tot aan de heupen in den stroom, biedt zij op gespreide handen haar borsten en hare

schoonheid aan den donkeren drom van krijgers en grijsaards. Het beeld waait heen in den nevel en er staan zeven adelaars op een kruispunt van vier wegen. De een na den ander slaat de vleugels uit en opent den snavel dat het zware krassen hoorbaar is tot waar Jonas staat. Tusschen hen ligt de grond bezaaid met ketenen en met goud, met stapels lijnwaad en hooge amphoren waaruit onophoudelijke de gele en roode wijn vloeit. Mannen in blinkende kleederen laten het goud door de vingers glijden en het rolt uit langs den grond en langs de slaven en de kinderen die gebonden liggen, maar zij kunnen het niet grijpen, omdat hun ketenen het gebaar van de hebzucht bedwongen houden in hun lijf. Dan is het uur aangebroken dat Jonas de armen spreidt. Als een boom, waaraan twee zware takken wassen, staat hij op de helling, en bidt, voor de laatste maal, tot Jahwe om sterkte en om kracht:

‘Machtige Heer God. Hier is Jonas, Uw dienaar die tot U spreekt. Dat Uw oor geopend zij naar vanwaar de wind komt, dat Uw gelaat zich wende naar waar ik mijn schreden beëindigd heb. Gij hebt mij geroepen, en ik heb niet geluisterd. Gij gebodt mij ter rechterzij te gaan, en ter linkerzij zette ik de schreden van mijn lafheid en van mijn angst. Gij hebt den visch beschikt, en dat hij geprezen zij die mij door de wateren droeg. Gij bevaalt Uw engel, en dat hij geprezen zij die het licht ontstak in de verte. Gij strekte de woestijn voor mij uit en omringde mij met droogte: geprezen zij de schoot van den nacht die mij bedden wilde, geprezen

zij de hitte van den dag die als een vuurpot het verderf en de onreinheid schroeide uit mijn leden.

Door water en zand hebt gij mijn dagen geleid, zie, ik sta aan den rand van het land Uwer toorn. Maak dat ik nu inga waar zij wonen, en dat mijn stem zij als van de zeven adelaars aan het kruispunt van hun lot. Dat hunne harten vertreden zijn onder de wroeging, dat hun dagen worden als asch in den mond van die dorstig is. Dat Uw gramschap zwaar op hen neder valle, dat geen gespaard worde, dat geen ontsnappe, dat geen ontkome tot buiten de hitte van Uw vuur'. En, terwijl hij den rechterarm uitstrekt naar de stad achter de kromming van de wegen, en de vuisten balt, gaat hij snel loopend, als een die van verre aansnelt van de plaats waarop hij den vijand naderen zag, de heuvels af naar de groote stad. Zijn baard waait achter hem aan, en onder de slip van zijn mantel buigt het kruid op en neer als stak de wind op in de vlakte. De vuist opent zich en de hand wordt een schelp, een horen, een bekken aan den mond, waaruit hoog en onheilspellend de kreet begint: 'Nog veertig dagen en Niniveh zal vergaan. Nog veertig dagen en Niniveh zal omver geworpen worden. Nog veertig dagen en Uw bouwsteen zal Uw maalsteen zijn....'

II

De koopers roeren zich als vogels op de broedplaats. Waar de huiden gestapeld liggen, gaan zij vlug voorbij en wuiven zich met de hoofddoek een vrij pad door het bezeten gonzen der vliegen en van al wat daar om vet en verrotting zweeft. De kameelen worden geprezen. De handen slaan vlak en luid op het samengekoekte haar van hals en borst: 'Khi-sja-har liep zonder water of graan te beroeren onder zijn meester en diens vracht naar den pekheuvel en terug. Nooit was de kameel te koop, moest zijn meester niet voor een langen tijd op reis over het water, of kende hij iemand die het beest, al dien tijd grazen en drenken zou. En deze witte kameel, wie koopt den witten kameel die nog onder zijn moeder staat, en wiens vader den draf rond de muren van Gaja won? Koopt graan! Koopt, eer de Koning de laatste korrels heeft opgeslagen in de schuren van het rijk, eer een schepel gerst meer kost dan een schepel zilver. Koopt, eer het zaaigraan door den honger wordt verdeeld: een helft in de voren, een helft in den mond die er zijn maal mee doet. Koopt, een bont nieuw kleet. Um-a, de trouwe slaaf, droeg het gisteren nog. Zijn vrouw spon de draad twee manen eer hij werd uitgedragen. Ruik: amber van de Westkust, gele olie op de eilanden gewonnen uit de bloem van den Papyrus; de vezels voor den schrijver van den Koning, dat hij schrijven mag, de bloem voor de vrouwen, dat men haar begeert. Banden voor de haren, pas de banden om het hoofd die de smeden van Uruk drevlen! Als de putjes die druppels maken in het zand, als de druk van vrouwenvingers in een granaatappel staat de slag van de hamers in het zilver. Visschen en schelpen uit het twee-

stroomenland. Honing van de berg Ta, en zwarte spinsels van de hellingen der wilde geiten. Koperen vaten die Ma-na-na zelf dreef (zijn zoon werd smid van den Koning!) en waarvoor hij het pek ten nacht uit den vuurberg stal'.

Kort van dracht, en telkens opnieuw steken de stemmen op. Het geluid wuift onrustig naar de ooren rond het plein en in de verre straten.

Sinds de wereld begon wordt markt gehouden op het plein van de Groote Stad, tusschen het uur dat het licht over het zand komt en het uur waarin de zon op het terras van de doodontoren staat.

Het is de nacht voor den marktdag dat telkens de wachter aan de poort opschrikt uit zijn begonnen slaap: of hij al niet de stemmen hoort die de dragers aandrijven en het hoornen hoof-geklak van de kemels? Als hij de lasten hoort ploffen tegen de tichelsteenen, en hoe de kameelen hoog en blij roepen om voedsel en stal, gaat hij den sluitboom wegtrekken en begint de lange dag van het vele nieuws. Het nieuws dat den Koning en den raad reeds lang geboodschapt is door de mannen met witte mantels die op snelle, hoogbeenige dieren zijn poort doortrokken, doch dat voor hem en voor de stad vandaag eerst meekomt. Langzaam, met de karavanen en met de kooplieden uit de verre vlakten. Een dronk voor den voorrijder... Nog nieuws achter den berg? De fakkel stond dagen lang op de visschersdorpen aan den stroom. Die het water zijn schatten ontnamen, het vuur dreef ze nu landwaarts. Geen dak bleef gespaard. De oorlog? Ashshourmoukal

heeft die gevlucht waren levend verbrand. Dagen lang zochten zijn mannen onder het puin, naar die ontkomen konden zijn en verborgen. De vrouwen die het kwade woord riepen toen de tros doortrok, liet hij de tong uitrukken; aan een lijfwacht gaf hij zijn eigen zwaard, dat hij haar daarmee aan stukken houwen zou. De standaard staat nu naar de Grootte Stad, en voor de stofwolk uit gaat het krijschen van die worden meegevoerd. Eer de volgende markt gehouden wordt, spelen de stieren van den Koning met hun darmenzak, en er zal overvloed zijn van jong en krachtig slavenvolk. Een dronk voor den man die woestijnrozen plukte en de schilferige huidjes van hagedissen zocht. Of de wachter den man reeds zag die vanuit het zand kwam rennen en die met de hand aan den mond wraak en verderf riep tegen de Grootte Stad? Kwam hij nog niet door de poort? Een dwaas, een vreemdeling, met een baard als de staart van een wilden hengst, en een lang vrouwenkleed dat hem ver over de stoffige voeten viel?

De wachter luistert, en schudt het hoofd. Niemand dan de kooplieden en die de kudden dreven gingen in en uit, en terwijl hij rondvraagt, naar nieuwer nieuws nog, en hoe dichtbij al het leger onder de stad kan zijn, komt van achter de moede kudde der dragers het doffe geluid van ongeschoeide voeten over den straatweg. Een groot en donker lijf baant zich een weg tusschen schouders en lasten, een waaiende slip gaat duister en harig langs de oogen en het gelaat van die onder de luifel staan. De wachter grijpt, tast in de ruimte en valt voorover op de keien. Als hij is opgeholpen ziet hij hoe allen bijeen staan en spreken

onder-een. Die niets zagen en niets verstonden, zij lachen om de gezichten vol angst en schrik van die wel den vreemden man zagen en luisterden naar zijn stem. Een oude slaaf bukt naar zijn ruglast en zoekt den draagriem. Dan zet hij het pak weer af naar den grond en schudt langzaam het hoofd. ‘Vanmorgen was er een stem in het zand dat stoof. Het leek op de stem die ik nu hoorde’. Hij bukt zich opnieuw naar den grond, en terwijl hij de banden over de schouders legt, staat hij stil en luistert naar waar, in de verte, als een klok die steeds zachter luidt, de stem vergaat van den profeet die door de straten het marktplein nadert.

En terwijl de kinderen bijeen leggen wat zij verzamelen, een markt opnieuw op het kleine vlak van een platten steen, een mozaiek van wat rijp werd door warmte en zon en verrotte in de duistere pakschuren aan den rand van het veld, valt er een schaduw waar zij staan. Jonas is genaderd tot hem het duizendvoudig wemelen van dier en ding voor het eerst remt in zijn harden loop. Nu hij stilstaat, hoort hij ter rechterzij het krassen als van een adelaar, en dragen zijn voeten hem naar waar de kinderen spelen in hun bedrijvigheid. Zij willen de handen en den schoot van hun kleedjes vullen met wat zij verzamelden, als dreigde die donkere schaduw tegen hun spel en tegen hun vrijmoedigheid. Maar Jonas steekt de hand uit, en, wuivend als het breedvingerige blad van den palm, gaat die hand op en neer, en er vloeit koelte uit en goedheid, en een bevel te blijven dat niet is te

weerstaan. Jonas laat zich dan neer tegen een der zuilen onder de galerij, hij schikt de grove ruimte van zijn kleed tot de breedheid van een vertrouwden schoot, waarin de moederplooiën donker en warm tusschen de knieën vallen. Er is een meisje aan zijn linkerhand. Zij beet in het roode vleesch van een granaatappel, dat het merk van sap en vocht nog rond den geopenden mond staat. Aan zijn rechterzij knielt een knaap, die met een scheurend palmblad zijn kleine schaamte dekt.

Jonas legt zijn handen op aan de kinderen, dat zijn warme handpalm kapselt over hun hoofd, en zijn stem gaat langzaam en vervuld van teederheden uit zijn mond, en hij spreekt:

‘Ik hoorde den adelaar op het kruispunt van uw lot. En nadat Jahwe, de machtige Heer God, mij bevolen had, en zeide: “Ga uit naar Niniveh, en predik tegen haar, want haar boosheid is geklommen tot voor den voorhang van mijn tent”, nadat Jahwe mij beval, werd mijn blik verhelderd en de wolk werd van mijn oogen weggenomen en mijn ooren waren niet langer als die van een grijsaard; en ik zag den adelaar en hoorde zijne stem en hij riep:

Wie zag de kinderen van de Groote Stad, en weende niet? Wie zag de vogels scheren over het water, en duchtte niet voor hunne vlucht? Wie zag de vlinder rukken met het achterdeel, dat hij het broze huis van zijnen voortijd brak, en was niet bevreesd dat het kleurig meel zou geraken van zijn vleugels? Wie hoorde het kieken pikken tegen den brozen wand van zijn eier-huis en was niet angstig dat de scherpe schaal zou snijden in het snavelvlies? Als een vlinder in het huis van zijn voleinding, als een kieken in het ei waart gij; toen uw moeders u uitwierpen in het zonlicht schaamde de dag zich over uw helderheid. Kent gij de dieren die spelen waar de wilde vijg groeit? Als de vos zijn kinderen roept, schuren hun buiken den rand van het hol, als de sperwer krast naar zijn jongen, trilt de slag van hun vleugels tot boven het bladgeruisch. Maar gij! Als vergeten zijt gij dat gij blijde zijt; als van een die niet verheugd is, is uw geluk. Uw moeders zeggen u: weest voorzichtig, en gij holt over de goten dat de kameelen u raken in hunne vaart. Uw vaders zeggen u: eet niet van de wilde vrucht in de heggen, en gij tart het ingewand met de roode bessen vol verderf. Ziet toe hoe gij elkan-

der haat, en ten verderve voert. Heeft één onder u het suikergoed dat men rekken kan, van de volle lengte gunt hij een ander het stuk niet dat in het midden is. De druivensuiker verbergt gij voor elkander en als gij een wortel gevonden hebt, en uw wangen staan bol, zegt gij tot den ander: “Ik kreeg van een vriend een klein deel, en niets daarvan kan ik afstaan, want het is reeds in mijn mond”. Als uw moeder de slaapstee geschikt heeft, en zegt: “Uw nacht zij goed”, dan ziet het uur van de duisternis u weer afglijden van den dakrand. Zegt zij: “Maakt geen geluid, want het kleine mensch slaapt, en de slaap is onontbeerlijk”, dan gaan toch uw twistende stemmen uit, dat het kind verdreven is uit zijn sluimering. Zegt zij: “Haalt mij het look en het zwarte brood, en laat uw weg recht naar den koopman gaan en recht naar huis”, dan blijft gij zien naar de kameelen die stalwaarts gaan en vergeet het brood in uw arm.

Zie, de hand die ik over u uitstrek. Er zijn vijf vingers aan, en de God uwer Goden gaf tweemaal die vijf teekens en geboden. Weet dat, als gij speelt of het voedsel nadert uw mond: zij zijn ter herinnering gegeven. Laat de hand niet dwalen langs het duister van uw lijf. Leg niet een vinger in den mond, opdat gij zuigend vergeten zult wat rondom u is; streel niet wat onder den navel is, want daar woont het dier dat verslinden wil. Weest liefderijk tegen elkander en zeg: “Hier is mijn brood, ik zelven zal gevoed zijn als ik uw kaken malen zie”. Biedt elkander het holle van

de hand en zeg: “Mijn vleesch is gedrenkt en mijn dorst gelescht, zie ik uw lippen drinken van het water”.

En gij, knaap, die in het midden van uw makkers gezeten zijt, hebt gij den geitenbok gezien die het eerst geboren was? Hij was als de anderen en zocht zijn voedsel tusschen de steenen van den dam. Doet gij aldus, en laat het bloed niet in drift oploopen tot achter uw oogen, dat zij hoogmoed uitstralen en tot den ander roepen: “Mij won mijn vader het eerst, uit den weg; geef hier den teugel, want ik ben het die ment”. Zijn er vrijen onder u? De God van mijn land Israël zegt: “De vrijen zijn als de slaven”. Zijn er onder u die in dienstbaarheid gewonnen werden? De God van Israël zegt: “De slaaf is niet beter dan zijn heer”. Maar gij die nog niet tot het venstergat reikt, en u den schoenriem doet ontbinden door een grijsaard, gij gelijkt het veulen dat achter de moeder draaft en roept: “Zie, ik ben groot, want meer stappen zetten mijn hoeven in het zand”. Maar het blijft achter en het hijgt door den wijden neus, omdat het maar klein en onervaren is. Buk uw rug voor de dienstknechten uws vaders, opdat Jahwe uw ruggen niet bukken doe en ze vertrede onder Zijn voet. Gij die de dienstmaagd van uw moeder bevolen hebt: “Krul mij de haren en zalf mij de handpalmen, want aan mijn borst zwellen reeds de tepels en ik wil een vrouw zijn als die ten avond heen en weer gaan in de straat”, droogt uwe handen en dompelt het hoofd in het zand, want de zonde vreet

reeds aan uw lijf, zoekend als een worm die zijn boorgat maakt.

Luister nu toe, en weest aandachtig. Schooner dan het lied van den oorlog, en de geschiedenis van de een en twintig koningen is mijn verhaal: ik zat tusschen de lammeren, en ik hoorde een stem achter mijn schouder, die mij zeide: “Wandel naar Niniveh en werp haar de zonden voor de voeten, want ik blaas het vuur reeds aan waarmee ik have, levens en goed verbranden zal”. En toen ik de stem hoorde gehoorzaamde ik niet, en liep weg omdat ik bevreesd was voor de boodschap, en ik ging sloop op een schip en de wind dreef mij naar waar het water diep is en zeer onstuimig. Toen hoorde ik hoe mijn God snel kwam geloopt over het water en Hij stiet mij over boord in den muil van een visch die mij slikte tot in het duistere huis van zijn buik. De visch zwom den weg die mijn God hem gewezen had, en toen ik gewillig werd in mijn kerker, spuwde hij mij uit op het strand van dit land. En ik kwam geloopt van waar het land begint tot aan den grenspaal van de Groote Stad. Zóó is het geschied en niet anders, en geen dag korter dan den tijd van een geheele maan duurde mijn tocht.

Nog houden uw vaders markt en beginnen uw moeders den dag met vreugde. Maar buiten de poorten kruipt het vuur reeds over het zand en het woelt zich reeds een weg onder de steenen van den muur. Gaat dan voor hen staan en zegt: een man heeft zich temidden van ons gezet en hij vermaande ons, en zie, wij zijn

vol gedaan van zijne woorden en van zijn geluid. Hij kwam uit een ver land, en een visch droeg hem tot hier. Veertig dagen nog, sprak zijne mond, veertig dagen nog en onze stad zal vallen uit haar evenwicht. De kameelen zullen als verlamd zijn en het paleis zal het eerst branden. Op de markt zullen alleen de wapensmeden omringd zijn van koopers, omdat een iegelijk naar de scherpte van het lemmet verlangt, dat hij de prikkel van het vuur en het smeltend solfer zou ontgaan.

Gaat dan voor hen staan, en zegt: loop uit naar de markt want ook voor u bewaarde die van ver gekomen is zijn woorden. Hij is het woord dat de verschrikking vooraf gaat. Onderweg zag hij de plaats waar het vuur zich ophield, als talmde het voor den sprong. Ontbloot uw ruggen en wees gelijk aan den os: nederig en met stof bedekt. Ga op handen en voeten, dat de Heer ziet dat uw lichamen zich vernederen. Breek de snaren van de cymbalen en verstop de bazuinen met zand. Want, veertig dagen nog, en de wind waait over den poel waaruit geen klacht meer stijgen zal!’

Nu Jonas zwijgt komt rondom het daagsche leven terug en het veegt den ernst weg van de kleine gezichten. Het meisje heft den granaatappel naar een mond die open gaat. De oogen staan nog strak op Jonas gericht. Een kleine jongen weegt den zoom van het wijde kleed op de hand, en voelt tusschen duim en vinger de dikte van het weefsel. Het roepen van de kooplieden waait weer in vlagen tegen de arcaden. Langzaam gaan die het verst stonden in den kring heen, omziend nog naar den vreemden prediker wiens woord zij met moeite, dringend tegen hun klein geheugen aan, herhalen.

En terwijl de markt verloopt (wacht nu niet langer, het licht wordt minder en de honingkoeken zijn bijna op. Wie de laatste koopt kan zeggen, dat hij wijs was: hij wachtte en de prijs ging dalen tot binnen zijn bereik) en de koopman nijdig met den prikstok tegen den kameelenbuik slaat: weer bleef het beest onverkocht, en iederen dag ligt het haar vlossiger en lossier op het oud karkas, gaan stille kinderen door de nauwe straten naar boven. De smid zit buiten en laat regelmatig den spitsen hamer dalen op den zilveren band. Naast hem staat de pot met gloeiende houtskool, waartegen de blaasbalg rust. Iederen keer als de hamer geheven wordt, trekt zijn voet wat terug van den grond, bruin en eeltig tegen de natgespuwde steenen, en maakt zijn mond een moede grimas.

Een vreemde werd smid van den koning, als was er in

heel de groote stad niet een te vinden die maken kon wat het paleis behoeft. Smeedde hij het gevest niet van Achrib's zwaard, en versloeg deze er niet de drie maal duizend mee die oprukten over den stroom? Toen de veldtocht geeindigd was hield hij zijn paard in voor de werkplaats, en toen de smid hem knielend genaderd was, riep hij luid, dat een ieder het hooren kon: het gevest was als een vrouwenhand, zacht en sterk tegelijk, teeder en kwaadaardig. Maar voor den koning scheen dit smeden niet goed genoeg. Of zou het waar zijn, dat hij den smid bij diens vrouw had toegenomen? De jongste van zijn zonen staat voor hem stil, en wijkt geen pas terug als de vader hem plagend met den hamer naar de teenen slaat. Op zijn gezicht is een onleesbaar nieuws geschreven, dat de oogen en den mond vreemd en oud maakt in het late licht.

‘Wat nieuws van de markt? Stokslagen van den waker en een trap van het oude beest dat je oom niet kwijt kan raken?’ En als dan nog die mond stil blijft en de magere handen gaan onrustig langs het korte kleed, dan barst hij los: ‘Vertel, bij den os met de zeven horens, vertel waar je was, en wie je zoo sloeg dat je er oud van bent geworden?’

Dan wijst de kleine arm terug naar de binnenstad, naar waar de markt was, en in kleine geluiden wordt het woord van Jonas opnieuw levend: vuur wacht den stedeling, verschrikking den bewoner. De hamer blijft zweven tusschen schouder en aambeeld, en over het gezicht van den smid komt een lach die langzaam breeder wordt tot op het geschonden voorhoofd. Het kind slaat geen acht op den spot en op het lachen. Het gaat verder met wijd wijzen van de hand. Nu grijpen

vereelte vingers een brok houtskool dat gloeit, en strijken het snel langs de bruine wreef van den jongensvoet. De verbazing en het wonder gaan in een snellen cirkel over de gezichten van die rondom aan de deurpost staan: er brandt een zilverige, roodgerande vuurveeg op het jonge vleesch, maar de voet werd niet terug getrokken, en er sprong geen traan uit de pijnvertrokken oogen.

Wel zinkt de arm die stadwaarts wees, maar nog kijkt de zoon den vader strak in de mannen-oogen, pijnlijk en blij.

Die overwint zijn verwondering en terwijl de hamer weer het zilver raakt, dat hij reden heeft om neer te zien op zijn werk, praat hij tegen die rond hem staan: 'Hij heeft het vuur al vroeg gevoeld, al kwam het uit zijns vaders eigen smidse... Een zot op de markt die zijn duistere licht laat schijnen over kinderhoofden'.

De roeden worden geheven in de huizen van de buitenbuurt. Vaders verbazen zich over den ijver van die lui zijn, een gansch jaar door. Een oude slaaf mummelt toonloos van verwarring: als hij zich bukt naar de sandalen van zijns meesters zoon trekt deze den voet terug, zoo schielijk, dat de oude den rug buigt als verwacht hij reeds den slag. Hij ontbindt zich zelf het schoeisel. In den na-nacht, als de dragers en de karavanen vertrekken door de poort, brandt er nog een fakkel in het huis van den zilversmid: de kleine, verbrande voet is purper en week geworden, en in het koortsroode gezicht wil zich de mond niet sluiten. 'Vuur, vuur', roept de schrille stem. 'Vuur over de

stad. De oude man heeft het gezegd. Niemand kan het tegenhouden. Vuur, vuur over de stad!’

Als de smid zijn zware hand over den mond legt, dat niet de wacht van den Koning het hooren zal, ziet hij in de wijde, van angst bolle oogen de vlam branden die ergens diep onder den kleinen schedel te smeulen begon.

En het is in den morgen van den tweeden dag dat zij uitloopen tot waar de profeet gelegen is en wachten tot het beest van den slaap opstaat van zijn leger. Opziend herkent Jonas hen, en hij ziet dat de armen gekomen zijn ten getale van dertig maal dertig, de gezondenen uit een stad die meer armen dan steenen telt.

De ouden zetten zich dicht aaneen voor hem op het plaveisel. Hun hoofden zijn den grond toewaarts gericht, en als zij onder elkander spreken, beven hun hoofden en de arm waarop het lijf steunt. Er zijn slaven die onverkocht bleven, na de markt door hun meesters achtergelaten tusschen de scherven en het afval, nu niemand het werk hunner handen betalen wil met een handvol graan. Tusschen hen hurken de vrouwen, door niet een meer begeerd. De geest smeult nog maar vaag in de lijven die gansch geschonden zijn, en haar borsten hangen als het vergeten, rimpelige fruit van een boom in wintertijd. Zoekend gaan haar handen door den schralen schoot die zich sedert zooveel jaren al de liefde en den wellust niet meer herinneren kan. De verjaagden zijn er, de bewoners van den stadsrand, wier laatste goed verbeurd werd aan den Koning. De zieken die zwerven en wachten tot het vleesch zich

los zal maken en van het gebeente vallen zal. De veroordeelden, die duistere gaten dragen boven de donkere holte van den mond: hun neus bleef op de strafplaats, en een magere hond deed er zijn lauwe avondmaal mee.

Grijs ziet ieder en zien zij allen, een vuilnisbelt die zich beweegt en bijwijlen leeft als broeide er binnen in een gistend vuur, dat niet uit kan breken. Jonas kent hun reuk, uit de duistere holten van het visschenlijf: een walm van vergaan en ontbinding. Het laatste leven dat vlak voor den dood alleen zóó levend is.

De profeet strekt de armen naar hen uit, dat zij allen naderen zullen, dicht binnen den waaikring van zijn stem. Dan buigt hij zich over naar het Westen, en als hij het krassen van den adelaar heeft herkend, slaat hij zijn kleed terug, dat de wind de haren van zijn borst beroeren kan. Hij strekt de hand uit en hij roept:

‘Ik hoorde den adelaar op het kruispunt van uw lot. En nadat Jahwe, de machtige Heer God, mij bevolen had en zeide: “Ga uit naar Niniveh en predik tegen haar, want haar boosheid is geklommen tot voor den voorhang van mijn tent”, nadat Jahwe mij beval, werd mijn blik verhelderd en de wolk werd van mijn oogen weggenomen en mijn ooren waren niet langer als die van een grijsaard en ik zag den adelaar en hoorde zijne stem en hij riep:

Wee die arm zijn en naar goed verlangen. Wee die een deel vragen als aalmoes en het al begeeren van die geeft. Wee die hun mantel openslaan en zeggen: kleet mij, ik ben naakt, terwijl zij ten morgen hun gandoura verdubbelden voor een beker sterken wijn. Wee die luieren tegen de poort en terwijl hunne lichamen ledig zijn, het brein vullen met wat de honden niet eten. Wee die in de schemering gezeten zijn, en rond zich het licht en de warmte voelen van den haat. Wee die opstaan tegen den Koning, en niet zeggen: zijn zonden zijn onze zonden, maar: goud is zijn beker en goud zijn troon, en wij zijn in honger gezeten. Wee die het zwaard probeeren op den rug van de hand en zeggen: laten wij onszelf dooden, eer de kracht ons begeeft. Wee die stelen met de handen vlug loopend voor zich uit, en de dorst lesschen aan de vruchten die hun niet toebehooren. Wee u allen, want de Heer maakte u arm en gij wilt rijk zijn. De Heer dompelde u in ellende, en gij hebt u afgewend van uw heil.

Ik ben gezond en gekomen, ik wandelde en werd gedreven, ik wederstond en ben terneder geworpen.

Achter mij komt het vuur dat deze stad verdelgen zal, en niet een zal ontkomen als Jahwe de schutsluis licht met Zijne hand. Luistert dan, en weest bereid!

Uw vaders aten de zonde als brood, en zij verwekten u in schande. Toen de buik van uw moeder zwol, spuwden zij haar tegen het voorhoofd, en stieten haar terzijde, zeggende: “Bevrijd mij van den last van uw lijf, want ik heb dien niet gewild”.

Als een wind van boosheid, als een orkaan die het zand voor zich uitwaait en allen verstikken, stonden hun zonden voor den troon van mijn Heer, en thans zal Hij zich van uwe schande bevrijden. Zijn woord kwam tot mij en telde de veertig dagen af, veertig dagen eer de tijden rijp zijn en de slurf van de vuurhoos zich omwendt naar uw stad.

De straten zullen uw snelle schreden zien, en zij zullen onbewogen zijn als gij roept: open de poorten. En die links door de poort gaan, komt het vuur reeds tegemoet en die rechts gaan, zien hoe het vuur de armen naar hen opent. Ge zult teruggaan en zeggen: sprenkel het water over ons dat onze kleederen veilig zijn tegen de warmte, en ook het water zal overvloeien van hitte en het zal u verderven.

Ziet de kameelen wanneer zij ten avond de bron bereiken. Geduldig wachten zij op elkander, en eerst als die het eerst dronk den kop heft, buigt zich de ander om te drinken. En gij? Als een van u het voedsel vindt dat men uit de huizen werpt, opdat het u ten nutte zal zijn, breekt hij dan een brok voor de anderen? Als tijgers zijt ge onderen, als verscheurende dieren

en de haat schiet achter uw oog als gij ziet hoe de ander zijn honger stilt.

Hoe toornst gij tegen de rijken, gij, die niet anders zijt dan zij? Gij die van den morgen tot den avond verlangt te bezitten en in uw gedachten het huis opbouwt, dat uw rijkdom beschermen zou? Gij die vloekt wanneer men u terzijde drijft op den weg, en die in uw dromen verlangt de zweep te zien striemen op het lijf van die u hoorig zouden zijn?

Een tuinman gaat uit, en hij zoekt u waar de schaduwen liggen over de markt, dat gij hem helpen zult nu hij de dadels plukken gaat en de granaatappelen van rijpheid over de paden vallen. Maar hij vindt slechts uw schaduw die achterbleef, toen gij weg sloopt van de plaats waar de arbeid u naderde. Luiards zijt gij, die tegen de muren leunt, omdat uwe beenen te traag zijn nog langer uw lijf te dragen.

Wat roept gij: weg met den Koning en met die onze meesters zijn? Wat verheft u tegen de wachters en tegen de zweepdragers? Kan dan een dief wonen in de schatkamer en een onreine in het waschhuis? Zet men een melaatsche op den troon en hangt men een kreupele den purperen mantel om?

De honden die in 's Konings voorhof loopen, zij zijn zindelijker dan gij. Zij rollen zich over de steenen en verdrijven het beest dat jeukt met de scherpste van hun gebit, maar gij hebt u met de onreinheid verbroederd en met wat rot is hebt gij vrede gesloten.

En die onder u de vurigste oogen draagt en u allen rond zich verzamelt om het woord te spreken dat branden blijft op de tong, en gaten vreet in het hart, wee hem, want van zijn haat en zijn wraaklust zal hij

het eerste offer zijn. Hij zegt: het volk zij vrij en het weze zich zelf tot vorst en tot wet, en het zende zelf zijn boodschappers uit en het verzamele zelf het graan in de schuren voor wanneer de dagen van den honger staan aan de poort. Zijt gij dat volk? Zult gij u zelf besturen die niet kunt heerschen over de slechtheid van uw lijf? Trekt rimpels rond uw oogen en zijt gezeten, en wacht of er één zal komen en zeggen: zie die daar gezeten is, is met gedachten vervuld. Legt de hand op het voorhoofd als de wijzen doen en ziet of een enkele vrucht van den boom der wijsheid zal rijpen binnen de zieke holte van uw hoofd. Ik zeg u: het zal ledig zijn en vol dwaasheid, want nimmer woont de wijsheid daar waar de domheid geknield ligt voor het kwaad.

Buigt u dan, en knielt als de bazuin van den Koning geheven wordt. Heft uw oogen niet op wanneer zijn schaduw over uw ruggen trekt. Begeert noch zijn vrouwen, noch zijn rijkdom, noch zijn wijsheid, noch zijn eer. Weest gewillig wanneer men u terzijde drijft en kromt den rug wanneer de wachters hun zweepen heffen. Ziet toe dat gij de minste van allen zijt, en dat een ieder u daaraan herkennen zal. Sluit dan uw ooren voor het woord van den haat en uw oogen voor wat begeerte is. De God van Israel zal met de sikkel door uw rijen gaan en gij zult vertreden liggen waar Hij voorbij ging.

Laat dan af van uw boosheid en weest den Koning een gewillig volk. Roept den God uwer goden aan, die de God is van Israel, mijn land, en laat geen voedsel

ingaan tot uw buik, en geen water tot de droogte van uw lijf.

Als dan het Oosten zich kleurt, want de velden laaien reeds op en het Westen is vurig, want langs de wegen die naderen verzengde reeds het groen, roept dan tot Jahwe, dat hij u snel terneder werpe en geen nacht meer vallen doe over uw ellende.

Gaat dan heen en telt aan uw schreden de veertig dagen af, en geeft geen antwoord aan die u vragen. En antwoordt hun niet, ten tweeden male. Maar grijpen zij u bij den schouder en zeggen zij: spreek, wie heeft u de stem ontnomen, zegt hun dan: loopt uit naar de markt, naar den man die gekomen is door water en orkaan, en die het vuur in zijn handen draagt. Gaat en hoort hem, opdat de vreugd sterft op uw gelaat en de kracht van uw lichaam gebroken wordt.

Nog veertig dagen en Niniveh zal vergaan.

Nog veertig dagen en het stof van uw beenderen waait heen over de vlakte.

Nog veertig dagen en de gieren zullen azen op uw lijken die niemand meer begraaft'.

Nu Jonas zwijgt, en zich den mantel dichter om de leden samentrekt, en met de handen het haren stroomsel des baards beroert, teruggaand onder de arcaden, neemt de beweging opnieuw bezit van de schare. In hun rijen staat een zacht klagen op als van de honden die zien hoe de maan rijst boven het Bled. De vrouwen zijn zoo diep genegen over hun zonden, dat borsten en schoot in die droeve buiging verborgen zijn. Die voedsel meedroegen in een zak tusschen hun lompen, zoeken naar handen die het ontvangen willen, maar geen strekt de armen uit.

Dan rijst de man op die de woorden van opstand en van haat gesproken had, en op zijn gelaat staat het lied geschreven dat zijn mond te zingen begint met zacht wiegelen van het hoofd en eentonig treden van de voeten en dat telkens opnieuw weer weeklaagt over Niniveh.

Hij ziet niet naar Jonas om nu hij de breede treden beklimt van de straat die naar de armenwijk voert, en, achter hem aan, dringend tegen de blauwe muren en zachter gaand waar de straat smaller en nauwer wordt, volgen de scharen die vervuld zijn van de profetie en van Jonas' voorzeggingen.

De zon staat op aan den einder en nadert stijgend de Groote Stad. Niniveh ontwaakt tot roerigheid en tot het bedrijvig dooreengaan van menigten, die, om brood en dagtaak reeds vroeg de koelte van het huis verlieten. Waar anders de knapen en de meisjes spelen,

op den witten vreemdelingensteen voor het rechthuis en waar de kettingen schommelen, die, gespannen tusschen de ronde zuilen, de markt beschermen voor het snelle vluchten van kameel en dief, blijft alles stil en neemt de hitte langzaam bezit van de dingen.

De vrouw die haar potten zorgvuldig in rijen zette onder het kleine spansel van haar zonnetent, blijft ongemoeid en wachtend zitten tusschen het baksel van haar wilde vuur. De bultenaar waagt zich uit de schaduw van de huizen. Schuw gaat hij, rondziend ten allen kant, over den gootrand. Als zijn schaduw breed en moedig over het midden van den weg valt, ziet hij om en terzijde of nergens een woord of een steen hem raken zullen.

Jaren en jaren was de spot zijn deel, en minder nog dan de vogels van hun vluchten onophoudelijk rond het dak van den tempel werden de kinderen moe van hem te herinneren aan zijn verschrompeld lijf. Maar nu blijft het stil rond zijn schreden en zelfs onder de colonnade schuilt geen gevaar.

In den morgen zijn de kinderen naar de markt gegaan. Reeds twee volle dagen hangt de betoovering rond hen die geen slagen en geen woorden kunnen breken. Zij zijn als lammeren rond de bron en als de gehoorzame spoel in het weefgetouw. Op duizend vragen wisten zij geen antwoord en de vaders vonden ondereen de reden niet voor die stilte en voor de gestage gewilligheid, die hen als onder een licht en zacht juk bedwongen hield.

Waren zij gisteren ook niet al uitgegaan, en kwamen

zij ten avond niet zonder builen en zonder honger thuis, zoetjes voortgaand naast elkander en met maar weinig woorden over den dag die voorbij ging?

Vandaag liepen zij te hoop in de hoeken van het marktplein, toen de zon daar nog niet verschenen was. Laag tusschen de wachtende kemels staan zij in kleine groepen. Als het gezang van de armen, die elkander wedervonden afgaand op den klank van het lied van den dag die voorbij was, zacht en aanhoudend toe-ruischt uit de straat die van hun stadsdeel naar de pleinen voert, gaan zij dat zingen tegemoet. Zij schuiven hun hooge, blijde stemmen in tusschen zang en beurtzang, dat nergens meer een stilte en nergens meer een gaan zonder zingen is.

Zij voeren de blinden bij de hand, en leggen den arm van den kreupele over den schouder. Hun kleine gandoura's plooiën over de keien dat niet het purperen vleesch van den leproze stooten zal tegen die hardheid.

Tusschen hun monden gaan de woorden van Jonas heen en weer, en het wordt een ach en wee over de zeer groote stad, en met de vaart van duizend stemmen gaat de kreet van de veertig dagen voor hen uit. Zij zoeken Jonas om het opnieuw en stilliger nog te hooren uit zijn mond. Achter de zuilen en overal op de lage banken onder de arcaden speurt hun blik, maar niemand ontdekt het duister waaien van zijn mantel, of het breede gaan van zijn voeten over het plaveisel. Zij vinden hem niet, en als zij gezeten zijn, een menigte tot ver in de straten opgetast, komt nog niet zijn gestalte treden uit de verborgenheid.

De priesters gaan op achter de dienaren die het vuur dragen in de zilveren vaten. Zij staan scherp tegen den witten weg die naar de tempeltrappen voert. Van verre strekken de armen de hand naar hen uit dat zij wachten tot die genaderd zijn. Maar slechts een oogenblik talmen zij en gaan dan hoofdschuddend verder. Van de veertig dagen en van het vuur hebben zij reeds gehoord, en het dunkt hun goed dat de kinderen en de bedelaars die vrees belijden in het rumoer van de straten en van de markt.

Slechts één verstandige heeft den dwaas gezien, toen hij in een dollen ren de stad bestormde: de wachter die wacht hield aan de Westerpoort. Nadien waren alleen de verworpenen en de onvolgroeiden hem nabij. Tot de Koning zijn zweepdragers zenden zal, opdat het murmelen van de vele liederen niet meer opwaait tot de tinnen van het paleis en hem stoort waar hij gelegen is binnen de heining van zijn lustenwingerd. Een dracht slagen en de ketting aan dit al te vrije been. Overal zijn de wegen nog slecht en smal en wie toont zóó hard te kunnen loopen en zijn stem kan uitzetten dat straten en wegen tot in de verte vol zijn van zijn geluid, wie kan beter dan hij de steenen dragen die de heirbaan en den stadsmuur stevig zullen maken en breed? Zij lachen onder elkander als de armen die hen tegemoet traden terug gaan naar de velen die wachten zonder acht te geven op wat rond hen gebeurd.

Dien ganschen dag, terwijl het nieuwe woord rondgaat door de straten en verder gefluisterd wordt

achter de holte van een gebogen hand: niemand zegt het te gelooven maar allen zijn aangedaan van angst voor een voorspelling, zoo driest en onbarmhartig uitgeworpen over hun levens en hun stad; dien ganschen dag klinkt een eentonig bidden uit den duisteren tempelmond. De vrouw van den Koning die het heerlijkst is van allen uit zijn tuin, ligt in pijnen ternedergeworpen. Reeds van den mid-nacht af omringen haar de priesters en die met hun kruiden van verre geboodschaft zijn, maar geen oogwenk laat de koorts af van haar leger. Het lichaam rilt in het halve licht van den morgen en zonder ophouden rinkelt het sierend goud aan de armen en aan het voorhoofd. De zachte huid, die zooveel lof gewon, ligt mat en vochtig onder het felle glimmen van wat den Koning haar schonk als zijn nacht volledig in vervulling ging.

Binnen de muren van de krijgsplaats en overal waar de vesting rijst en de wachters op en af gaan, is het met zekerheid geweten dat de dood zal komen met den nacht. Die haar kleederen weefden ten tijde van haar leven, snel doen zij nu de spoelen schieten voor het gouden kleed van haar dood.

En het is in den morgen van den vierden dag, dat zij die koopen en verkoopen en wisselen en handel drijven, gekomen zijn ten getale van twintig maal twintig en meer nog dan dit getal: de gezondenen uit een stad die stapelt en ruilt voor de landen die achter haar liggen, het Oosten toegewend. Zij staan in kleine groepen, wijd uiteen, als bevreesd dat de een van den ander hooren zou wat hem dunkt van de koopwaar

die geboden wordt. Die in gele kapmantels zijn die het graan verkoopen en de zaden waarin de gouden olie huist. De wisselaars dragen hun rollen mee en de beurs die zwaar en bonkig van hun gordel hangt. De wevers spreiden bonte doeken uit dat, wanneer zij zich neder zetten, het gouden boordsel van hun mantel niet zal raken aan het stof van de straat. Die het vee drijven naar de slachtplaats en dan rondgaan met het roode, onbestorven dierenlijf over de schouders, zij brachten den lauwen geur van bloed mee in hun overkleed. Zij zijn geërgerd en daarom gekomen, nu de dag zoo jong is, dat niemand toch nog hun waren naderen zal. Waar is nu de man die het eind van hun stad zoo stellig in de zeer nabije toekomst weet? Waarom talmt hij nu zij gekomen zijn om luidkeels te lachen over wat het kind en den arme angst en schrik aanjoeg? Waarom verbergt hij zich voor hun spot? Langzaam naderen zij elkander, voor een enkele maal de drift van geld vergeten en de leugen van hun bedrijf. Zijn zij niet één, nu iemand poogt de koopers te verjagen van hun winkels, door hen afkeerig te maken van voedsel en van gekocht geluk? Luider en luider spreken zij en beginnen zij naar elkander te roepen dat hun tocht vergeefs was, nu van geen kant de vreemdeling nadert.

Maar zoo luid buigen hun stemmen zich over waar Jonas in vrede sluimert, dat het beest van den slaap opstaat van zijn leger. Hij richt zich op en aan hun stemmen vindt hij den weg terug naar de markt. Hij herkent hen, en ziet dat met de kooplieden weerom

de armen gekomen zijn en de kinderen en dat op hun gelaten het verlangen leeft naar zijn boodschap en naar de bevestiging van hun goeden wil.

Hij strekt de armen naar hen uit dat zij allen naderen zullen, en als de kooplieden weerspanning stil staan op hun plaats, nadert hij tot voor het aangezicht van die het eerst kwamen en vervuld zijn van kwaadaardigheid. Hij buigt zich over naar het Westen en als hij het krassen van den adelaar heeft herkend, slaat hij zijn kleed terug dat de wind de haren van zijn borst beroeren kan. Hij strekt de handen over hen uit en roept:

‘Ik hoorde den adelaar op het kruispunt van uw lot. En nadat Jahwe, de machtige Heer God mij bevolen had en zeide: “Ga uit naar Niniveh en predik tegen haar want haar boosheid is geklommen tot voor den voorhang van mijn tent”, nadat Jahwe mij beval, werd mijn blik verhelderd en de wolk werd van mijn oogen weggenomen en mijn ooren waren niet langer als die van een grijsaard en ik zag den adelaar en hoorde zijne stem en hij riep:

Wee die het graan verkoopen en zij verkoopen hun geweten en hun eer. Wee die den stok strijken over den maat en zeggen: zie, hij is vol tot den rand; en bij het overstorten blijft de bodem van hun maat bedekt. Wee die zeggen: van dezen oogst is het graan, ik zelf kocht het toen de wind nog door de aren woei; en zij bewaarden het uit een oud jaar waarin de oogst overvloedig was. Wee die wisselen en zeggen: meer kan ik u niet geven: de oorlog bracht zilver teveel, en niemand neemt het voor den ouden prijs. Wee die rondgaan om de munten voor het huis waarin anderen herberg vonden; en de weduwe die niet haar schuld voldoet nemen zij bij het vel van hare keel. Wee die de kameelen tuigen als was het hun eerste gang naar de markt, maar zij zijn angstig dat kruiden en drank zijn uitgewerkt nog eer de koopers genaderd zijn. Wee die het zilver wegen op de volle hand en het prijzen in zijn zwaarte en zijn glans, maar onder hun handen ligt nog het snoeisel dat zij ontnamen aan den koop.

Ik zeg u en gij luistert: geen in de Groote Stad is slechter dan gij. In uw droomen waart het goud rond dat gij met leugens gewonnen hebt en met bedrog; uw linkerhand en uw rechterhand walgen van elkander als zij elkander ontmoeten aan de snoeren van het gebed. In uw stemmen klinkt het metaal dat gij verzamelde, en rond uw harten heeft het zijn pantser gelegd. Wie zijt gij dan, dat gij de hongerigen heen zendt die komen om brood en vruchten, en hun zegt: keert terug naar huis en lijdt honger met die u het naast zijn, want van het mijne zal niemand eten die niet komt met den buidel aan zijn buikriem gehangen. Wien stelt gij u gelijk dat gij den oogst die de God uwer goden gaf, dat allen leven zouden en zich verblijden, optast in uwe schuren, wachtend tot de honger en het gebrek u het geld in den buidel storten zullen? Erger dan de dief die rondgaat in den nacht, en op zijn gelaat staan de schaamte en de spijt geschreven, want hij ging uit zijn huis, gierig naar eens anders goed; erger dan de roover die den reiziger bespringt waar de weg hol is en niemand hulp kan bieden, maar zijn vaderen deden aldus en sinds zijn jonkheid zegde niemand hem: het werk uwer handen is vol schande; erger dan die het bloed tevergeefs van de handen wasschen, want zij doodden den eerstgeborene uit een huis vol gastvrijheid, erger dan die allen zijt gij. Gij schort uw kleederen op als gij gaat langs de bedelaars, maar gij zelf hebt hen terneder geworpen in hun ellende, en gijzelf waart de vader van hun honger en de moeder van hun vuil. Hyena's, woestijnwolven, zwervende honden, slangen vol gif, pijlen vol verderf, dooders zonder wroeging zijt gij. Niemand kan

de ketens zien die gij smeedde, maar de stad is vol van hun rinkelen en het weeklagen van die hen dragen is opgestaan tot voor de tenten van mijn Heer. Gij ziet hen gaan en lacht: nog eenmaal zal de maan vol worden en gij vordert in den naam van het valsch gerecht ook het laatste van den arme en van die niet betalen kon wat uw driestheid hem vroeg.

Wat pijn lijdt gij, wanneer men de bekkens der schande slaat voor uw winkel omdat weeral, een gansch jaar lang, uw maat te klein was en uw gewicht te licht? Gij trekt u terug achter de bergen van uw bezit, en zint op wraak, en hoe ook deze schande in uw voordeel zal verkeeren.

Als de Koning langs gaat, ligt gij het eerst geknield, maar meer dan den Koning bemint gij de rechters die recht spreken op uw hand. En meer dan de wet bemint gij de bedienaren die veil zijn voor uw goud.

Wie zag hoe de hand van den stalmeester vol werd uit uw buidel? Hij wendde zich af toen het bedorven voedsel werd ingedragen in de schuren van zijn Koning. Wie hoorde de woorden die tweedracht zaaiden tusschen dit land en die het omringen? Gij wierpt den giftigen angel uit, waarop de haat aast tot den oorlog toe. De speer waarmee men het onschuldig bloed doorstak, het zwaard waarmee de kinderen gedood werden aan de borst van hun moeder, het was uw koopwaar en met goud werd de zonde aan u betaald.

Gij darren en ongevleugelden, die vet wordt van wat men u in pijn en arbeid wint. Waar een mensch geboren wordt, daar staat gij met uw waren rondom, en uit de windsels maakt gij het eerste gewin. En waar een mensch in benauwdheid ten onder gaat, daar brengt gij de zalven en de kruiden aan en den wijn dien men plengen zal, dat ook de winst van den dood u niet zal ontgaan. Komt er een onder u te vallen, en gaat zijn onbetaalde geldbrief rond over de markt, dan vertreden hem de anderen met vreugde en verblijden zich over zijn ongeluk.

Rijgt dan uw buidels los en doet afstand van het goud, dat het niet over uw hoofden wederkeere als een regen van vuur die het vleesch wegbrandt van het gebeente. Zoekt de plaatsen terug waar gij het gewonnen hebt, opdat het in rechtvaardigheid huiswaarts ga. Legt u terneder voor de weduwen en voor allen

die uw gelddorst stortte in het verderf, dat zij u zegenen en vergeven, want de engel der verdelging nadert reeds met het geheven zwaard.

Deelt uit wat gij hebt vergaderd, verstroot wat gij bijeenzocht, verloochent wat uw handel beheerschte en wat uw wandel tot slechtheid dwong.

Gaat niet meer uit naar de markt en niet meer naar de koophal, tenzij om er met gebogen hoofden te wachten tot het vuur zich voor uw aangezicht verzamelen zal. Laat de tranen over uw wangen stroomen, dat de droefheid de vliezen van uw oogen wegneme eer Jahwe's ratelende wagen u over de weerbarstige ruggen rijdt.

Gaat dan heen, en wandelt in angsten de veertig dagen door, en dat het goud luid den weg roepe dien gij zijt gegaan.

Want nog veertig dagen en uw waren verteren.

Nog veertig dagen en de asch van uw beenderen zal gemengd zijn met de asch van uw koopwaar.

Nog veertig dagen en de kooplieden uit het Oosten zullen de bekers heffen op uw ondergang.'

Er is geen hand meer die toeslaat in een andere en den koop bevestigt. Het snelle praten van die woorden wikkelden rond hun bedrog is stil gevallen. Als verdwaald in een stad die zij niet kenden en waarvan niemand ooit droomen kon, staan de kooplieden bijeen gedromd in het doornbosch van de zware stilte die tot in hun harten steekt.

De armen trekken weg naar hun straten boven, de kinderen raken als jong wild blad los van de groeiende menigte en dwarrelen uit in de stegen en waar de koele hoeken zijn. Het klagen en het zingen begint ten allen kant en tegelijkertijd: als vogels die elkander ontwaren en, telkens meer en in breeder vlucht, tezamen vliegen over de wereld en over de boomen; als een kudde die hoevenroffelend en met de staarten zwierend omhoog uitrent voor de naderende, brullende sprongen van den sterken wind, gaan de menschen dichter en dichter op-een rond door de stad. Zij vatten elkander bij de hand en spannen een dubbele en tiendubbele keten over de straten, van den eenen muur tot waar de andere oprijst in de schaduw, en al wie door die keten weerhouden wordt, wendt zijne schreden en trekt mee, voor den schuimenden kam van den stroom uit.

Als een wiegende palankijn wil naderen, ziet zij zich door het woelig menschwater den weg versperd, en wachten de slaven terzijde. Een spottend gelaat buigt zich wat over tusschen de witte gordijnen, en een roode mond neuriet het klaaglied van al deze dwazen mee, die hun rust en hun geduld verloren, reeds zóó

vroeg in den zomer, terwijl de warme tijd eerst pas begon.

Maar niemand van de voortgaanden blikte op naar dat blije lachen. Zij luisterden naar die vooraan gaan in den stoet, en als vandaar het laatste klinken van het klaaglied overwaait, zetten zij het ópnieuw in, sterker en klagelijker, dat toch geen enkel oogenblik de droeve woorden zullen terneder vallen tusschen hunne monden.

Zooals de ronde, witte zaadbal van het nederig veldkruid in een herfstmorgen tot een vlucht van kleine zwevende pluizen wordt, die binnen het zilverig trillen van haar gespreide scherm ten allen kant het donkere zaadje dragen, zoo waait nu uit die saamgedrongen menigte naar de verte en naar alle windstreken het nieuwe en toomellooze lied.

En het geluid van die zingen vloeit overal, en ontmoet de tegenweer van een jonge echo, en dan draait een kolk van klanken en wervelt uit boven wereld en leven, tot waar de hemel zijn franje hangen laat.

Een zee van droefheid, een land van stroom en tegenstroom, waarin regen en duisternis naast elkander grazen als een kudde zonder herder en zonder hond.

Er ligt een eiland in dit klinkend water, een hoog verheven eiland, waarvan de muren steil en weerbarstig opgaan tot waar des avonds de sterren staan. In den tuin van den Koning staan blauwe sparren en groene naaldboomen langs den rand. Hun takken grijpen in elkander als handen tot een dansende rei, en tezamen dekken zij het licht en het geluid af waar dit, al te arm

en te schraal, van de wereld beneden òp wil dwarrelen naar den tuin van Lu Gal, den Koning.

De tuin van Lu Gal die ledig is. In de vertrekken, achter de witte bogen, zijn zijn vrouwen gelegen in ledigheid. De vruchten staan traag haar sap af in de gouden rinkelschaal, en het hoofd van die hij lief heeft valt terzijde, waar aan den wand en over de doeken haar lot geschreven staat.

Die hem het liefste was, gaat sterven, en sinds de haan in den tuin van den wachter kraaide, is de Koning niet geweken van haar kussens. De bewaarder van het zegel gaat rond met den staf, en die hij aanraakt, schreit, en laat niet af van weenen en onophoudelijk slaan met de hand tegen het voorhoofd, dat zóó kort voor den dood eerst het lot wordt geopenbaard.

Ab-ar-ad werd geroepen, en de Koning spreekt met hem, terwijl hij niet terugtreedt van de sponde. De spaden werken, in den morgen en in den middag wordt de mergel gedolven, en aan den rand van den kluitenberg wacht een menigte tot de afrit diep en glooiend genoeg zal zijn.

Ab-ar-ad geeft het teeken waarop de gravers wachten, en de spaden houden op met haar werk. De afrit is gegraven, en de kamer voor de doode, en die haar dienen zullen in de zwarte uren die wachten nadat de laatste adem klapwiekend zal van de lippen gevlogen zijn. Ab-ar-ad zit terneder en zijn oog rust op de dragers die de matten aanbrengen, en de bekleedselen voor den vochtigen muur. Bodem en wanden worden bedekt met het goudgele riet dat in den bocht van

's Konings wateren groeit. Hij beveelt dat men zijden doeken zal leggen op de bank die de koningin zal dragen. De gouden drinkkannen, de cither, en het kleine lam waarmee zij te spelen placht, zij zijn wijd uiteen langs den wand gezet. Met lazuur en goud zijn de hoeken van de tombe bekleed, met schelpen en zilveren stokken verdeelde men de gouden velden van haar eer.

Op den binnenhof van het paleis ziet de Koning toe hoe de beesten en de blinkende sleden achter elkander worden gezet. De ezels zijn getuigd met gouden leidsels, en de smid van den Koning maakt het beeld van de zeven dieren vast op den disselboom. In de zalen langs den tuin, en overal waar de vrouwen wonen, hangt de geur van schroeiend haar en van zalven. Die haar dienden gaan met haar in den dood, en de slavinnen bouwen den bruilofstooi op haar hoofden, dat het haar van munten en glanzende steenen doorvlochten is. Achter haar zullen de slaven gaan die haar de kleine boot nadragen tot in het graf, en de wijde schalen met koren, waartusschen gouden en zilveren korrels zijn gemengd.

Dien nacht week het flakkerend licht niet van de plaats waar men de koningin begroef. Rechtop en zonder klagen volgde de Koning de baar, en zonder tranen gingen de vrouwen en de mannen die haar waren gewijd het dalend pad af naar den dood. Hun hand beefde niet toen zij den beker dronken en als kinderen lieten zij zich door den eunuch schikken: een wakende kring rond den doorgang naar het graf. De cithers klonken

en het spelen van 's Konings muzikanten op het snarentuig. Toen de wijn was uitgegoten, en de bewaarder van het zegel had de cylinders geplaatst die zeggen dat hier de groote Koning Lu Gal zijn hoogstgestegen vrouw begroef, ving rond den kuil het smeeken en het klagen aan dat duren zal tot de maan vol staat achter het paleis. Die hun dochters lieten in den kuil, en hun zonen, zij omarmen elkander en bedekken het gelaat met de handpalmen, dat niemand zien zou hoe de smart hun gelaat beroert. Tusschen de harpspelers en de vrouwen is de Koning teruggegaan. Wanneer de maan gewassen is zal hij wederkeeren en in stilte verblijven voor de gesloten kamers van den dood.

Het paleis staat donker tegen een nacht die melkwit rafelt aan de kim en in zware, droeve plooien laag over de wereld hangt.

En het is den morgen van dien dag, den zesden dat Jonas verblijf houdt in Niniveh, dat het klagen en het gedruisch van die rouwen tot hem komen, en dat het beest van den slaap opstaat van zijn leger. Opziende, ziet hij hoe rond den oprit van het nieuwe graf de vrouwen gekomen zijn om te rouwen over de vrouw die in zonde gestorven is. De geuren van het kwaad waaien hem tegemoet, zoodat hij den mantel tezamen neemt als moet hij worstelen door een sterken stroom en tegen een wilden wind. En hij nadert tot waar allen hem zien, en strekt de armen naar hen uit, dat zij zullen komen binnen het klankveld van zijn stem. Maar zij wachten totdat de dag volledig wordt over

de pleinen. Dan naderen zij om te luisteren naar zijn woord.

De markt is gevuld van den Oostkant tot den Westkant en tot ver in de straten rondom stroomen nog de armen aan, en de kooplieden, en de kinderen die rouw dragen over hun lot en het lied van de veertig dagen zingen dat geen rust vindt tusschen hunne monden.

Aan zijn voeten hurken de jonge meisjes die in den morgen na de groote feesten beslapen worden langs den weg. Zij joelen ondereen als kleine vogels wanneer de zwerm op en weer neder strijkt in een boom waaraan de vruchten rijpen.

Achter haar staan de vrouwen die de Koning de straten rond de derde poort tot woongebied geweest heeft. Wit zijn haar wangen en het vleesch van haar handen, en in de palm van de hand dragen zij het purperen teeken van Ashourmoukin met de gespreide beenen. Het verst van waar Jonas zich verheft staan de zilver-genagelde palankijnen van drie jonge vrouwen uit den voorhof van het paleis, door den Koning niet meer begeerd en geschonken aan den gastenmeester, dat hij, na het water en de olie, beter verkwikking zijn gasten biedt dan een eenzamen slaap. Haar glanzende gezichten rusten in de gaffel der handen, en haar slank lijf ligt in de kussens dat men alleen nog het golven ziet waar hare borst begint. De slaven staan wijdbeens onder de draagboomen; de blik naar den grond, de borsten met olie gewreven dat het vroege licht er in schampt als in het kuras van den veldheer.

Een van de meisjes speelt op een klein speeltuig. Telkens als zij een regel gezongen heeft, neemt zij de snaren tusschen vinger en duim en laat een hoogen

toon wegvliegen uit haar hand. De anderen lachen, en in haar vroolijkheid gevallen zij elkander en beroeren met handen en mond het lichaam dat naast haar ligt.

En de profeet buigt zich over naar het Westen, en nu hij het krassen van den adelaar heeft herkend, slaat hij het kleed terug, dat de wind de haren van zijn borst beroeren kan. Hij strekt de hand uit en roept:

‘Ik hoorde den adelaar op het kruispunt van uw lot. En nadat Jahwe, de machtige Heer God mij bevolen had en zeide: ‘Ga uit naar Niniveh en predik tegen haar, want haar boosheid is geklommen tot voor den voorhang van Mijn tent’, nadat Jahwe mij beval, werd mijn blik verhelderd en de wolk werd van mijn oogen weggenomen en mijn ooren waren niet langer als die van een grijsaard en ik zag den adelaar en hoorde zijne stem en hij riep:

Wee die vruchtbaar zijn en wee die onvruchtbaar zijn. Wee in wier borsten de melk wast als in de karnen van de dochters op het land, wee wier borsten droog en verschrompeld hangen als een appel in den winter. Wee die met beide handen naar den pijl van den lust grijpen die steekt in haar borst, en zeggen: geluk is mij beschoren, het vuur heeft mij aangeraakt. Wee die vluchten voor het snelle schot en in de stilte alléén de vruchten eten die den mensch alleen niet gegeven zijn. Wee die zeggen: hebt gij tien schelpen, leg u dan op mij terneder en ik zal u ter wille zijn. Wee die zeggen: kom met ledige handen en drink van den wellust die in onzen schoot verzameld is. Wee die in den nacht het kind tot man maakt, en in den morgen tegen hem zegt: ga thans heen, dit was het leven. Wee die den man tot kind maakt met het speelgoed van haar lijf. Wee die de dienaren bekoort door den glans van haar leden, maar roept om de zweepdragers, zoodra de dienstknecht vol wellust naderen wil. Wee die als een wezel hangen aan haar mannen en hem het bloed afzuigen tot hij terneder stort. Wee die de dochters van

hare zusters terneder leggen op kussens langs de wanden, en haar bieden voor het goud dat tusschen duim en vinger gaat. Zij staan in het deurgat geleund, en over de muren van het terras, en spieden naar den man die voor goud zijn verderf wil koopen. Wee de dochters van de Groote Stad; zij hebben haar gemaakt tot een hoer die slaapstee houdt in de woestijn.

Het rinkelen van uw voetkettingen en de geur van uw ontucht zijn omhoog gestegen tot voor de woonstee van mijn Heer en de dagen van Zijn erbarming loopen ten einde. Zal Hij uw dochters sparen, die hoereeren met de veldduivels dat haar gillen opgaat in den nacht? Zal Hij Zijn oogen sluiten, wanneer Hij ziet hoe u de bok gevalt? Neemt dan de cither, gij die rot zijt en van zonden week rond uw navel, en gaat rond over de pleinen en speelt en zingt tot uw zonden vergeten zijn, en de Heer de dagen wil gedenken dat gij jong en onschuldig waart.

Ik vraag u waartoe gij gekomen zijt? Een uwer daalde af in de aarde en tot in het laatste uur weken de praal en de opschik niet van haar lijf. Wat klaagt gij dan over haar lot, over die vluchtte eer het vuur haar naderen kon? Benijdt haar, want haar uur kwam tijdig en zij nam de zonde mee in haar graf. En die met haar gingen en gedood werden, opdat uw goden glimlachen zouden, hun bloed zal opstaan tegen den Koning en zijn huis. Want wie uwer kan het leven geven, dat hij het nemen durft?

Als dan de veertig dagen vervuld zijn, en de hand van Jahwe daalt tot op uw schoulers, zal het vuur u beslapen en zal de ellende uw bruidegom zijn. Slaat gij den voorhang terug voor uw legerstede, dan zult gij den dood zien liggen waar uw minnaars lagen opgebed. Beurt gij het deksel van de reukvaas, dan zal de geur van zijn lijk u tegenslaan.

Als de vleermuis een schuilplaats zoekt tusschen uw borsten, en de slang van den zomernacht zoekt de warmte van uw hals, weet dan dat de dagen der wraak gekomen zijn. Uw haren zullen vluchten van uw hoofd als het vruchtpluis van den Ifteboom, en gij zult naakt zijn en zonder haren en niets zal uw schaamte bedekken op dien dag.

En het water zal u niet verkoelen, en uit het waschbekken steken de padden haar koppen op.

Wee die zich verzamelen zullen in die dagen, want uit den man zal vuur komen en uit de vrouw verderf, en de Heer zal ze treffen als zij tezamen liggen. Wee die de geburen zal roepen, en zeggen: komt, helpt mij, want mijn dagen zijn volgedaan en het kind wil uitgaan uit mijnen schoot, want haar vruchtbaarheid zijn schorpioenen, en haar borsten als rotte meloenen die men terzijde wierp langs den weg.

Die op ivoor en op zijden doeken sliepen, zij zullen koelte zoeken op de mestvaalt en verkwikking aan de goten. Die op cithers speelden en op darbouka's, terwijl haar minnaars haar ontdeden van haar kleed, zij zullen als springende snaren zijn onder de snelle hand van Jahwe den Heer.

Hoort, en luistert toe. De dochters van Niniveh zijn bedreven in het kwaad, en geen kan haar evenaren in slechtheid. De kunst van den boschgod voer in haar leden, en dag noch nacht wijkt het juichen van haar legersteden. Wee dan over haar die zich verheffen tegen de vrucht van den nacht en met het scherpe lemmet naar het leven staan. In bloed smoort gij uw vruchtbaarheid, in bloed zal de Heer u verstikken. Dansend werpt gij het zaad uit dat u gegeven is, en thans zult gij uitgeworpen zijn en vertreden als wat geen waarde heeft.

Gaat dan en besmeurt u met drek, en maakt uzelf afzichtelijk als gij van binnen zijt. Dat niemand meer bekoord worde door den glans van buiten, waar binnen u de worm knaagt en alles vol verrotting is. Ziet niet neer op de kinderen, want hun gezichten zijn gewassen en het welgevallen van den Heer stroomt als olie over hun hoofden. Vermengt u niet met de armen, want in hun harten is droefheid en reeds nijgt het oor van mijn Heer naar hun klagen. Trekt niet mede met de kooplieden, want een iegelijk van u draagt aan de eigen schuld genoeg.

Keert het huis uit, en zuivert de vloer met uw haren dat zij gezuiverd zijn, en zoekt het bitterste van de kruiden dat uw mond nieuw worde.

En gij die gelasterd hebt, gaat uit en roept de waarheid van de daken, en gij die het kwaad vertelde achter uw hand, steekt uw hand in het vuur en reinigt uw lippen met een fakkel.

En gij die het vuur koesterde in uw schoot, strooit

asch uit over uw leden dat niemand meer kome die uw lijf begeert.

Want toen de Heer mij het gezicht zond, en ik zag het gezicht, zag ik uw einde en uw begin, en niet een dag bleef mij verborgen.

Het vuur sluimert onder uw kussens, en het zal zich op u nederleggen dat gij tot den dood toe bekommerd zijt.

Veertig dagen zijn u gegeven, en de veertig nachten die tusschen de dagen liggen. Doet hen dan vol met uw klachten, en wendt uw gezicht niet af van de aarde, tot gij de kruiden verdorren ziet. Dan is het uur gekomen en zult gij voorover vallen en de dieren zullen u vertreden en hun hoornen zullen woelen in uw schoot. Want dit zegt de Heer:

Nog veertig dagen en de dochters van de Groote Stad zullen Mij niet meer tergen met haar lied.

Nog veertig dagen en de wind zal haar beenderen verzamelen aan de poorten.

Nog veertig dagen en het vuur dat uit Mijn hand vliegt zal er in weder keeren en al wat leeft zal in den wind vergaan.'

Als de bronzen bazuin, die de soldaten aandrijft op de kampplaats, dat zij zich allen tegelijk en zonder een die durft achterblijven, zullen scharen in het gelid dat de honderdman beval, klinkt de stem van Jonas over het weeke vrouwenvolk dat voor hem verzameld is. Nog een wijle staat hij te zien; dan wendt hij zich langzaam om in de richting van waar hij kwam. Hij hoort hoe achter zijn rug ontelbare stemmen elkander zoeken in het eene verband van het lied, en hoe de klanken langzaam gemeenzaam worden tot een donkere golf die van dood en verschrikking vervuld is. Vier malen verhief hij zijn stem, en viermaal zag hij hoe de vreugde stierf op de gezichten voor hem, en hoe de strakke hoofdband van den angst onder de haren werd gelegd.

Hij gaat met groote schreden en daalt af uit de stad, naar waar de steenen gelegen zijn voor den bouw van Lu Gal's grooten muur. Daar, waar tot strakke bergen en dalen de blokken liggen opgetast, zit hij terneder en sluit zijn oogen die moe zijn en van zonnepijn vervuld. Er komen geen gedachten op onder zijn schedel, en als hij de handen vouwt over de borst en roerloos terneder zit dat Jahwe hem zal naderen met Zijn sterkte en hem verheffen zal, blijft alles in hem sprakeloos en stil als de steenen om hem heen. Geen woord dat ruischt van verheven krachten wil hem naderen, en langzaam neemt de eenzaamheid bezit van zijn ziel. Duizenden en duizenden wierp hij het kwaad voor de

voeten, en als in den avond de zon zich bloedrood tot dalen dwingt, meent hij bijwijlen te zien hoe een kudde vlammen graast op den einder en de hoofden omwendt dat hij haar alree gebieden zou.

Maar nog is het geen tijd. Nog is de stad vol van die het woord niet hoorden en niet zijne stem, en als hij in stilte omgaat, ziet hij hoe het kwaad voortteelt en zich vermenigvuldigt in de duisternis.

Zijn blauwe heuvels en de kudde, de hijgende tocht voor den Heer uit, het snelle dalen naar Joppe en de onstuimigheid van het water, het staat ver af en grijs geschreven in zijn herinnering, als gingen er eeuwen tusschen toen en nu voorbij.

De visch, de ballingschap in slijm en verworpenheid, het witte licht dat zijn gezicht met prikkels sloeg toen hij de landkust won, nu gelijken het vertroostingen, waarin de dieren en de duisternis hem hun harde en gemeenzame vriendschap boden. Stad en stedeling zijn hem hier een vijand onophoudelijk, dien hij het harde lot moet prediken, waaraan geen ontkomen is.

Want hij weet het: als de veertig dagen vervuld zijn, zal hij van verre toezien hoe het vuur bezit neemt van deze wereld en die haar bewonen, en hoe Jahwe de wraak zal voltrekken die Zijn dienstknecht melden kwam.

Reeds zes dagen kwam geen voedsel meer over zijn lippen, en diep in zijn lichaam wonen alleen de woorden en de vloek die hij uitzaait over de menigte. De straten, de pleinen, de witte muren waarover de pur-

peren blijdschap van bloeiende struiken leunt, achter dit alles grijnst het lachen van de zonde, en de vrede is ver.

Jonas voelt hoe een overgroot loomheid bezit neemt van zijn lijf, maar hij voorvoelt dat deze moeheid weer wijken zal als de Heer hem den mond opent om te spreken en hij aan den horizon het scherpe beeld van den adelaar ziet, die met driftig hakken van den snavel de looze vruchten van de zonde splijt, en hem waarschuwt dat weer de tijd gekomen is om het woord van den Heer te doen schallen over de hoofden.

Zal dan dit geslacht zich geheel en al afwenden van het kwaad? Zal een ieder neerzitten in droefheid en zal heel de Grootte Stad tot een klaagmuur en tot een rouwplaats worden, waarop Jahwe neerziet, vervuld van barmhartigheid?

Dan zal de tocht gegaan zijn om niet, en de woorden gesproken vruchteloos, en de profetie zal in zijn hand wederkeeren als een vogel aan wier krassen niemand geloof wil schenken.

Veertig dagen, en dan?

In hem stijgt de oude twijfel, nu de Heer hem niet komt vertroosten in zijn eenzaamheid.

Zal het vuur gedoofd worden, en de wind van Jahwe's nimmer te peilen barmhartigheid de wolk verjagen die boven Zijn voorhoofd stond?

Jonas' hoofd zinkt tot op de knieën en alleen de baard wordt niet bedekt door het bevend deksel der handen. De nood legt hem de armen om het middel, en zóózeer bevangt hem een vreemde angst, een twijfel, een opstand tegen het raadsbesluit dat door hem niet geweten is, dat hij opspringt en het hoofd tegen den

steenhoop drukt dat de scherpe hoeken hun voren snijden in zijn vleesch.

Tot aan den disch van den Koning dringt nu het klagen, en als hij in stilte wil gezeten zijn met het beeld van de gestorvene hoog en kantig voor hem tegen den wand, dan dringt van ver, uit de wereld beneden het paleis, een gedruisch de gedachten uit hem weg. Reeds twee dagen kan geen enkele hooge lach hem lokken tot waar zijn knapen spelen in hun slanke schoonheid en de donkerste geuren riepen hem niet naar de vrouwen die wachtten op hare kussens. Wel staat hij in den vroegen morgen, als niemand nog is herrezen en alleen de zware stap van de wachters af en aan gaat onder den hoogen muur, weifelend aan den ingang van de vertrekken die hij der liefde heeft gewijd, maar een afkeer zonder reden weerhoudt hem. De slavinnen die hem zalven en met kleine, angstige handen de olie wrijven tot diep in zijn huid, hij strekt de hand niet naar haar uit en niets in zijn vleesch geeft antwoord aan haar streelend handenvragen.

De schrijver zat naast hem en zeide met verheven stem de regels die haar waren gewijd, maar toen hij lang had opgehouden, bleef de Koning nog zonder gebaar als was geen enkel woord ingegaan tot zijn hart. Hij spant zich in, dat een helder beeld en een scherpe gedachte zullen opstaan in zijn hoofd, maar alles omfloerst zich en valt uiteen en alleen in den buik ontstaat een kleine beroering die hem naar de lippen welt. In den avond komt de eunuch en wacht aan den ingang van het vertrek, of de Koning hem gebieden

zal dat hij een van de geschiedenissen verhaalt die de Koning helpen een man te zijn, maar hij wordt weggezonden.

Dan, plotseling, slaat de hand van den Koning het trommelvel dat ijlings de dienaren komen geloopt. De schrijver wordt ontboden, en het hoofd van de wachters. Getweeën staan zij voor den Koning, en de schrijver weet het antwoord niet op wat de Koning hem vraagt: wat bezielt het gepeupel dat het de dagen van rouw en droefheid vult met liederen, en wie is de aanstichter van iets dat den Koning durft hinderen en dat hij niet begeert? De hoofdman kent het rumoer uit wat de zweepdragers hem meldden na hun rondgang door de stad: reeds dagen lang doolt een dwaas rond, van wien niemand den landaard en de herkomst weet. Hij is in een lang stoffig kleed gehuld en zijn baard groeide een menschenleven lang zonder ooit besnoeid te zijn. Op de markt loopen de inwoners om hem te hoop, en hij predikt hun een schrikkelijke leer: over veertig dagen zal de stad door een orkaan getroffen worden, door een verslindend vuur dat geen mensch en geen dier zal sparen. De poortwachter zag hem het eerst, vroeg in den morgen van den laatsten marktdag, binnenrennen, en vanaf dat oogenblik heeft hij niet afgelaten de stad te beroeren met zijn sterk geluid. Geen van de wachters bracht hem aan voor het gerecht, en geen sloeg met zijn zweep naar hem. Omdat hij een dwaas is en daarom onschuldig.

Maar de Koning: 'Uit wiens naam spreekt hij, of spreekt hij voor zich zelve?'

De hoofdman: 'Hij noemt Jahwe zijn Heer, die God over alle goden zijn zou. Heer van dit land en van alle aarde'.

Dringender de Koning: 'Hoe zegt hij, was zijn reis, en vanwaar?'

De hoofdman: 'Hem werd bevolen dit woord te spreken in Niniveh, en, bevreesd voor uw arm, vluchtte hij voor het bevel van zijn God. Maar de stormen en de zee dwongen hem, en in den buik van een visch reisde hij tot aan de kusten van uw rijk'.

De Koning zwijgt en ziet neer op zijn werkelooze handen.

De hoofdman: 'Zal men hem dwingen te zwijgen, en zal hij verborgen worden voor het oog des volks?'

Maar de Koning: 'Neen. Dat de schrijver heenga, en hij beware in zijn herinnering het woord dat gesproken wordt. Het worde mij geboodschapt, en ik zal oordeelen'.

Nu de nieuwe dag langs hem schrijdt dat de slaap hem verlaat en in eenzaamheid laat, wordt Jonas opnieuw door zijn zending bezeten en nog eer iemand naar de markt is gekomen, wacht hij, op de plaats van iederen dag, op die luisteren zullen naar zijn woord. In de verte komt een man nader, die een langen mantel over het opperkleed draagt, en met kleine schreden, als onwennig op den ruwen weg, zoekt naar iets dat hij verwacht te zullen vinden. De schrijver van den Koning treedt nader tot voor den profeet, die hem aanziet zonder een enkel woord te spreken.

‘Heerlijker dan allen is Lu Gal, de Koning’, zegt de schrijver.

‘Heerlijker dan Lu Gal is Jahwe Die hem het aanschijn gaf’.

Zij zwijgen beiden, en als Jonas zich terneder zet op de rollaag onder de arcaden, staat de schrijver voor hem, wachtend op een verder woord.

‘Wat deert den Koning?’

‘Zijn droomen en zijn vrede zijn verjaagd door het lied dat gij leert aan wie de straten bevolken’.

‘Droomen zijn schuw als de slang. Wanneer de mensch nadert, vluchten zij’.

‘Wie is de mensch?’

Dan staat Jonas recht, en als door een sterke hand bewogen wendt zich zijn gezicht af naar het Westen. De adelaar is gezeten en hakt met zijn snavel in een bebloede prooi. Zijn krassen waait luid tot waar Jonas staat, en met een enkelen ruk slijt deze den mantel dat de schrijver ziet hoe een warrig groeisel van mannenharen het pezig vleesch bedekt.

Hij vangt aan te spreken, dat als in een warmen wind het overpoederd gelaat van den schrijver in den stroom van zijn adem staat, en hij zegt:

‘Ik hoorde den adelaar op het kruispunt van uw lot. En nadat Jahwe, de machtige Heer God mij bevolen had en zeide: “Ga uit naar Nineveh en predik tegen haar, want haar boosheid is geklommen tot voor den voorhang van Mijn tent”, nadat Jahwe mij beval, werd mijn blik verhelderd en de wolk werd van mijn oogen weggenomen en mijn ooren waren niet langer als die van een grijsaard en ik zag den adelaar en hoorde zijne stem en hij riep:

Wee den schrijver die schrijft; en het zijn woorden vol ijdelheid. Wee tot wien men komt, zeggend: drink mij uit de bronnen der wijsheid die gij hoedt; maar hij schenkt hun den drank waarin bederf is. Wee die over rollen en cylinders gebogen zit en zijn ooren sluit voor de waarheid die tot hem komt en zijn oogen voor de teekens die gegrift staan aan den hemel. Wee die het woord vervalschen en den geest die er in is, en het de scherpte ontnemen dat de ondeugd niet gekwetst zal worden. Wee die zeggen: schoon is het leven en dáárom kent het geen bedrog. Wee die zeggen: hoor, het lied klinkt hoog en zuiver als het geklok van water; maar in de woorden is gif en de jonge dochters slaan de handen voor de oogen waar het klinkt.

Wee die zeggen: wat baat brengt mij het léven, waar ik de wóorden heb om te dienen? Wee die zeggen: ik begeer uw vrouw, laat ik mij bij haar nederleggen opdat mijn hart vol wordt van een nieuw lied; en zij vergeten haar geest voor heur haren en voor haar schoot.

Heeft een van de wijzen zijn tablet genomen en schreef hij er de eer van Jahwe in? Heeft een van hen in stilte neergezeten tot hij den nieuwen naam kon spreken van Die alleen machtig is?

Gij zijt als de dieren die in den stal van den Koning staan; glanzend en welgedaan, maar de os die ploegt op het veld en de ezel die zijn meester over de rotsen draagt, zijn meer waard in het oog van mijn Heer. Uw nachten zijn als uw dagen: in den schijn van fakkels zijt gij gezeten en die u van verre ziet staat eerbiedig stil, dat het woord van uw wijsheid hem verkwikken zal. Maar wat uw mond uitgaat, gaat uit uw buik: geilheid en verrotting, en slechtheid bovenmate.

De hoeken van uw mond zijn aaneengeplakt, omdat gij den drank begeert en het woord dat misgeboren is, en de hoeken van uw oogen kleven aan elkander van dorst, omdat zij drinken willen van vleesch waarin ontucht is.

Wat antwoord geeft gij den Koning, wanneer hij u roept waar hij tusschen zijn vrouwen gelegen is, en u beveelt te zingen, dat in uw verzen zijn wulpschheid geprezen zij? Gaat gij dan voor hem staan, en is uw woord de hagelbui die zijn distelveld vernielt? Als gij naast hem gaat langs die knielen, wijst dan uw vinger naar den arme en beurt uw hand den gestrafte op?

Ik zeg u: al wat binnen u is is bedrieglijk, en wat van u uitgaat bedrog.

Want gij zijt de wachter die over den Koning waakt, maar gij bewaakt slechts zijn verdorvenheid.

De dochters van de Groote Stad roepen om wraak over u, en haar smeeken verhaast den draf van het vuur dat u werd bereid. Want in liederen hebt gij haar bezongen, maar in uw daden hebt gij haar verkracht. De zon bij haren opgang ziet u huiswaarts keeren, en bij haar ondergang ziet zij hoe gij den nacht met ongeduld verwacht die uw broeder is.

Waartoe zijt gij gekomen? Meer klank dan uw speeltuig heeft Jahwe's stem; de donder en de bliksem geven acht op Zijn bevel.

Zie hoe de dag opstijgt achter uw rug en de huizen met blindheid slaat. Zoo zal de dag der verschrikking opstaan en uw oogen verblinden. Met uw schrijfstift hebt gij den Heer verraden, met het zwaard zal uw vonnis worden geveld. Als dan het vuur opsteekt over het zand en aanvliegt over de wallen, weet dan dat uw dagen geteld en ten einde zijn. Geen lied zal u redden, en geen dag vol klachten. Want toen de Heer het licht ontstak in uwen geest en Zijn adem over u uitblies, dat de wijsheid zou wonen in uw tent, hebt gij met zonden Zijn licht gedoofd.

Ga dan, en kniel voor den Koning, en leg hem zijn zonden in de handen en uwe zonden, en zijne ongerechtigheid en de uwe, en toorn tegen zijn vrouwen en tegen zijn wandel en tegen zijn bezit, zooals Jahwe toornen zal tegen u.

Laat niet af van zijn troon en wijk niet van zijn zijde, en laat uw woorden nieuw zijn dat zijn daden licht worden en zijn gestrengheid rechtvaardig. Want geen

dag langer dan den tijd, dien de stad hoort zingen in haar straten, zal Niniveh beschoren zijn.

Nog veertig dagen, en Niniveh heeft geen Koning meer. Nog veertig dagen, en de Heer schrijft uw oordeel met vuur.

Nog veertig dagen, en de vlam van den toorn heeft uw voetspoor uitgewischt'.

En nu Jonas' laatste woord als een snelle pijl zich een weg zoekt naar het hart van den schrijver, blijft deze staan zonder woorden en zonder zich te verroeren. Want achter de gesloten schelp van zijn oogen rijst het visioen van vlammen en van vuur, waarin de schrikkelijkste van alle droomen tot klaarheid wordt. Hij heeft in de stem van Jonas het stille zoemen herkend dat tot hem kwam wanneer hij in vroege morgens rondging door den palmentuin, alleen met de herinnering aan een nacht vol schande, en afgunstig op het onbevleete wit van bloemen en het zilveren trillen van een druppel op den vijverrand. Dan was er bijwijlen een stem die zacht aandringend in hem naar woorden zocht, maar als hij zich haasten wilde naar waar zijn schrijfgerief gelegen was, dan weerhield hem een spottende lach.

Nog veertig dagen, en van wat schoon is en goedertieren zal niets blijven, omdat van wat slecht is niets zal worden gespaard.

De Koning onderbreekt niet eenmaal het lange, angstige verhaal. Hij gaat heen, en vanaf het terras ziet de schrijver hoe hij den weg neemt naar waar de koningin en die hem vooraf gingen in den tijd, begraven liggen.

Maar in den nacht wekt men den dichter en de muzikanten. Het is de Koning die beveelt, en waar zij hem

naderen staat de standaard geheven en beurt een blinde wachter den voorhang naar de vrouwenzaal. Op den vloer, tusschen de kleinsteenige sterrenbeelden, ligt de Koning uitgestrekt. Nu hem de krachten begaven, en vanaf de kussens het dierlijk schreien van de vrouwen klinkt die dezen nacht met hem deelden, moeten liederen en muziek hem sterken waar hij van uitputting gevallen is.

De schrijver heft de witte hand op naar de spelers, en zwaar en bronstig over het schreien heen klinkt de lovende hymne aan den goddelijken stier die in sterkte en hevigheid zijn kudde besprong.

In den morgen van den achtsten dag dat Jonas verblijf zal houden in Niniveh, roepen hem de vreemde wegen die op- en afwaarts gaan naar de nederzettingen langs den grooten muur. Nog eer de dag donker en duisternis wegdreef uit de hoeken, verlaat hij het marktplein: hij heeft zijn kleed ruim opgeschort, dat zijn voeten ongehinderd kunnen af en aan gaan in snellen gang. Die buiten den muur wonen komen naar de stad wanneer het markt is, en de andere dagen zien hen werken en zorgen in de smalle strook tuingrond die zij met nooit minderenden ijver bebouwen tot hun behoef.

Zij hebben de stem van den profeet niet gehoord, en leven in de gerustheid van die het naderend onheil niet kennen, en de pijnen van gisteren achter zich weten.

Langs de plaats waar de stad haar afval stort, langs de slachtplaats waar het doffe, in bloed verstikte roepen van kameelen klinkt, over de stoffige bergen van steen-

puin en gebroken vaatwerk gaan Jonas' harde voeten, en de wind die hem tegenwaait zegt hem dat hij de belemmeringen van muren en wallen achter zich liet. De kleine mensch staat in zijn grooten tuin en trapt ijverig het rad aan zijn waterput, en ligt nog nederiger geknield tusschen de rijen van jonge spruitsels die hij bevrijdt van de nabuurschap en de naderende schade van wat wild heet bij die in steden wonen.

Jonas mindert zijn loop niet, en staat niet stil. Zonder om te zien of op zij, zonder de sterke vaart van zijn gang te vertragen tot den beschouwenden tred van een vreemden wandelaar, roept hij den vloek uit over de landen. Als in een hellen droom is de adelaar op den einder, en het beeld wint in scherpte bij het klimmen van den dag. Groot, met schuimende veerdodden bij den staart, en met blinkend opflikkeren van de witte lichtstreep op den wreeden bal van het oog. Zijn klauwen zijn als de gekromde wortels van een den die zich vastklemt aan de helling, en zich niet laat verjagen door het onophoudelijk aanstormen van een vijandelijken wind. Er zijn schubben op het gewricht en beenige platen over de teenen gelegd, en waar een enkele wilde slagpen uitsteekt boven de stugge golf der veeren, komt de schacht bloot, wit en sterk als de blanke stammen die aan den zeerand groeien.

Jonas staat onophoudelijk met God's vogel oog in oog. En zoolang die blik op hem gericht is, en hij ziet telkens opnieuw het splijtende slagzwaard van den snavel hakken in de prooi, komen geen twijfels en geen zachtmoedigheden aansluipen in zijn lijf.

‘Nog veertig dagen’, roept hij, ‘en uw akkers zijn den dorschvloer gelijk. Wat treedt gij in het waterrad, en wat schept gij het water over het land? Niets zal meer rijpen, zegt de Heer van Israel, tenzij de bloem van het verderf. Het koren zal geen vrucht dragen, en de dadels zullen vallen eer zij gezwollen zijn. Als onkruid zult gijlieden worden uitgerukt, en als het stroo op den dorschvloer achter blijven.

Wee u, die u bekommerd hebt om water en vruchtbaarheid, terwijl uw zielen verdroogden in uw lijf. Wee die wat gij plantte van onkruid hebt bevrijd, en die het gewas van Jahwe hebt verstikt tusschen uw valsche daden.

Wee die uw ossen gewillig maakte, en zelf de verzenen tegen de prikkels sloeg’.

Over de kleine akkerstrooken en tot diep in de schemering van de palmentuinen draagt zijn stem, en die daar zijn laten hun arbeid in den steek en komen tot den rand van hun tuinen geloopt waar het kronkelpad langs gaat, de verte in. En als hij hen ziet komen, gaat luider nog de stem van den profeet op in de lucht: ‘Schept geen water uit den put en geen koelte uit de bronnen. Laat de vruchten verdrogen op den akker en zie toe hoe de zon haar roostert en verbrandt. Want van de vrucht des velds zult gij niet meer eten, noch van de dadels uit uw palmentuin. Waar het water opspringt uit de diepte, zal het vuur opspringen. Waar het water zich vertakt dat het al uw landen ter wille is, zal het vuur zich vertakken om u na te jagen werwaarts gij ook vluchten zoudt. Trekt op naar de Groote Stad en verzamelt u met die daar verzameld zijn. Kleedt u niet in een feestgewaad en keert niet naar

huis om uw opschik te halen. Want met vuur zult gij bekleed worden en met vlammen opgesierd’.

En, terwijl hij moeizaam een heuvel beklimt die zich daar verheft dat men de wacht kan houden over de vruchten en toezien wie nadert, wendt hij zich om op de helling, en breidt de armen over tuinen en menschen uit en roept met een geluid dat de vogels doet zwijgen waar zij zich hooren lieten:

‘Nog veertig dagen, en de Heer maait u en gij zult gedorscht zijn onder Zijn voeten.

Nog veertig dagen, en gij wordt in bussels gebonden en uw klachten staan als een zuil van rook naar den hemel.

Nog veertig dagen, en gij zult rot zijn en van uwen tak vervallen en vertreden liggen in het stof’.

Als Jonas rust tusschen de steenen, trekken de boeren naar de stad. Zij dragen de groote kleppers in de hand, waarmee zij de vogels opjagen van het versch gezaaide zaad, en over hun schouders ligt nog de houten schop waarmee zij de rulle aarde keeren. De kinderen en de vrouwen gaan vooraf, en voor hen uit gaat het stille murmelen van klachten en zacht geschrei. Aan de stadspoort stelt zich een wachter hun teweer, maar zonder een enkel verzet en een enkelen slag stroomen de rijen binnen door de opening, en tusschen hen worstelt de poortwachter die terug wil naar zijn post.

Zij vinden den weg naar de binnenstad, en naar de pleinen waarop de stedelingen verzameld zijn.

Wie kan zeggen hoe het gisteren was, en daarvoor? Er zijn geen winkels, geen kooplieden, geen wandelaars, geen vertellers, geen soldaten, geen zweepdragers, geen gelukkigen meer. Die zich met trots de Groote Stad noemde is in klachten gesmolten, en als een grafstoet zonder einde zijn hare straten gevuld. Het voedsel ligt waar het gelegen was, en de drinkkannen worden niet aangeraakt. Op de gezichten drijven de honger en de wroeging hun diep-geteekend masker in, in de stemmen is een klank van donker, bedorven water dat den dood op zijn bodem gevangen houdt.

Wie de stad ziet vanaf de tinnen, hij herkent haar niet. Als een vrouw die haar sieraden heeft afgelegd en slapen gaat in droefenis, als een glanzend dier dat met brandwonden is overdekt, als een akker met bloemen waarover het breede treden van den ploegos ging is zij geworden.

Als de hemel ten avond vurig bloedt in het Westen, staat er een kreet op uit de menigten dat menige die oud is van dagen, voor de laatste maal naar het hart grijpt en roerloos zitten blijft, want de dood zond dien kreet over en het was genoeg.

Als een plots de kramp voelt stijgen tot naar zijn armen en naar zijn hoofd, rennen die met hem zijn naar de muren en slaan hun schedels tot bloed dat hun oogen blind zijn van dat roode vuur.

Er is een vrouw gezeten, al vanaf den dag dat Jonas het eerst zijn stem verhief. Zij vergaderde haar kinderen onder haar mantel met de gezichten gedrukt in de warmte van hare borst en heeft niet afgelaten van

die plek, en haar tranen stroomen onophoudelijk in de haren van haar kroost.

Niniveh rijpt snel, als een appel die in de schaduw was en plots de zon wordt toegewend. Sneller en sneller gaan de sappen door haar lijf en breken door de huid waar die geschonden is.

Nog staat het paleis donker en onaantastbaar, totdat van des Konings oogen de roes wijkt, en van zijn lichaam het beven dat uitgaat van zijn buik. Het is stil geworden in den voorhof en in de tuinen. De slavinnen brachten de boodschap binnen en als hij den voorhang beurt van waar zijn vrouwen liggen, ziet hij haar met haar slavinnen vergaderd en terneder geknield op de vloeren in een onophoudelijk weenen dat van geen begeerte en wellust weet. De schrijver draagt een vreemd teeken met zich om: sinds dien morgen week de groenwitte kleur van den dood niet van zijn gelaat, en de wijn gelijkt donker als noten zijn, wanneer de beker geheven is tot tegen het stervende gelaat. Er schrijdt een uur aan dat alle de dagen meevoert die den Koning beschoren waren, en de nachten die hij tot den rand met zonden en slechtheid vulde. De wreedheden, en het geile dansen, en hoe hij vrouwen vernedert tot waar zijn rijdier nimmer geraken zou. De verbazing in de oogen van zijn knapen, wanneer zij de eerste maal hem in zijn lust gevallen waren, en de dienstknecht sloot den zwaren voorhang dat het kind alleen bleef met den Koning. De onschuldigen die hem aanzagen als hij het valsche recht bekrachtigde door zijn tegenwoordigheid, en zij wisten dat hij hun vrou-

wen nemen zou, nog eer de beul zijn werk had verricht.

Er schrijdt een uur aan als een snel loopend paard, en op zijn breede flanken draagt het allen mee die geofferd werden en bedrogen en vernietigd en uitgeschud. En als zijn draf is voorbijgegaan, ligt de Koning als vertrapt onder de hoeven en een gansche nacht ziet hem niet wijken van de plaats waar hem het gezicht gegeven was.

En het is de morgen van den tienden dag dat plots de Koning rijst van zijn legerstede, en zijn hand geeft het bevel en in heerlijkheid bereidt men zijnen uittocht. De jonge vrouwen zijn vergaderd op den voorhof en op hare schouders legt men de draagboomen, dat zij de palankijn van den Koning torsen zullen in deemoedigheid. De Koning legt zich en wenkt den schrijver dat deze naast hem zal gaan. Tegen de muren staat een doodsche stilte op, en als de gouden sandalen van de draagsters klinken over de keien, is er rondom niets dan dat geluid. Sneller en sneller gaan de voeten en nog ziet telkenmale de voorgangster het ongeduld strijken over het gezicht van haar heer.

Geen zweepdragers gaan vooraf, en alleen de eunuch wuift met de franjes van zijn zweep dat hij in het opslaan den standaard raakt die den Koning vooraf gedragen wordt.

Op de markt zijn de duizenden en de duizenden verzameld, en zij wachten en zien rond waar de profeet zich openbaren zal. Als de Koning nadert, wijken die allen terzijde als gewillig water voor een snel varend schip. Over hun hoofden nadert de Koning tot voor de arcaden, en nog niet staan trillend die dragen stil, of de hoge gestalte van den profeet nadert tot waar de Koning gelegen is.

De adelaar is gezeten in het Westen en krast onophoudelijk, en opziende ziet Jonas het woord uitzweven vanuit den snavel, en zijn rechterhand rukt den mantel los waar die hangt dat de wind den brand kan koelen die brandt in zijne borst en hij zegt:

Ik hoorde den adelaar op het kruispunt van uw lot. En nadat Jahwe, de machtige Heer God, mij bevolen had en zeide: 'Ga uit naar Niniveh en predik tegen haar, want haar boosheid is geklommen tot voor den voorhang van Mijn tent', nadat Jahwe mij beval, werd mijn blik verhelderd en de wolk werd van mijn oogen weggenomen en mijn ooren waren niet langer als die van een grijsaard en ik zag den adelaar en hoorde zijne stem en hij riep:

Knielt voor den Koning, en brengt hem eer. Want machtiger dan u allen is hij, en Jahwe legde de wereld in zijne handen. Buigt uwe hoofden en vernedert u langs den weg, want de macht van de Machtige voer in zijn arm, en de heerlijkheid van Die Heerlijk is straalt op hem af.

Vanaf de uiterste grenzen zijn de vazallen aangesneld: geschenken en eerbetoon brachten zij van die Lu Gal overwon. Wie zag zijn sterkte en sloeg niet de hand voor de oogen? Wie hoorde den stap van zijn legers en drukte het aangezicht niet tegen den grond? Als zijn wagens naderen, graaft de vijand zich holen als een mol, als zijn naam rondgaat onder de reizigers slaan zij vol eerbied acht op den weg.

Wie voegde het al tezamen en overschaduwde het en noemde het de Groote Stad? Wie bewaarde het graan van den overvloed voor de dagen vol honger? Wie sprak wijsheid door zijnen mond en gaf acht op den vrede des rijks?

Toen de dag zijn aangezicht zag, was de dag verheugd, en de uren stonden stil rond Lu Gal den Koning.

Waarom heeft dan de nacht zich versluierd en gaat de morgen in rouw gehuld?
Waarom weklagen de dochters van Niniveh en schenden zich het aangezicht?
Waarom heffen die overwonnen werden de hoofden, en smalen zij, zeggend: het geluk is gevluht van zijn zijde, als een adelaar zonder pennen is Lu Gal de Koning?
Waarom week de wijsheid van zijn troon en de rechtvaardigheid uit zijne wetsrollen?

Ik zeg u en gij luistert: op den troon van de Groote Stad troont de wellust, en in zijn rechthuis de oneerbaarheid. Het aangezicht van Lu Gal den Koning is verduisterd, de wolk van de ontucht daalde neder op zijn huis.

Met vrouwen heeft hij zich omringd als met wijzen, met liederen vol slechtheid heeft hij als met gebeden den tempel vervuld. Voor wat hem in den nacht geluk bracht knielde hij, en hij verhief haar tot boven de goden van zijn land. Op de gerechtigheid sloeg hij niet langer acht, en die hem waren toevertrouwd heeft hij verstrooid. Naar het onschuldig bloed ging zijn begeerte uit, de zonen van zijn stad werden hem in den nacht tot schande.

Zegt men u: hier is de Koning, of daar is hij, wendt dan het gezicht af van waar hij wandelt, want het beest dat geen naam heeft is hem ter zijde. Zegt men u: kom, de Koning heeft u geroepen en uw schoonheid begeerd, scheurt dan uw kleederen en vlucht in de woestijn, want erger dan van het beest dat geslacht wordt is uw lot.

Wie zag den rook van het offer omhoog gaan, ter eere van de God uwer goden? Reukwerken velerlei brandden in zijnen tuin, maar de rook sloeg neer naar zijn oogen en verblindde hem.

Is dan het land den Koning ter eere? Of straalt de Koning in den glans van zijn gebied? Die de dienaar des dienaars moest heeten, verdrukker van de verdrukten is zijn naam. Zijn weg moest zich uitstrekken van zegening tot zegening, maar in de stilte knarsen de tanden tegen hem en zijn dag is vervloekt eer hij de oogen geopend heeft.

Want niet langer de vorst is hij, die het zwaard opsteekt en den gordel aflegt, omdat het gezang van de vrouwen zijn ooren verblijdt.

De schuren zijn gevuld tot waar het dak gespannen staat, maar in de straten is honger, en de armoede gaat grijnzend rond. Goud ligt gestapeld in de huizen van die handel drijven, en die zijn nijvere handen ten hemel heft, wordt terzijde gestooten, omdat niemand zijn kracht begeert.

Wee u dan, die Koning zijt over velen, maar in slaafschheid volgt waar uw zonden u voorafgaan. Wee u, die de vaan van de zonde doet uitgaan voor uw aanwezigheid, want de vloek van die haar zien is gestegen tot voor Jahwe's troon, en Zijn wraak staat aan den hemel geschreven.

Op het klagen van de weduwen sloeg Hij acht, op het schreien van die geboren worden luisterde Zijn oor.

Weet dan dat de dagen van de stad vervuld zijn, en de dagen van het rijksg gebied. De dwaasheid zal niet

langer heerschen over de wijsheid en het goud niet langer over de deugd. Want de Heer van Israel verhief Zijne stem en het vuur sloeg acht op Zijn bevel. Toen het graasde aan den horizon dreef Zijn bevel het samen. Als een leger dat stampvoet van ongeduld staan de vlammen ter weerszij van Zijn troon.

Geeft dan acht op den morgen en weest aandachtig als de avond valt. Want nog weinige dagen zijn u beschoren, en met uw volken zult gij ten gronde gaan. Noch uw schild, noch uw burcht, noch uw legers, noch uw roem zullen u beschermen waar de wraak nadert, schrijlings gezeten op den schimmel van vuur.

Daalt af van uw troon en nijgt uw aangezicht ter aarde en buigt u neder in het stof. Weest niet langer de heerscher doch weest gewillig onder Jahwe's bevel. Want de Heer heeft mij geroepen en Hij heeft mij gezonden, en ik weet dat Zijn bevel is volbracht. Hij zal mij den last van de schouders wentelen, en ik zal het stof van de vervloeking schudden van mijn kleet en ik zal heengaan zonder omzien.

Want de naam van Lu Gal den Koning wordt uitgewischt, en de grenzen van zijn rijk zullen verloren gaan. Vreemde volkeren zullen bezit nemen van de puinhoopen, en geen enkele van die zullen komen draagt den naam van den Koning in zijn herinnering. Nog veertig dagen, en het goud zal smelten in het vuur en het zal u ketenen, en gij zult met het goud verloren gaan.

Nog veertig dagen, en Niniveh, de Groote Stad zal verwoest worden en de naam van Lu Gal den Koning uitgewischt'.

Over Jonas' lippen komt, statig en verheven van diepe voldoening, een zware zucht op, een wind die zijn laatste woorden nog verder dracht geeft naar het hart van die luisteren.

Als hij de armen laat vallen langs het lijf, is de stilte zoo volkomen dat hij het glijden hoort van plooi langs plooi. Als een die gestorven is terwijl hij stram luisterde naar een bevel, is de Koning. Zijn gelaat staat recht naar Jonas gekeerd, maar zijn oogen zien dóór de oogen van den profeet en door diens gestalte, en door de huizenstapeling die oprijst achter zijn rug.

Hij ziet hoe de hemel laag zeilend over de stad scheert, en hoe een schip, breed bevlogen van zeilen-torens, met den scherpen steven wolken en wind heendrijft naar weerszijden. Op den golvenden rand van het boord staan vleugelgevouwen engelen die een fakkel dragen, waaraan in den top een nieuw en stekend vuur ontspruit. Het schip wordt in een werveling opgenomen en raakt brekend de wereld, en dan klapwieken uit de geheven handen de gevleugelde toortsen weg, laag langs den grond, en ontsteken een vuur dat niemand dooven kan. En waar het vuur de wereld raakt, groeit een woud van vlammen op, een kreupelbosch van krinkelende hitte, dat zijn stengelkruipsels en zijn vertakte wortels uitstrekt en bezit neemt van al wat in de rondte is.

En voor het vuur uit rennen de stammen en de volkeren van de Grootte Stad, en hun aangezicht is in

vlammen gehuld en hun kleederen branden krakend in den wakkerenden wind. Uit het paleis begint een hoog springend koor van vlammen te zingen tot zij ver boven de gouden daken elkander ontmoeten, een verheven zuil die ronddanst over de grijze prooi, tot die langzaam ineenzinkt en een weerlooze puinhoop wordt.

Des Konings oogen staren en van zijn gelaat schijnt zóózeer het leven geweken, dat de schrijver angstig het hoofd durft opheffen naar zijn heer.

Dan beveelt de hand van den Koning, en als de eunuch het teeken geeft, zetten de draagsters de draagboomen af van hare schouders, dat, uit kussens en zachte tapijten, de Koning kan afdalen naar den grond.

Het bloed keert terug in zijn aangezicht. Een oogwenk staat hij onbeweeglijk temidden van zijn knielend volk. Dan rukt een enkele greep van zijn sterke hand de zware kleederen open, dat hals en borst bloot liggen in de gouden plooiendeining. Hij slaat de handen voor het gezicht en buigt diep het hoofd naar waar Jonas staat, en uit zijn borst breekt, schor en gebroken, een schreeuw om erbarmen los.

Dit is dan Niniveh's uur. Het uur waarin de stad Jahwe den Heer herkent en de zending van Jonas, den profeet dien Hij zond. De Koning neemt de asch van wat hij gisteren offerde aan geilheid's godin, en strooit de vette vlokken over zijn hoofd en over zijn kleederen dat wat glanzend en blinkend is, dof wordt en ootmoedig. Hij gaat langzaam temidden van de schare die

is opgerezen, metend zijn stap af naar hunnen stap, en niet achtend op de scherpte van het plaveisel, dat hem de voeten scheurt.

Als het middag is, gaat in den voorhof de standaard in vlammen op, dat dit kleine, ijverige vuur de zonden verteren zal, Jahwe ter eer, en Hem tot een smeeken moge zijn om mededoogen.

In de late uren van den dag gaan de bekkenslagers rond, en waar het aanhoudend klinken van hun koperen klankbord een bres van stilte geslagen heeft in het schreien en weegeklaag rondom, hoort Niniveh uit hun monden het bevel van Lu Gal den Koning:

Niemand zal raken aan spijs noch aan drank, tot de veertig dagen vervuld zijn.

Nòch de vaders, nòch de moeders, nòch de krijgsknechten, nòch de priesters, nòch de rijken, nòch de armen, nòch die grijs zijn en sterven gaan, nòch de kinderen, nòch de knapen, nòch de slaven, nòch al wat dienstbaar is.

Nòch de dieren die dienstbaar zijn aan den mensch. Een iegelijk zal gekleed gaan in het kleed van armoede en van rouw, met asch bestrooid de haren en het aangezicht.

En de dieren zullen omhangen zijn met schamele doeken, dat hunne oogen verhuld zijn, en zelfs de zon hen niet meer kan wekken tot dartelheid.

III

Jonas gaat uit door de poorten van de Grootte Stad, en hoort hoe de geluiden van kommer en wee zachter worden achter zijn rug. In zijn voeten verwint langzaam een nieuwe maat het oude, weerbarstige gaan; bijwijlen steunt zijn lijf op het scherpe spitsen van de teenen.

Als blijde kinderen die een moeilijk werk eindelijk hebben voltooid en thans stralend de belooning tegemoet gaan, huppelen de voeten van den profeet.

Zijn handen slaan vlak op elkander dat het kort en blij klinkt waar hij loopt, en terwijl zijn oogen het blauwe, verre, van de luchten spiegelen, welt hem een nieuw lied naar den mond dat Jahwe kond zal doen:

Juicht nu die in het Oosten zijt, en slaat de rinkelbom. Klapt in uw handen de maat van den dans.

Want de dochteren van de Groote Stad zijn teruggekeerd op hare wegen.

Verblijdt u visschers, en bevrijdt de visschen uit de mazen van het net.

Want die van Niniveh hebben hun Heer herkend.

Schiet uw pijlen naar den hemel, o jagers, en beschadigt de vogels niet in hunne vlucht.

Want overal in Niniveh zijn de harten ontbonden en is de onschuld bevrijd.

De Koning sprak tot zijn dienstknechten en zij hoorden naar zijn gebod.

Maar de Heer van Israel sprak tot den Koning en de Koning voldeed aan zijn bevel.

Juicht nu allen, want die zich verhief kruipt in het stof. En die zich tooide met slechtheid heeft de zonden van zich afgewasschen.

Het vuur is gedoofd en de asch heeft de hoofden bedekt. Die de hoer van de groote woestijn werd genoemd, heeft zich tot haar zusteren verzameld en zich vernederd voor haar aanschijn.

De Koning heeft de handen opgeheven tegen de goden. van goud en steen: als het zand in den wind zijn hun beelden verstrooid.

De Koning heeft de ketens genomen van die geketend waren: uit hun gevangenschap heeft hij de onschuldigen bevrijd.

Die het zwaard droegen sloegen het in stukken tegen

den tempel; tot buiten de poorten hoorde men het zingen van de kling.

De zonen namen de vaders bij de hand en vroegen hun zegen, de dochters hebben de reukvaas met het spinrokken verwisseld.

Juicht nu, Israel, want de Heer sloeg hun harten met droefheid en zij sidderden voor Zijn aangezicht.

Verblijd u, vreemdeling, want de stad die gij nadert heeft den Heer gezien.

De Koning ging blootsvoets tusschen zijn slaven, en op hun hoofden was dezelfde asch.

De vrouwen hebben haar borsten bedekt en den sluijer tot over de oogen getrokken.

De maagden zijn geworden als weduwen: zij slaan acht op de zuiverheid.

De profeet heeft zijn stem verheven: als water in het zand drongen zijn woorden in hun hart.

Vanuit de woestijn kwam het woord van den Heer: door een visch werd het gedragen en door de droogte heengeleid.

Juicht nu, Israel, want die herder was in uw binnenste, hij werd tot den hefboom van Jahwe den Heer. Die wederstond aan Zijn bevel, hij werd ternedergeworpen, en zijn Heer zette hem als een trompet aan Zijnen mond.

Aan de kleine steenen die verscholen liggen onder het zand, en aan de zeldzame vogels die hoog over zijn hoofd naar de menschen trekken, en aan het dubbeltal van vingers en teenen, telt Jonas de veertig dagen af.

Er staan blijdschappen in hem op, wanneer hij nadert tot de randen der vertwijfeling, en er staan plotse, droevige stilten stil in zijn hart, als hij hoog en luid-op begon in liederen te gedenken hoe vast Jahwe's hand om de zijne was, en hoe de vratige adelaar hem dwong om sterk en zonder mededoogen te zijn.

De lucht blijft wolkenloos, en van de verte komt, gedragen op een wind die verder in de verte zeewaarts gaat, het lage, eentonige lied van die geen hoop meer hebben binnen Niniveh. Soms staat een lichte, stijgende rook hoog uit boven de stad, als Lu Gal het dierste dier van zijne stallen ten offer brengt aan den God zijner goden, Dien hij eerst zoo laat te dienen begon.

Jonas trekt de lucht neer tot diep in zijn sterk lijf. Achter zijn oogen branden de tranen die heel den morgen reeds gestreden hebben om het licht. Zooals de regen afloopt van een wilgentak, zilverig en zonder spoor, rollen de druppels langzaam weg in het warrig duister van zijn baard.

De linkerhand grijpt de rechter, dat hij het eigen sterke lijf kan voelen dat zóó lang reeds in den vreemde toeft, en krakend zoeken de beenderen elkander binnen de vriendschap van het vleesch.

Van de delling en van de glooiende heuvelwanden, nergens spiedt een leven naar zijn hooge stille staan tegen de lucht uit. Geen wolk en geen bloem, en geen boomkruin en geen springend woestijdier verheugen zich over zijn aanwezigheid.

Onder zijn voeten glijdt trouweloos het zand weg dat hem droeg.

In de verte liggen de huizenstapels van Niniveh, een blinkende, glanzende streep tussen hemel en aarde, trillend in de heete, dansende lucht.

Veertig dagen, zoo luidde het bevel, en het woord dat hij spreken moest.

Veertig dagen, waarvan hij er driemaal tien geteld heeft aan het roode afscheid van de zon. Nog tienmaal zal dit land verkleuren in een hevig en dan minderend licht, nog tienmaal zal deze wereld krimpen tot de kleine plek waarop hij nu gezeten is.

En dan?

Zal Jahwe in den morgen den hemel verduisteren, en Zijn vuren adem reeds doen uitgaan als het schuldeloos licht van den dag nog spartelt op den horizon? Of zal het nacht zijn, dat in een oogwenk de einder is vol gezet met lichten, en het woestijnzand zilverig dien vreemden gloed weerkaatst?

Jonas zit neder, en de hitte sluit hem oogen en ooren, en de slaap neemt bezit van zijn wenschen en verwachtingen.

Jahwe, de Heer, is gezeten, en terwijl Zijn wolken zich inhouden in hare vaart, strekt Hij Zijn hand

tusschen het zonnevuur, en dat deel van den aardkloot dat in het Oosten ligt.

Er valt schaduw over de wereld, en de landschappen herademen in de koelte van een zon-loos uur. Hij ziet dat Jonas terneder ligt waar de woestijnen eentonig naderen tot aan de wallen van Zijn Groote Stad Niniveh, en hoe het lichaam van Zijn profeet door den slaap wordt voorover getrokken, tot het te rusten ligt tegen het zand.

Hij ziet hoe de pleinen vól zijn met menigten die langzaam heen en weder trekken. Als een klein en beschadigd geluid komt hun klagen tot binnen de schelp van Zijn oor, en Hij weet dat het woord hunne harten heeft aangeraakt.

In den verleden tijd was Zijn blik vol toorn gericht op dezen, die spotten met wat Hij Zijn wereld tot leering en tot zegen gaf.

De zonden van dit volk pakten zich samen tot een duister wolkendek, tot een nevel voor Zijn oog, een gordijn waarachter de wulpsche dagen verborgen waren. Nu ziet Hij hoe hun lippen beven en hun monden prevelen, en hoe de krul uit hun haren is weggestreken, en hoe de asch van het huisvuur hun nederig den schedel dekt.

De afgoden zijn gevallen, en de tempels staan verlaten, en de Koning die zich grooter waande dan Die hem toestond de kroon te dragen, gaat tusschen de minste van zijn slaven en is hun ten voorbeeld.

En Jahwe, die dit alles voorzag en wist dat Hij dit alles zou doen geschieden, spreidt Zijne vingers uiteen,

dat in breede banen opnieuw het zonlicht over de wereld schuift. Geel en doorschijnend ligt een oorspronkelijke kleur over de stad en het gebied dat de wallen omringt, en in die lichte vreugde ziet Hij hoe op de velden ossen en ezels met baal-goed behangen zijn, en hoe het verlangen naar voedsel hen tot een droef roepen drijft, dat door niemand wordt gehoord. Want dieren, kinderen, mannen en vrouwen, en wat nòch kind, nòch mensch in zijne volheid is, alles roept onophoudelijk en laat niet af te smeeken om erbarmen en dat Zijn wraak mag zijn opgeschort.

Waar Zijn dienaar gelegen is in zijn slaap, ziet Hij hoe het beest dat Hij telkenmale verjoeg, opnieuw aanschuift tot zijn leger, en hoe rond Jonas de mist van den twijfel groeit.

Wie is hij dan, dat hij maar noode wachten kan op de dag des vuurs, en op het doodsgeschrei van die thans boete doen?

Wat hart en wat erbarmen heeft deze, dat hij om zijns zelfs wil en om zijn eigen eer den vloek wil bevestigd zien, en met een hart vol ongeduld verlangt naar het ongeluk van de duizend maal duizend die in de stad tezamen zijn?

En terwijl Jahwe rouw draagt om de verlangens die Hij ziet leven in het gemoed van Zijn profeet, ziet Hij hoe de heete wind wakkert in de vlakte, en hoe dit lijf dra zal uitdrogen in de heete zon en in de ovenwinden van de woestijn.

Zijn hand boetseerde den ruigen stam van den dadelpalm, en toen Hij ademde trilde het eerste blad en het ontvouwde zich. Het was op den morgen van den derden dag dat Hij de boomen maakte, en de struiken en het warrig groeisel dat tusschen wereld en hemel zich opricht aan de boomen.

En Hij koos de kleuren met Zijn oogen en proefde de smaken van de vruchten velerlei met een zacht liefkoozen van Zijn mond.

En toen er nog plekken waren, die, onbegroeid en van naakte aarde, droefgeestig lagen tusschen woud en veld, toen dacht Hij het weeke, boomhooge kruid uit, dat velerlei is en vele namen draagt. Hij gaf het roode vruchten en groene, en de kleuren van de bloesems waren als de kleuren van den regenboog: overgaand in elkander, maar een ieder bepaald naar zijn eigen aard en zijn bedoeling.

En het blad gaf Hij de vormen van wat reeds in Zijn gedachten vergaderd was ten voordeele en tot bereidinge van den mensch die Hij scheppen zou: hartvormig waren er, en gerekt als het dubbelpaar der longen. En die als nieren waren, en als de scherpe prent van een voet in de lemlaag, en als het vijfvingerig tasten van een hand.

En de zaden maakte Hij vroolijk en klein, dat wat de mensch zou telen als zijn nakomelingschap er mee zou blijde zijn en verwant: rond en als een bolle oogbal, en glanzend met een diepen en onbegrijpelijken glans. En toen Hij opnieuw zag wat zonder groei was en nog niet blijde als de wereld rondom, liet Hij daar

zaden vallen in de aarde en schermde de jonge zon met het scherm van Zijn hand, dat het vocht niet zou vluchten vanwaar zij lagen.

En een enkele, die groen was, en snel van wasdom bovenmate, noemde Hij Ifteboom. En Hij riep en beval hem dat hij klimmen zou boven de boomen uit, en dat hij een wijle vergeten zou dat hij een kruid was en tot spoedig sterven voorbestemd.

Dit alles staat op in Hem, en Hij ziet in den tijd die een oneindigheid geleden is: de Ifteboom groeit en werpt schaduw over de wereld, en onder zijn loover komen de dieren en spelen met malkander.

Want in een koele schaduw wordt een iegelijk blij, als hij ziet hoe de warmte die rondom steekt, hem bespaard zal blijven.

En dan kiest Hij, en doet Zijne keuze, en Hij kiest den Ifteboom omdat geen enkele hem evenaart in het uitspansel des blads en in den wasdom van zijne takken. Hij neemt de pit die rond en als mahagonie is, en legt haar een wijle in den mond, onder de tong, dat zij zich bezinnen kan op wat Jahwe vergt van de kiem die nog verborgen is, en legt haar dan in de ronde wereld, terzijde van Jonas' onrustig kloppend hart.

Hij strijkt het zand glad, dat alles weerom gelijk is aan waar het zand is rondom.

Terwijl de middag en de vroege avond Jonas onbeweeglijk gelegen zien, van uit een sluimering zacht bij de hand gevoerd tot in een diepen slaap, staat in de aarde de pit op die bevolen werd. En zij steekt haar wortelpen diep in de wereld als de speer van een speerdrager die terzijde staat voor de tent.

De glanzende schil gaat spannen en scheurt driftig open, dat uit het witte vleesch van de kern de bladeren ontspruiten, die stevig en als twee offerende handen opwaarts staan.

Jonas ontwaakt in den middag, den dag nadien waarop de slaap vaardig werd over zijn oogen. En terwijl hij reeds, eer de helderheid van het waken gestroomd is tot aan zijn buitenste grens, zijn handen omhoog slaat, dat zijn gelaat en het teere vocht der oogen zullen beschermd zijn tegen de wreedheid van de zon, herkent hij, opziend, de barmhartigheid van den Heer. Want waar het zand in kreukels van het licht en gevlekte schaduw neer lei onder het onophoudelijk branden van de zon, ligt nu een teedere, groen-duistere schaduw over den vlakken bodem.

Zijn schouder en zijn zijde leunen tegen een mansdikken stengel, die zacht is en week van vezels, maar die snel windend omhoog gaat tot in een tentbreede, gevulde bladerkruin.

Het is groen en fluweelig daarbinnen, en de bladeren ritselen over elkander, wanneer een verheugde vogel zijn kleine sprongen doet.

Verder dan tevoren lijkt nu de afstand naar de Grootte Stad, en heeter nog en verstikkender schijnt het daar, nu Jonas zelf in koelte en verkwikking gelegen is.

Een hart dat vol is van dankbaarheid, hoe weinig woorden weet het waarin de dank warm genoeg klinkt? Het zijn Jonas' oogen die spreken naar den Hemel en

zijn prevelende mond, en het blijde in elkander zinken van zijn lijf dat bevrijd is van de stekende stralen. En nog dieper welt de dank in hem op en begint hem geheel te vullen met zoete gedachten, wanneer de slaap hem opnieuw betoovert, en hij aan de hand zacht wordt meegevoerd, het land der nevels in.

Dan schrijft de dank met heldere letters een lofprijzing op zijn gezicht, en in zijn gelukkigen droom omklemt hij met sterke armen den blijden omvang van den stam.

En terwijl Jonas verzadigd is van vreugden, en het geruste op en af gaan van zijn ademstroom lof brengt aan Hem Die den boom schiep en de koelte over Zijn dienaar liet nederdalen, slaat Jahwe acht op Zijn wereld.

Hij kent de dankbaarheid van Jonas, en Hij weet hoe deze verheugd is over het geluk dat hem geschonken werd, en hoe zijn hart bezit nam van den boom en zijn zegeningen, het al aanvaardend zonder vragen uit de milde handen van den Heer.

En opdat de dienstknecht weten zal dat hij een Heer heeft en dat Deze machtig is bovenmate, opdat hij Jahwe zal prijzen in Zijn wijsheid en zal zegenen in Zijn rechtvaardigheid, en opdat hij aan den boom mede erkennen zal dat de Heer altijd dient geprezen in Zijn barmhartigheid, verheft Jahwe Zich tegen Zijn boom, en staat hem naar het leven.

Hij stelde vijandschap tusschen al wat Zijn hand voorkwam, en toen de grond rondom waar Hij gezeten was met onaanzienlijke gedierten was gevuld zag Hij hoe

de kleinsten vertreden werden en vermengeld met het stof. En Hij verzamelde hen in de kom van Zijn hand, en blies over hen dat het bloed sneller door de korrels leven ging, en het gaan der pooten aan het gaan des waters gelijk werd.

En op een enkele zag Hij nauwlettend toe, en gaf het twee gazen vleugels die het dragen konden en snel opvoeren tot in de onbereikbaarheid van de lucht.

En voor een ieder bepaalde Hij het voedsel, en wat het knagen mocht en beschadigen, en welke bladeren en stengels aan een enkele zouden zijn voorbehouden. En toen Hij hen zag in de weekheid van hunne deelen en in het licht gekreukelde van hun vleugelpaar, verdeelde Hij de scherpte van angels en het knijpgrage dubbeltal der scharen onder hen, dat zij zich weren zouden tegen al wat hun hulpeloosheid bedreigen zou. En sommige maakte Hij talrijk, dat de mensch hen nimmer alleen ontmoet doch in grote wolken hun veelheid ziet langs den hemel scheren.

En anderen kleurde Hij zeldzaam, met de kleur van weinig-gevonden edelsteen, dat zij zouden worden begeerd door die wat zeldzaam is willen tellen bij hun bezit.

En deze allen herinnert Jahwe Zich, en Hij weet hoe zij den boom zullen verderven wanneer Hij hun daartoe bevel geeft, en hoe zij niet zullen aflaten van zoo sappig een prooi.

Maar Hij kiest niet een enkele van deze.

Scherper nog terug ziend in de dagen van de eene schepping, en luisterend naar het zoemen van vele vleugels en het gonzend langs gaan van de blijde voorjaarsvlucht, klopt het kleine leven aan Zijn oor van den worm dien Hij Dood der boomen noemde. Hij ziet het gele dier, met ringen omkleed, en met den harden kop wiegend op het gespannen kronkellijf, en weet dat in dit kleine lijf het vocht besloten is, dat den wasdom ten einde en het leven tot stilstand brengt.

Hij ziet hoe het dier rondgaat in den zandbodem, zoekend naar het sappig gestel van wortels, en hoe het moeizaam de korrels terzijde graaft. En niet langer wacht Hij, want de slaap van den profeet is reeds ver gevorderd, en het wordt reeds lichter in zijn geest.

En Hij beveelt Zijnen worm dat hij den boom steken zal, en de worm steekt den boom, en de stroomen des saps storten over elkander, en stollen in de aderen.

Hoog in de lucht, waar de kruin staat uitgespannen, vreet de ziekte bruine en donkere plekken in het loover, en de bladeren vallen vol droefheid af. In de kanalen steken versperringen het hoofd op, en onder de schors gaan kleine, zwarte zwammen groeien, die met haar duister schrift het doodslied schrijven in het merg.

Want de Heer wil dat Zijn boom verdorren zal en niet langer schaduw zal geven over den mensch die daar gelegen is.

In het enkele uur dat de Heer nog den slaap toelaat over zijn lijf, welkt het loover neer over den profeet. Als hij ontwaakt is er geen stam meer waar hij

zijn armen legt, en alleen het slijm van takken en vergane blaren vult zijn warme handen.

Nog vaart de zon hoog aan den hemel, en heviger nog dan in den morgen kwellen de stralen en persen het water uit Jonas' lijf.

En nu de Heer ziet, welke nooden Zijn dienaar omringen, dunkt Hem dit nog niet genoeg. Zijn arm wenkt naar waar in de verte de winden grazen en Hij beveelt hen en zegt: 'Vult uwe flanken met warmte en draagt de hitte verder op uwe vleugels en werpt alles uit over Mijn dienaar waar hij gelegen is'.

En de winden verlaten in snellen draf hun weien en rennen aan over de vlakte, en zij omringen Jonas tot den dood toe.

En Jonas' ziel wordt van gramschap vervuld, en van kwaadaardigheid. En hij richt zich op naar den Hemel en spreekt:

Bitter in den mond smaakt Jahwe, en als alsem zijn Zijne daden.

Want ik verliet mijn land voor Zijn bevel, en op gevaren sloeg ik geen acht.

En wat de adelaar riep werd levend uit mijnen mond. De Groote Stad voorzegde ik haar lot, en ik roerde die luisterden tot in hunne harten.

Want ik was het woord in Zijne hand, en het geluid van Zijne lippen. Hoe dan is mij dit lot beschoren, en om welke reden zoekt Jahwe mijn verderf?

Mijn beenderen zijn verdroogd van hitte, het vel van

mijn handen hangt neer als het vel aan de flanken van een kermel die gedorscht is met slagen.

Mijn oogen zijn verblind van licht en mijn voeten onmachtig.

Want den tijd van een volle maan zit ik terneder in het zand, en Die mij vertroosting zond heeft Zijn erbarmen van mij weggenomen.

Het zand benauwt mij ten allen kant, en vanaf de vier winstreken ziet de zon vertoornd op mij neder.

Neem dan dit leven weg van mij, want te sterven is mij een beter lot.

En dat de dood haastig mijn leger nadere, dat ik sterve voor de schande mij genaderd is. Want die van Niniveh zullen naar buiten trekken, en zij zullen mij bespotten, zeggende: 'Veertig dagen nog, en de wraak zou stormen naar de Grootte Stad; veertig dagen nog, en het vuur zou ons verdelgen. Maar die zijn stem tegen ons verhief is een dwaas, en zijn woorden zijn als zakken die geen water houden. Want van niemand werd een haar gekrenkt, en van geen enkele werd het leven weggenomen'.

Waar Jahwe gezeten is in Zijn Heerlijkheid stoort Hem de stem van Jonas die van toorn en van wrevel vol is, en Hij neigt Zich over naar de aarde, dat allen die voor Zijn stem staan worden terneder geworpen.

Jonas' knieën steunen in het zand, en, het gelaat tegen de wereld gedrukt als toen Hij eertijds de nabijheid van den Heer ervoer, voelt hij hoe wat in den Hemel is zich neerbuigt over de aarde, en hij hoort hoe, van bazuinen omzoomd, het woord van den Heer tot hem komt:

‘Meent gij dat gij reden hebt tot verbittering, om reden van dezen Ifteboom?’

In Jonas staat het beest recht dat met hem in de schaduw sliiep, en terwijl hij het gezicht niet durft opheffen naar de wolk van waaruit zijn Heer spreekt, zegt hij met heesche stem:

‘Ja, met reden ben ik verbitterd om dezen Ifteboom, en tot den dood toe’.

En Jahwe herneemt, en terwijl Hij te spreken aanvangt daalt een zachte regen neer over Niniveh en neemt een lichte koelte bezit van de landen, en Hij zegt: ‘Wat droefenis lijdt gij om reden van dezen Ifteboom, waaraan gij geen dag werkte en geen uur, en dien gij niet hebt doen groeien, en die in een nacht geboren is, en in minder tijd vergaan?’

En zou ik dan Niniveh niet sparen, Mijn Groote Stad, waarin meer dan honderd twintig maal duizend menschen zijn, die het verschil niet kennen tusschen hun rechter en hun linkerhand, en zoo menigvuldige dieren?’

De wolken liggen als witte vogels voorover in het zand. Zij zijn log gedronken aan dauw en Meinacht en heffen bijwijlen de goede hoofden om naar de aarde die haar weerom tot een grazige plek was en tot een overvloedige moeder.

Jonas overziet van den heuvel waarop hij staat het land tot waar het een aanloop neemt naar den hemel, en aan den anderen kant tot waar het zich vol vreugde laat afglijden van de hellingen, de zee tegemoet.

Voor hem ligt het blauwe land en nog eer de avond valt zal hij de hoogste van de honderd vier en zeventig toppen zien. Achter hem ligt een gebied dat hij van grens tot grens doorwandelde, maar de naam van het land wil niet wederkeeren onder zijn schedeldak. Wie waren de bewoners en waar hebben zij hun steden gebouwd? Zag hij schapen of ging nergens een kudde door het zand? Waar is zijn leger en waar zijn staf, en wie nam hem op dat hij hier staat in een land dat hem vreemd is en ver van de tenten die Jahwe bewonen wil in Heerlijkheid?

Zijn gedachten graven in zijn herinnering, maar niet een enkele geur en niet een enkele klank wil terug keeren tot dit nieuwe en van vroeger gekende leven, dat van schapen en zingen en een murmelend water vervuld is.

Jonas heft de handen omhoog naar waar in de blauwte Jehova zetelt voor de tenten van het gericht, en, zich langzaam omwendend naar waar de wereld met hem wil klimmen toewaarts het land van de belofte en van

het eeuwig verbond, vangt hij te lopen aan. Klein en grijs en onaanzienlijk temidden van de zandzee, een kleine kleurloze vogel nu hij moeizaam den kam beklimt....

Tijdens het schrijven van den roman JONAS ontstonden een tweetal oud-testamentische verbeeldingen, vruchten van eenzelfde geest, welke hier achter een plaats mogen vinden.

Het dravende vuur

Elias staat in de schoolpoort. De zon valt over zijn schouders naar binnen, scheert stof en pluis van zijn bournous, en danst er mee vooruit over de gezeten knapen. Hun hoofden zijn oplettender gebogen, en zij trekken tersluiks een plooi over het hoopje dadels dat naast hen ligt.

De profetenschool is vervuld van kinderlijke vrees, van grage begeerte naar goedkeuring en hoofdknik. Als zij de verzen dreunen, trekken hun oogen spits naar rechts, waar de Meester in het deurgat staat.

Josaphat, hun leeraar sprak hen dikwijls van Elias, hoe hij de Koningen vermaande, en hoe zijn oor luisterde naar stemmen uit de toekomst. En nog gisteren vertelde Josaphat hoe de mannen van Ochozias tot asch, tot stof, tot een verstuivend niets werden, toen de dubbele bliksem uit Elias' oogen hen trof. Hoe de vijftig vermetelen door vijftig vermetelen gevolgd werden, en hoe ook hun vleesch schroeide tot een glinsterend vuur. En de derde vijftig, zij hadden Elias als een adelaar in hun midden toen zij keerden voor de Koning. Een adelaar, die met zijn vleugels schaduw sloeg over den koning die voor hem zetelde, en zingend de zuilenhal van het paleis verliet, toen de Koning reeds schreide in zijn doodsuur.

Elias had niets tot Josaphat gezegd. Hij had zijn wijsvinger naar de lippen gebracht, en de hand op de neigende borst gelegd. Toen maakte hij een teeken dat Josaphat door zou gaan met de heilige verzen. Hij luisterde naar de val van de klinkers en naar de zwaai van zang en tegenzang. Zijn oogen gingen langs de jonge gezichten, waaraan een beginnende baard uitstond.

Dan wenkte hij Josaphat, en deze volgde hem door de poort, onder de arcaden. Zij zaten daar tezamen, en terwijl de bellen van de kemels klingelden over de markt, sprak Elias over de rechtvaardigheid en over de kracht Gods die is in de gave der profetie.

Josaphat was de laatste leeraar die hij bezoeken zou voor hij naar Galgala zou gaan, om daar te wachten op Gods nieuw bevel.

Zijn woorden waren nog dringender dan gisteren en daarvoor, toen hij in andere scholen wet en regel naliet, een nieuwe geest die de knapen bezielen zou. Josaphat heeft hem bij de mantel gevat, als wilde hij hem weerhouden van nog harder waarheid en nog stuggere voorzegging.

Maar Elias rijst op, en richt zijn gelaat naar de blauwe hemel, terwijl Josaphat hem de sandalen vaster bindt. Dan gaat zijn vinger weer naar zijn mond, en zijn hand naar het hart, en steekt hij schuin de markt over, zonder om te zien.

Elias wandelt naar Galgala. Hij loopt door de dadeltuinen en langs de abrikozenboomen. Hij klopt de ezel op den rug die de boom aan de put rondzeult, hij staat stil onder de granaatappelboomen die tusschen de vruchten bloedroode bloesems maken voor een nieuwe oogst.

Hij weet dat nu Eliseus zijn ezeltje aandrijft over het zand, om tijdig bij hem te zijn. In den geest zond hij hem immers drie dagen terug de bede hem tegemoet te komen. Met grooten spoed. Zwaar vallen zijn stappen in het zand. De wegen hellen alle naar het Westen

en zijn oud lijf voelt de brand van de zon. Van de horizon komen paarden aan. Witte paarden die van een breede vlek tot dravende stippen worden, tot schapen, tot ezels, tot paarden, wit en veel. Zij gaan voorbij naar het Oosten. Er zijn twee mannen die de vele teugels in hun handen knellen en die snuiven in het waiende stof. Het hoofd van Elias deint mee met de paardenstappen, het valt zachtjes van links naar rechts, van boven naar beneden. Hij neuriet. En terwijl hij zich langzaam draait naar de verlaten horizon, beginnen korte woorden te leven op zijn lippen. Woorden als paardenstappen, deinende, dravende woorden, wit en blij.

‘Wagen, wagen, zoete wagen’, neuriet hij. ‘Paarden, paarden, zoete paarden’. Maar vanwaar de woorden komen weet hij niet, en niet waarheen zij gaan. Ze draven voor hem uit naar de horizon, zachtjes huppelend en vallend van stap in stap. Zoo zingt Elias zijn weg door het stuifzand, langs rotsrand en kameelenweg. Tot aan de bocht van de weg zich het ezeltje teekent, het ezeltje waarop de forsche Eliseus rijdt.

Elias staat midden op den weg als Eliseus afspringt. Zij leggen de handpalmen tegen elkander, en, met de ezel tusschen hen beiden vervolgen zij Elias' weg. Zij loopen tot zij de muren van Sichem's huizen zien. Dan zitten zij op den rand van een put, en terwijl Eliseus de bokkenhuid laat dalen en water put, begint Elias te spreken.

‘Het is tijd’, zegt hij. ‘Jahwe roept mij naar Galgala, on daar zal mijn weg nog voor mij liggen. Ik ging rond door de scholen, en mijn voeten zijn vermoeid. Ik zag

de paarden draven door de woestijn, en mijn hart benijdde hun gang en hun sterkte.’

Dan wordt zijn stem zwaarder, geladen met onbekende vreugden en met onbekende verschrikkingen. Zijn baard trilt onder de val der woorden, zijn handen teekenen de gang der elementen over de aarde.

Het is de toekomst van Israël, en het klinkt wreed in de ooren van Eliseus, die gaarne het geluk en de blijdschap zou willen hooren in deze profetie. Het is een lange, klagende roep die Elias uitzendt over de wereld, en die hij weer terug ontvangt in de uitgestoken hand: een vogel wiens vlucht niet werd gezien tegen de hemel, en die keert in de verborgenheid van zijn nest. Zij zitten tezamen tot de avond hen naar Sichem ziet gaan. Daar talmt Elias op de drempel van het vereerd en gastvrij huis, en hij wijst Eliseus de sterren en hun gestelde baan. Zijn gebaren teekenen de melkweg na, en de deur achter zich sluitend, zegt hij nog eenmaal, langzaam en donker: ‘Het is tijd!’

De morgen daarna richt zich de mensch op van zijn akker, en hij wijst zijn buurman de twee die voorbijgaan; de mannen Gods die de toekomst kennen, en wiens wandel heil brengt over het land dat zij voorbijgaan. Een boer heeft zijn zaden over den weg gestrooid, een dikke grijze laag, en van achter de haag ziet hij toe hoe de twee over de zaden schrijden, en ze zoo bestemmen tot een overgroote vruchtbaarheid. Als zij uit het gezicht zijn werpt de gelukkige zich languit neder, en zijn handen garen het zaad weer in de korf. Het zaad, dat hen droeg, het zaad, dat zij zegenden,

het zaad dat nu sterker zal zijn dan de hagel en de zandstorm.

Zij komen in Galgala. Hun naam klonk vooruit over de heuvels, en in de schaduw van de poort wachten de leerlingen. Achter hen aan gaan zij over de markt. Dan staan zij in een dubbele haag rond Elias, en ieder van hen zegt hij eenige woorden over daden en geest. Het is met Eliseus alleen, dat hij de poort weer nadert om verder te gaan. Hij voelt dat hij de vermoeienis hier in Galgala achter laat. De vermoeienis en de droefheid die hem in den nacht beving. Tegen zijn schouder stut hem Jahwe, en die kracht is hem als een mispelaren stok onder de hand. Er zijn blauwere strepen in het blauw van de lucht, cirkels die elkander raken en elkander steunen, tot een spiraal die onzichtbaar hoog zijn einde heeft. Hij weet dat het een van de vele wegen is die Jahwe vloerde naar Zijn tent. De weg die de geest zonder moeite klimt en daalt, maar die nimmer een lichaam zal dragen. Hij ziet op zij, naar het zorgelijk gelaat van Eliseus. Veel ging van Elias in hem over, deze uren dat hij sprak over hun wondere taak: roede en bloem te zijn in Jahwe's hand, hardheid en zoetheid in Zijn mond. Een schrik en een blijdschap voor het volk van Israël en voor de volken die rondom wonen. Hij verklaarde hem hoe de geest der profeten een accoord moet vormen met de geest van Jahwe en hoe liefde noch vriendschap, teederheid noch genegenheid hen mag weerhouden van hun vermanend werk. Nu staat dit gelaat volgeschreven met gedachten en vrees. Elias bedenkt dat de mond die thans droevig gesloten is, zich dra zal moeten openen voor het aanschijn van machtigen en verhevenen, en hoe Eliseus

rechttop zal staan voor die hem bedreigen of bedriegen willen.

Zal hij sterk genoeg zijn? Zal hij staan waar Elias stond, en zal zijn woord sláán, zoals het woord van Elias sloeg? Morgen zal hij niet meer naast hem gaan.. Morgen.. Vannacht was Jahwes mond aan zijn oorschelp, en werd hem openbaar dat dit zijn laatste nacht en zijn laatste dag zou zijn. Hij is niet bevreesd. Hij kent de tred van Jahwe en Zijn gestalte, en niets is er aan hem dat verborgen dient te blijven. Het einde wenkt, en hij buigt zich van verlangen over naar dat einde. Naar de rust, de klaarheid, het koele wandelen onder het tentdak der Eeuwigheid.

De middag hangt loom aan de vijgenbladen en de hagedissen roeren niet in de blauwe schaduw van hun spleetjes. Gelijkmatic gaan de voeten van Elias door het zand. De rand van zijn bournous veegt de heuveltjes en de dalen weer uit, en de sterke vijfvoudige prent van zijn teenen. Van Eliseus gaan de voeten vlugger, jeugdiger en minder gelijk, op de maat van zijn onrustige gedachten, die telkens tot een warme, bange angst worden.

Waarheen gaat de meester?

De karavaanweg loopt flauw buigend naar een top van de stuivende duinen, en achter de top zal de weg weer doorgaan tot ergens een witte korreling van huizen in de horizon ligt.

En dáárachter? Waar wacht men Elias, dat hij zoo zonder dralen gaat, en welke daden groeiden in zijn

hart, dat zoo zonder ophouden zijn gonzende stem aan het oor van zijn leerling was?

Zij gaan, en terwijl langzaam maar onophoudelijk zwaarte en gewicht ontstijgen aan Elias' oude lijf, en hij telkens een weinig het hoofd beurt naar de starre woestijnhemel, omdat er vlagen van geur en muziek trillen tot tegen zijn lange haar, worden ziel en lichaam zwaar van die naast hem gaat.

Over hen beiden waait de suizende wind, die van Gods wil en Gods weten verzadigd is, en die snelt vooruit naar Bethel en naar Jericho.

De scholen zijn daar bijeen, en de meesters leeren, met de vinger op de rol. Maar dan waait het stof op in de binnenplaats, en opziende vernemen zij de bronzen stem van Jahwe, die rijdt op de wind, en die hen de komst van Elias verkondigt, en dat hij nog heden zal genomen zijn door den Heer, genomen uit werk en droefenis, om te weiden op Gods overvette berg.

De rollen vallen verloren en als Gods wind reeds vierkluws verder snelt door de vlakten die volgen, gaan zij tezamen in eerbied en verwachting, achter den meester aan, de stadspoort door, om Elias te wachten op een hoog en zicht-vrij punt.

Wit en hoog staan hun gestalten in de woestijn, en reeds van verre zien zij de stippen naderen, die zij elkander wijzen met een witte arm in de verte. Terwijl Elias klimt, dalen zij, en in de zachte delling ontmoeten zij elkander en legt Elias zegenend de zware handen op het hoofd van zijn jongeren, dat zij zijn vuur en zijn sterkte voelen trillen tot in de leden van hand en voet.

Hij staat temidden van hen, en Eliseus wijkt niet van

zijn zijde, vreezend dat thans het wondere gebeuren gaat dat door niemand geweten is. Nog voor Elias de mond opent om hem te groeten, valt er een klaarte over het gelaat van de jongste der leerlingen, en terwijl hij zijn armen opent naar hemel en aarde zingt er diep uit zijn brandend lijf een lied over de vlakte, waarnaar allen gelijkelijk luisteren:

Als een lied dat opstaat uit het zand,
een zang van de verre weg der kameelen
Woei Uw vuur aan, Elias, een brandend gewas van
omhoog, een fakkel die rookt de gerechtigheid,
Gij grendelde met grendels de poorten der hemel;
het zengende vuurzwaard van Jahwe kwam dalen
Drie maal op het hoofd van die spotten dorst met Uw
toorn; door het woord van Jahwe dat uitging van U,
vluchtte de dood, en nam het leven een lichaam aan.
Onder Uw adem werden paleizen tot hoopen van
puin en die sliepen in bedden vol glorie,
dreef Uwe gedachte diep in den dood.
In de boezem van den Sinai
in de schouder van Horeb droomdet gij
En gij droomde de wraak van Jehova over zijn volk.
Waar Uw naam uitgaat is eerbied en vreeze;
Gelukkig zij die U zien in Uw laatste dagen,
in wier harten gij zaaide het zaad van de liefde.
Het milde koren der gerechtigheid.

Elias heeft de kap van de bournous over het hoofd getrokken en zijn gelaat gaat schuil nu die zware stem zijn lofzang zingt. Zij weten dus wat de Heer hem openbaarde: hij zal zijn opgenomen, nog éér de jakhals huilen zal.

Hij gaat vermanend tusschen hen rond, en als hij zijn schreden weer richt naar de groote weg, het gelaat gewend in de richting van Jericho, houden de leerlingen Eliseus staande en fluisteren hem toe: weet gij dat gij getweën wandelt, doch dat gij alleen terug zult keeren?

Het slaat als een bliksem door Eliseus heen, zijn oogen zoeken Elias die reeds rustig heen schrijdt door het zand, en de angst dat hij verlaten zal worden door zijn leeraar doet hem gebaren naar de leerlingen: 'Ik weet het ja, doch weest stil, en stoort de rust niet van hem die vertrekken gaat'.

En weer staat een dubbel spoor van gaande voeten in het rulle zand, en weer veegt de mantelslip het wondere runenschrift dat teen en eeltbal schrijven in de grond. De bodem daalt en helt. Dan komen de helmpollen en de lange strooken djelfa in het zicht, witte muurtjes, bloesem, een cypres die zich rekt van dorst, een kudde kemels die klokklingelend gras en vrijheid zoeken. Jericho. Het zijn de laatste huizen op deze grond. Hierachter vloeit traag en blauw de Jordaan, en de grond zuigt het water tot ver van den oever op, om er de schrale gewassen mee te voeden die den menschen troosten over zooveel treurigheid.

Elias versnelt zijn tred, Eliseus vooruit, op zoek naar

de bochtige oever waarover diep gebogen en dorstig de wilgen hangen.

Het water valt hoog uit de steenen, het ruizelt tusschen struiken en stammen en stort zich in een lange, ononderbroken sprong van de hoogte in het diepe bed. Er is geen brug. Er is geen plaats waar de tastende voet een harde leemplaaf of een steen kan vinden, er is alleen een neuriënd, langzaam water dat de andere oever beschermt en beveiligt voor menschen en hun luidruchtigheid. Elias ziet Eliseus aan, en met gebogen hoofd wacht deze wat de Meester zal doen. Die laat dan langzaam zijn bournous van de schouder glijden. Tegen de knie rolt hij de stof tot een ronde bundel. Van zijn lippen gaan zachte woorden uit, en, terwijl zijn baard trillend naar boven veert, heft hij de bundel boven het hoofd, en geeselt in een daverende slag het water. De visschen vluchtten uit de wieren, de spotvogel laat zich luidroepend van de wilgen vallen, en ergens in de struiken vliedt snel een beest van zoo schrikkelijk een geluid.

De wateren verbreken hun eeuwige omhelzing, met moeite heffen zij hun lichamen van elkander op, en gaan uiteen. Langzaam, met traag navloeien van duistere beekjes uit de diepten in de vrijgekomen grond. De voet van Elias staat reeds tusschen de wallen van blauw en trillend water; nu daalt hij geheel en al af, en, in het voorbijgaan de mantel beurend van waar die viel, schrijdt hij naar den anderen oever. Schelpen en kiezels kraken onder zijn stap.

Eliseus volgt hem, haastig, met bange blikken naar het water dat zich geeselen liet, en dat week tot een dubbele haag van bedwongen leven, als een menigte

wijkt en uiteengaat, want de vorst komt langs.

De bodem stijgt. Ter hoogte van Elias' schouders wuiven de grassen op den oever. Nog een stap, nog een heffen van knie en lijf, en beiden staan op de bemoste overzij. Zonder geluid, in een enkele oogwenk, zijn wateren weer met wateren verbonden, en in hun eenheid winnen de stijle kruiden vocht en leven terug.

Zij staan tusschen de lage berkenstammen, als Elias de hand legt op de schouder van zijn gezelschap, en voor het eerst sinds zooveel uren de mond opent: 'Zeg mij, wat leeft er in Uw hart? Want het uur nadert, dat ik van U zal zijn weggenomen'.

En Eliseus, hij heeft het reeds uren bewaard en overdacht. In zijn mond, tegen zijn lippen ligt de wensch, en die buitelt nu naar buiten: 'Geef mij, vader, ik smeek het U, een dubbel deel van Uwen geest'.

Elias wacht een wijle, zijn hand ligt te rusten op zijn borst, en dan spreekt hij langzaam zijn laatste woorden: 'Gij vraagt van mij het moeilijkste wat te vragen valt. Laat Uw blik niet af van den Hemel, en tracht de raadselen van den Heer te zien. Ziet gij hoe ik henen vaar, het zij U gegund. Blijft Uw oog gebonden, weet dan dat gij niet zult ontvangen wat Uw hart wenscht'. Nu is er geen Eliseus meer. Er is alleen een groot man, die henen snelt, zoo vlug zijn moede voeten hem dragen willen. Over de kruiden, door de struiken, naar een open plaats in de diepte. Zijn gezicht wordt vurig en tot op zijn handen ziet hij de roode gloed die van zijn gelaat valt. Zijn mond spreekt woorden en stamelingen. Eliseus valt in zijn haast om met de Meester te zijn. Hij hoort een eindeloos herhaald: 'ja Heer, ik kom, ik kom, ik kom'.... Een wind steekt op in de

struiken en drijft schuimveeren in het water van den Jordaan. De vogels zoeken elkander en zwermen bang langs de grond.

Dan staat er een gouden, lichtend vuur op van den einder. Het danst op duizend voeten langs de grond, het springt hoog op tot het den hemel raakt en in gloed zet. Het galoppeert door de bosschen en over de heuvelklingen. Het draagt een davering van trommels en fluiten mee, een zware geur van brandend hout en oogsten die te broeien staan.

Er zijn paarden, wit en onaardsch, en door hunne lijven heen draven anderen aan, witter en hemelscher; om hun gebogen nekken zijn rozen gehangen die ontbladeren in de wind.

Elias heft zich op zijn teenen. Een arm omvat hem en werpt hem neder in een wolk die bazuinend en met wieken van wind laag over de wereld scheert. Hij is boven de struiken; hij is boven de boomen; hij is boven de vogels en de wind, in een kolk van licht, van glorie, van duizend maal duizend stemmen die zingen achter zijn hoofd.

Dan werpt hij met beide handen de mantel uit die fladderend valt naar de aarde, die haakt aan een tak en met de slip over Eliseus oogen valt, dat hij, na het draven des vuurs gezien te hebben, niet zien zal waar de poorten opengaan voor zijn meester.

Hij drukt het gezicht tegen de grond. In zijn hart welt het water van verdriet en angst, van weemoed en heerlijkheid, en over zijn hoofd heen davert het vuur op mirriaden hoeven terug naar de tenten van Jahwe, die reeds aanligt met Zijn profeet.

De vloek in den wijngaard

Er verstreken reeds tien jaren sinds het groote water daalde. De wiervormige takkengroei van de boomen heeft zich wederom gestrekt, en uit de duistere sliblaag over de wereld, spruiten een nieuwe bloei en een wonder gewas. Het groote water droeg zaden en scheuten en liet de buit van landen ver vallen in het dal van Noé.

Er zijn dagen dat Sem en Jahpet naar huis keeren met de warrige last van heesters en lianen over den schouder. Ze vonden dan een zoet-geurende klimplant of een kogelvormige boom die zij voordien nimmer zagen. En als Noé de gewassen zag liggen in het stoffige zand voor zijn tent, schudde hij het grijze hoofd. Hij sloot de oogen en zag opnieuw uit het venster van de ark. Soms herinnerde hij zich het bosch dat onderspoelde, en herkende hij tak en blad. Maar vaker nog bevoelde hij nerf en geleding, en dankte God voor het nieuwe, waarin Hij de tweede jeugd van de aarde zegenen wilde.

De dorens zijn nu als zij toen waren: zij veranderen niet. Als Noé het gladde handvat van de sikkel omklemt, en hij hakt de langstekelige takken voor de omheining rond de tent, bedenkt hij, hoe slechts de dorens volkomen gelijk gebleven zijn. Zij blijven de mensch trouw, en hun aangezicht is in voorjaar en winter gelijk. De maandroos aan het venster van de ark bloeide toen het water wies, en toen de barre duisternis kwam, en de bottels van de takken vielen, rukte Noé het ontrouw kruid uit, met wortel en tak, en wierp het in de schuimende stroom.

Leven de dorens wel? Soms lijkt het, alsof zij al jaren en jaren gestorven zijn, maar bij het breken blijkt het merg groen en vol taai leven.

Zij zijn den grooten schipper lief. En, als hij God dankt voor het spruitsel dat teer en onbekend is, dankt hij Hem mede voor de getrouwe doorn die behouden bleef. De bitterheid reisde mee in de ark. De bitterheid kent geen eigen gebied, èn nog een vreemd. Zij is om en in ons, en met het minste voedsel tevreden. Maar haar stekels weerhouden onze voeten van het gaan in een nieuw gebied, en zij beveiligen ons voor de teleurstelling die achter de horizont ligt. Daarom zijn Noé de bitterheid en de dorens lief.

Van schipper werd hij boer. Uit de vaarboom van de ark, werden de steelen van spade en riek, en het grove weefsel van zijn kleed verdroeg het vocht van de rulle aarde en van de waterloopen die hij groef, zooals het de gulp van het buiswater en de klaterende regen van de Zondvloed had weerstaan. Hij stond in de groote akker, met zijn baard tusschen de jonge planten, en ter weerszij van hem knielden Sem en Jahpet, die het sapstelig onkruid los trokken uit de teelt-laag. Het zaad wast in drie dagen. De lobben vallen ter weerszij, en de kiem begint zijn eigen leven. Als het kruis van de eerste bladeren verschenen is, ontvangen zon en wolken hun nieuwe zorg, en de wasdom raast door wortel en stengel.

De groote pepers kleuren en worden rijp tusschen de eene maan en de andere, de watermeloenen springen in de late middag soms bonzend uiteen, zoo gist het levend zaad in hun purperen binnenste.

Rond hun tent ligt leeftocht voor weken gestapeld. Het is niet voor zich zelf dat zij geknield liggen aan het land.

Toen Jahwe achter de ark stond, de voeten in het dal van het Laatste Water, en het aangezicht in de regenboog, beval Hij hen te zaaien en te maaien, en te plukken wat de takken dragen zouden. En Hij zond een teederheid over de velden, die voor Zijn toorn de sluizen van de afgrond opende, niet was gekend. Als de aarde korrelig werd omhoog gestooten op de kiem van het ontwakende zaad, zag Noé vaak nauw den hemel, zoo welden hem de tranen van ooglid tot ooglid. De zwangerschap van de grond roerde hem en hij herinnerde zich niets uit de eeuwen die hij wandelde onder Jahwe's oog, dat zoo zijn hart en zijn ziel klemde in de ontroering.

Het was dan dat Sem en Japhet niet opzagen van het werk hunner handen, als zij het stemloos klinken hoorden van zijn schreiende blijdschap naar God.

Op een avond keert Cham binnen de haag rond de tenten. Hij heeft gezworven, in een wijde boog rond de akkers, en met het oog gericht naar struik en groeisel. Hij groef ronde bollen uit, waarop slingerend en slangachtig zich een stinkende buisbloem verheft. Er is iets ongekend zondigs aan. Diep op de bodem staan kleverige druppels, en uit de vleesch-roode wanden hangen draden die zich kronkelend naar de stamper strekken. Noé beroert de weeke bloem niet. Hij beurt de gandoura, en treedt een stap terug. Hij herkent de bloem

waarmee de mannen des bloeds hun tenten sierden, in de nachten vol wulpschheid, die onder het water werden gedooft.

Cham laat de arm zinken, waarin hij de bloeiende bol aan zijn vader bood. Op zijn glad gezicht staat de verwondering, en een domme lach om het gebaar dat hij niet begrijpt. Dan treedt Noé achter hem om naar de bussel planten die Cham van zijn schouder had geworpen. Hij nam er een reeds half verdroogde wortel uit, waaraan een taaie rank en wat gefronselde blaaren hingen. Op zijn handpalm vouwde hij een blad uit, en de vorm, een ster in een hart gevangen, grifte zich zoo in zijn oog, dat hij de plant nu verder herkennen zou onder de velen die in de akker staan. Voordat de volgende morgen zijn weg gaat naar de akker waar Sem en Japhet, met de luie Cham in hun ijverig midden, de bodem omwoelen, alvorens hem opnieuw te bezaaien met een nieuw zaad, graaft hij eigener hand een kuil, dicht langs de boschzoom, en hij plant daar wortel en rank. Als hij de aarde door zijn hand voelt stroelen, en de plant, vaderlijk en voor het laatst, aandrukt in den bodem, werpt hem Jahwe's teeken op de stroeve knieën: boven de boomen, als een fontein uit het groen, groeit lichtend de regenboog. En in de zeven eeuwige kleuren trilt de blijde lach van den vader, die hem beloofd werd tot teeken van hun beider eeuwig verbond.

De wortel spruit, en de rank groeit. Er zijn vuurroode uiteinden en spitse bladknoppen aan. De rank maakt ranken en de ranken klauwen rond de stam van de

moerbezie die gezet werd tot steun. Als er rond de voet van de plant melden wassen, en distels die snel omhoog booren door de diep losgemaakte grond, zijn het Noé's vingers die dit onkruid wieden.

Sem en Japhet bemerken de zorg voor de plant aan de bosch-rand, en als ook zij een lange tocht rond de akkers maken, brengen zij nieuwe planten mee, van dezelfde soort en makelij. Het worden rijen en strooken bij elkander, en het loof geeft al schaduw over het smalle gaanpad tusschen de moerbeistammen. Een zomer van vruchten en weligheid gaat over Noé's tenten, een herfst van rozen en appelen wacht aan de kim. Noé ploegt met zijn twee kameelen de weerspannige grond rond het bouwland, een strook die hij in het voorjaar zal bezaaien, en waarmee hij zijn vruchtbare grond aan alle kanten vergroot. De kameelen bukken zich diep naar de rankende plant rond de moerbeiboom, en zij knabbelen groene vruchten weg tusschen het blad. De tong wrijft de tros groene bessen tegen het verhemelte en dan werpt het trillend stulpen van de onderlip bessen en kauwsel uit. De oogen knippen. Noé tast dan tusschen het gebladerte, en ook hij plukt een tros van de groene bessen. Zijn tong krimpt onder de wrange zuurte. Op dat oogenblik denkt Noé aan de getrouwe doorn. Hij beklagt zich niet om de vele zorg en het verlangen, dat thans waardeloos en onbevredigd werd. Maar, terwijl hij tongklakt achter de hooge kemels aan die de ploeg door de aardkorst trekken, peinst hij: waarom Jahwe in de regenboog stond, toen hij zorgzaam het kuiltje groef voor de eerste van deze planten vol wrangheid en bedrog?

De herfst geurt in de rozen. De dochters verzamelen de lavendel in de witte builen van hun hoofddoek. De zonen wannen het nieuw gewonnen zaad, dat komend jaar tot oogst en voedsel worden moet. De kleine geitjes hebben sappige lendenen gekregen, ijverig grazen zij de laatste spruiten van de thijm en het grondblad van de piment. Dan, op een zoet-doorwaaide morgen, trekt Noé het offervlijm door hun wit-wilde keelen, en in een wolk van kruidige, rijpe rook trekt de vrucht van een jaar lang op naar Jahwe's hemelsche tent.

De spangen rinkelen op de borst van de meisjes, de gestreepte kleederen van de mannen ruiken naar de bron en de waschvlonder, zooals de waterkers ruikt, als haar bladeren worden gekneusd. Noé ligt met het gelaat tegen de aarde, zijn baard krullend onder de borst. Met zware, schallende stem bidt hij de gebeden van de jaarlijksche dank, en van de toekomstige vruchtbaarheid, en als hij recht staat in de rook van het offer, vallen de plooiën van zijn opperkleed terug, en strekt hij de armen zegenend uit over zijn bezit: de geknielde kinderen der menschen, de rustig kauwende dieren, de onafzienbare akkers, die dampend neerliggen over de heuvels.

Dan begint het feest van ieder jaar. De vasten heeft de menschen hongurig en het vee weelderig gemaakt. Nu eet de mensch van zijn overvloed, en danst hij over de resten. Zoo vaak het doodsclagen van een geitje klinkt, zoo vaak gaat de blijelach omhoog rond de tenten, en de asem van dier en mensch wordt welig en vertrouwd om in rond te gaan.

Noé heeft de lendenen van een jonge geit gegeten. Hij brokkelde de maiskoek in zijn waterkruik, en het koele

sap van de meloenen drupte neer in zijn baard. Dan, na een rust in de schaduw, wenkt hij zijn zonen, en wandelt met hen de leege akkers in. Hij ziet rond naar Cham, maar die is ergens waar nog geslacht wordt, en daarom zijn het Sem en Japhet ter weerszij, die wit in hun feestgewaad naast hun vader gaan. Zij trekken over de maisvelden en volgen de waterlopen. Het water streelt hen hiel en wreef, en onder elkander spreken zij over de benauwenis van de ark, en over de wilde ren van de dieren, toen de loopbrug naar de aarde was uitgelegd.

Zoo naderen zij de moerbeiboomen, waaraan de lange rijen van de klimplanten staan. Noé wil zich afwenden, maar reeds liepen Sem en Japhet vooruit, en wenken zij hem, dat hij bij hen zal komen. Rondom over de bodem liggen trossen blauw-zwarte bessen, trossen zoo groot als een bijenzwerm, en met bessen die zoo groot als kleine appelen zijn. Onder Sem's voetzool is er een vertreden, en tusschen zijn teenen komt het roode sap omhoog. Dan plukt Noé een volle tros, en eet hij ervan. Zijn oogen sluiten zich. Zijn hand ligt over zijn oogen, als wilde hij de oorsprong niet zien van wat thans met hem geschied. Zijn mond beweegt niet meer. Dan glijdt hem het wondere vocht langs verhemelte en keel, en, opziend herkent hij de wijn. Het eene, dat ontbrak aan zijn geluk, aan de voldaanheid van zijn wezen, vloeit hem toe uit de kralende glans van de druiven. Sem en Japhet doen wat hun vader deed: hun lippen en hun handen verwen zich met het sap, dat uit de schillen berst nog voor de tanden die beroeren. Met de handen vol trossen keeren zij naar de tenten, en nog dienzelfden middag, zonder

beducht te zijn voor feestgewaad en opschik, trekken de mannen uit met manden op het hoofd. Zij gaan en keeren, en in het versch geschuorde bekken, waaruit anders de beesten drinken, hoopt zich de druivenberg. De bovenste lasten pletten die onder liggen, en reeds slinkt de heuvel in een bloed-roode plas. Dan wast Noé zich de bestofte voeten, en terwijl hij de gandoura optrekt en schort onder zijn gordel, treedt hij de wijn met geweldige voetzolen, en het plompend bewegen van het kniegewricht.

Nooit deden zijn voeten dit werk. De anderen zien toe, en geen waagt het in het bekken te komen, of te beroeren wat er in ligt. Noé heeft zijn hoofddoek afgelegd en zijn opperkleed.

De vader des vaders staat daar, grijs-bruin van gelooiden ouderdom, maar eeuwig heerlijk in zijn onaantastbare mannelijkheid. En, op de maat van zijn bewegen, vangt hij te zingen aan, een lied dat plots in hem herleeft, telkens als een grootte blijdschap zijn hart beroert. De kinderen kennen het uit de avond toen de duif keerde met de olijftak. Toen stond Vader aan de roerstok, en luid-op over het water zong hij het lied van Jehova en het vette der aarde. Hij zingt, en tredend gaan zijn voeten. Het sap stijgt hem tot de enkel, tot de knie, tot tegen de stam van het dijbeen. Dan is het genoeg. Noé ziet om zich heen, als was hij kinderen en aarde vergeten. Hij zet de voet op de rand van het bekken en klaterend loopt het vocht af van zijn been. Dan schrijdt hij heen naar de tent, en het zijn de kinderen die het eerst durven scheppen in de holte van hun kleine hand. Snel wurgen zij het vocht door, want daar komt Noé reeds weer. In elke hand draagt hij een

drinkvat van gladde steen, en hij schept ze beiden vol. Dan giet hij er een uit, kruiselings over de offersteen, en opziend roept hij: Zie, Jahwe, de eerste wijn zij voor U vergoten. Dat de rank ranken mag dragen, en dat de druif mag gedijen in dit land en in de wereld. Tot een nieuw teeken moge zij zijn, van voorspoed en zegen, en tot een eeuwig getuigenis van Uw heerlijkheid.

Dan neemt hij de andere kelk, en diep ademend vooraf, ledigt hij deze tot de laatste druppel die langzaam uitvloeit over zijn wang.

Nu vangt men rond het bekken aan te scheppen en te drinken. Over de diepe gezichten is het wonder van de wijn gespreid: een diepe, zuivere vreugde om de nieuwe smaak, de nieuwe kleur, het wonderlijke, de zon thans ook in het lichaam te voelen, als scheen ze dwars door kleed en spieren.

Sem en Jahpet deelen de most uit, en langs hun handen gaan en keeren de kannen. Als Cham naar voren komt, zet ook hij een kruik aan de lippen, doch terwijl een rilling over zijn leden loopt, giet hij de wijn weer uit in het bekken. Hij spot met de anderen die als verheerlijkte dwazen zijn, en zegt dat de scherpte van de distel en de vurigheid van de piment in deze duivelsdrank verzameld zijn. Men hoort hem niet, en rond hem komt geen ander antwoord dan het zoete klokken van de kruiken en de keelen.

Noé is heengegaan. Hij droeg een zorgzaam volgeschepte kelk mee, en liet de voorhang van zijn tent achter zich dicht vallen.

Dan staat hij alleen in de schemering. De geitenhuid vol water schommelt zachtjes op de trek van de ingang,

de dekens en de huiden zijn zacht onder zijn voet. In hem groeit een zekerheid die hij nog niet kende. De aarde krijgt een nimbus, en er straalt een licht in zijn binnenste, waarbij al het licht van buiten verbleekt. Hij stijgt, en schouwt de dingen als van boven. Hij ziet hun onbekende kant, en de zoetste herinneringen nemen bezit van zijn hart. De zes honderd jaren die achter zijn rug wegvloeiden, worden hem een vertelsel dat vreemd is aan de jeugd van zijn lichaam. Hij voelt de pezen spannen onder de huid, en, terwijl zijn hand zich weerom uitstrekt naar de beker, kruipt er een milde sluimer in hem op, die hem omvaamt als met geuren en geluid.

Hij richt zich nog eenmaal op, en het kleed valt weg van zijn schouders. Op de geslepen schijf van de wijn in de kelk spiegelt zijn lijf: een vader der geslachten in zijn schoone naaktheid. Hij legt zich. Zijn baard stroomt over zijn gevouwen handen, en de sluimering wordt een diepe slaap.

Cham beurt het tentdoek van de achterzij. Het stil verdwijnen van vader maakte hem nieuwsgierig, en zijn slechten aard drijft hem er toe, zijn vader te bespieden in diens heilige eenzaamheid. Hij ziet gestrekte beenen zonder dek, en een beker vol wijn. Dan beurt hij het doek nog hoger, en hij ziet hoe de baard even trilt onder de tocht van buiten. Hij ziet zijn vader in diens volkomen staat, en laat het tentdoek zakken voor zijn gezicht. Dan, met een treiterend plezier dat hij plots in zich voelt, loopt hij heen, naar waar de dochters zitten, en van verre roept hij het al uit, wat die

duivelsdrank deed aan vader, en hoe hij neerligt in een zatten slaap. De cithers vallen uit de hand, de bloemen raken los van achter het oor, maar niet een die zich één voelt met den lasteraar die de naam van hun groote vader ten spot wil maken. Sem en Japhet hebben het van verre gehoord, en zonder te luisteren naar die mond, die de spot en de laster proeft, nu hij de wijn niet smaken kon, gaan zij heen. Zij spreken niet, maar als zij voor de groote tent gekomen zijn, legt Japhet de slip van zijn burnous over de schouder van Sem, en ruggelings treden zij naar waar de slapende ligt. Dan valt hen de mantel van de schouders en dekt in zijn sneeuw witte plooien de gestalte van den vader, die glimlacht in zijn droom.

Zij zitten naast hem neer, en met een strooien waaier verjaagt Sem de vliegen en de vlinders die neerdwarrelen binnen de kolom van zijn zoetrookigen adem. Het is avond als Noé ontwaakt. Zijn leden rekken zich, en opziende herkent hij zijn zonen. Dan gaat het verhaal van hen uit, en van afschuw noemen zij de naam niet van de misgeborene die zijn verwekker lasterde. Noé omplooit zich met kleed en opperkleed, en van uit de tenthoek neemt hij zijn heerschersstaf. Dan schrijdt hij uit, naar buiten, waar de zon laag over de akkers wentelt. Het zingen vergaat achter zijn schreden, en waar de mannen hurken in hun spel, rollen de noten stil, en staan zij rechtop. De staf raakt hard en kort de grond. Sem en Japhet hebben de slippers van zijn kleed gevat, dat zijn voeten vrij uit wandelen naar de plaats des oordeels. Dan wenkt zijn staf om Cham, wiens naam hij niet meer zeggen zal. En hij

komt, kruipend van achter de dorengaag, en gebogen staat hij voor de verschrikkelijke.

De staf wijst hoog over hem heen naar den hemel, dat Jahwe zal luisteren naar de stem van het recht en naar de donder van het oordeel.

Zijn oog treft Cham, nog voor zijn mond zich opent. De anderen zijn achter hem getreden, en Cham staat nu gansch alleen tegen de dorens.

O gij, dondert Noé dan uit over zijn hoofd. ‘Gij die luiert en onrecht pleegt als de zon schijnt over de rug van die voor u werken. Gij die de vogels van het nest jaagt, om met hun legsel Uw veile dorst te lesschen. Gij die de lammeren de melk ontsteelt, en het kalf van de kameelenmoer laat dorsten. Gij die Jahwe's drank hebt gesmaad die Hij ons schonk op de dag van de groote dankbaarheid. Vervloekt zij de dag dat ik U verwekte. Vervloekt de dag dat de zon U voor het eerst bescheen. Vervloekt het water dat U drenkte en het brood dat gij at. Vervloekt Uw brein vol duisternis en Uw hart vol listen. Vervloekt Uw looze lendenen en Uw navel vol verrotting. Vervloekt zij Chanaan, Uw land, en vervloekt die opstaan van Uw zaad. Zij zullen de knechten van Uws broeders knechten zijn. Gezegend zij Jahwe, Sem's eeuwige God, en dat Chanaan in het stof van zijn voeten kruipe.

Gezegend zij Jahwe, en dat Zijn zoetheid dale over Japhet's hoofd. Dat hij huize in zijns broeders tenten en er de gast des vredes zij. En Chanaan moge kruipen in het stof van zijn voeten’.

Dan daalt de staf tot op de aarde. En terwijl de kin-

deren der menschen het hoofd buigen, gaat de vervloekte uit in zijn vervloeking, over de schrammende doornenhaag en in het warme stof van het veld. En waar hij gaat dort de wijnstok langs zijn wegen, en volgt hem van verre het zoete zingen van die rond de vader bleven.